

**Illusterrissimi Marchionis Scipionis Maffei Historia
Theologica Dogmatum Et Opinionum De Divina Gratia,
Libero Arbitrio Et Prædestinatione**

Maffei, Scipione

Francofurti ad Mœnum & Moguntiæ, 1756

VII. Friderici Reiffenbergii è Soc. Jesu Presbyteri de divinâ Gratiâ rebusque
ceteris eò pertinentibus Dissertatio theologica, dogmatica, polemica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95061](#)

FRIDERICI REIFFENBERGII
E SOCIETATE JESU PRESBYTERI
DE
DIVINA GRATIA
REBUSQUE CÆTERIS
EO PERTINENTIBUS
DISSERTATIO
THEOLOGICA.

Amico Lectori &c.

ACCIDIT non raro mihi, ut privatis congressibus eos in homines incidere, quibus de gravissimis fidei nostrae mysteriis continuo luberet disserere, nullae ferè frequenter in medium allata controversia, quam quæ circa autoritatem Ecclesiae, aut gratia, & prædestinationis dogmata versatur. Stimulo id mihi fuit, ut cum Theologicis disciplinis dabam operam, in hujusmodi quæstiones accuratius paulo, quam ceteras perdescendas incumbrem. Quamobrem Augustini opera polemica omnia; Petavium, Thomassum, Fenelonum, Danielem nostrum, aliosque qui hoc in argumento felicius versati fuere, non indiligerent voluntati, indeque ferè hanc ipsam, quam oculis subjicio, dissertationem conscripsi; non alios certe tum temporis in usus destinatam, quam ut memoriæ, quâ nil fallacius est, interdum consuleret; taliisque subministraret ad gratia hostes, si quando ferret occasio, rerundendos. Verum enim verò ex quo animum ad Maffei historiam vertendam appuli de hac quoque opellâ in lucem emittebam et cœpi cogitare. Futurum enim existimabam, ut, quibus fortassis ob negotia non vacat vultum hanc à capite ad calcem emetiri historiam, illi minimū ex hocce commentariolo universam materiæ subiectæ ideam combiberent, similique intelligerent, quantum ab Ecclesiae atque Augustini dogmate Irenensis schola dissidet. — Ceterum qualemcumque hanc lucubrationem meam trifariam partitus sum. Pars prima universa Ecclesiae, & scholarum dogmata uno velut amictu complectitur: Altera in Augustini mentem operiosius inquirit; ac tertia demum hæretorum tibi detegit, ac refellit errores. Quà quidem in re nè actum omnino agerem, idemque denud, quod in Maffeo habes, obtruderem, ad loca ab ipso diligentius pertractata saius duxi quandóque lectorem remittere. Ceteris ita porro digestis, ut quemadmodum ex dicta historiæ exercitatio haec lucis accipit plurimum; ita & aliiquid in ipsam possit refundere. Tu interim, si voles, labore hoc nostro utere, & vale.

C O N S P E C T U S

T O T I U S D I S P U T A T I O N I S .

Pars I. Dogma Ecclesiae.

- Cap. I. *Gratia definitio, proprietas, divisio.*
II. *Gratia actualis, ejusque necessitas.*
III. *Gratia sufficiens.*
IV. *Gratia efficax.*
V. *Gratia sanctificans & perseverans.*
VI. *Justificatio, & meritum hominis.*
VII. *Prædestination, & reprobatio.*

Pars II. Dogma Augustini.

- PROLEGOMENON de Authoritate Patrum, ac præcipue Augustini in re dogmatica.
Caput I. *De libris S. Augustini bdc in re celebrioribus.*
§. I. *Liber de gratia Christi, & peccato originali.*
§. II. *De gratia & libero arbitrio.*
§. III. *De correptione, & gratia.*
§. IV. *De prædestination, ss. & dono perseverans.*
§. V. *Contra Julianum libri sex.*
Caput II. *Summa doctrina Augustiniana.*
§. I. *De gratia generatim accepta.*
§. II. *De gratia naturæ innocentis.*

§. III. *De gratia sufficiente.*

§. IV. *De gratia inefficac.*

§. V. *De gratia efficace.*

§. VI. *De prædestinatione.*

§. VII. *De libero arbitrio, & merito hominis.*

Pars III. Dogma Hæretorum.

Caput I. *Referuntur & refelluntur hæretorum systemata.*

§. I. *Systema Pelagii, & Semipelagianorum.*

§. II. *Systema Calvini & Jansenii.*

§. III. *Ostenditur, quinque propositiones extare in Jansenio, in modo peiores quajdam, extractis.*

Caput II. *Diluntur argumenta hæretorum.*

§. I. *Refoudetur Calvinus.*

§. II. *Respondetur Jansenio.*

Caput III. *Ostenditur Recentiores convenire cum antiquioribus hæreticis.*

§. I. *Conveniunt moribus.*

§. II. *Conveniunt etiam doctrina.*

Epilogus.

DISSERTATIONIS

PARS I.

DOGMA ECCLESIAE.

CAPUT I.

Gratiae definitio; proprietas; divisio.

De gratia uberiori non nihil dissertari possit. Omnis quippe, que à ratione suscipitur de aliquo re Institutio, ut monet Tullius,¹ debet à definitione proficisci; ut intelligatur, quid sit id, de quo disputatur.

1. **G**RATIA autem nomen latè patet; neque una, ut conflat, voci huic subjecta est notio. Pressus tamen ac Theologè, ut modò facimus, accepta rectè definiri potest: *Dorum creaturæ rationali, gratis, supræque viu omnem, atque exigentiam suæ naturæ concessum, ut per illud Divinæ consors naturæ, atque aeternæ beatitudinis, in clara Divinæ essentie visione consistenter particeps efficiatur.* Quod dòrum sit, constat ex vocis etymo; & unanimi Patrum loquela; quod exigi ob opera naturalia non possit, docet Apostolus ad Rom. & ex ipso Concilia.² Si gratia jam non ex operibus; aliquin gratia jam non est gratia. Reddit porro nos ad salutem aeternam idoneos, ut liquet ex Conciliis adversus Pelagium; Cœlestis enim beatitudo est proximus finis gratiae; remotus, Dei major per nos promovenda gloria. Pertinet quoque ad cæteras ejus proprietates, quod afficiat intrinsecè animam, vel permanendo, atque inhærendo, ut habitualis; vel transeundo ut actualis.

2. **G**RATIA porro hoc modo accepta considerari à T.T. solet in ordine ad status, seu conditions diversas hominis. Status autem nomine hic intelligitur certa conditione, aut modus se habendi totius humanae naturæ in ordine ad suum finem ultimum secundum legem Divinæ providentie. Qui ordo cum duplex in homine sit, unus quo tendit ad finem; alter quo eodem fruatur, duplex quoque distingui status solet, alter termini, seu patriæ, solis beatis proprius; alter via ad terminum, qui omnibus suo nondum fato functis communis est. Status viae rursùm aliis est præsens, aliis possibilis; ad præsentem pertinet status naturæ innocentis, lapsæ, & reparatæ per Christum. Possibilis itidem triplex est: Primus naturæ integræ; in quo foret homo sine pec-

cato, & gratia saltem habituali, & sanctificante; quanquam non sine omni vel naturali, vel supernaturali auxilio, quo à miseriis, quas modò patimur, redderetur immunitis. Alter: Naturæ lapsæ non reparatae, in quo mansurus erat homo si redemptor non venisset. Tertius demum naturæ puræ; in quo homo esset sine peccato, & gratia, iisdem tamen, quibus modò ærumnis obnoxius.

3. Hunc possibilem non esse contendunt recentiores hæretici: Possibilem contraria defendunt Catholici Doctores cum S. Thomâ³ dicente: *Potebat Deus à principio, quando hominem condidit, e. iam ait aum hominem ex limo terræ formare, quem in conditione suæ naturæ relinqueret: Ut scilicet mortal is, & passibilis esset, & pugnari concupiscentia ad rationem serviens.* Suaderet ipsum auctoritas Pontificum, à quibus prohibetur cum Bajo dicere: *Deus non potuisse ab initio talen creare hominem, qualis nunc nascitur.* Suaderet & Augustinus cum ante Episcopatum contra Manichæos disputatione⁴ post Episcopatum, & sub ipsum adeo vitæ finem, priuera his verbis confirmans: *Ignorantia & difficultas, etiam si essent hominis naturalia primordia, non sic culpandus esset, sed laudandus Deus, ut in eodem libro 3. disputavimus.* Ex quibus conficitur nullum illum ex parte repugnare: Non ex parte hominis, ut ostensum est: Non ex parte Divinæ justitiae; quia quod gratis concessum est, citra injuriam eripi potest: Non ex parte ignorantiae & difficultatis; ut Augustinus jam docuit. Non fuisse enim haec supplicium peccati; sed proficiendi admonitio, & perfectionis exordium.⁵ Neque demum ex parte concupiscentiae; quippe quæ super naturam vel habitualis est, vel actualis appetentia boni sensibilis, & delectabilis; non autem ut mala quandoque est ob quædam adjuncta, puta legem prohibentem, aliosque utentis fines extrinctos. Hinc est, quod Tridentinum non alio eam sensu peccatum ab Apostolo vocari declarat; nisi quatenus ex peccato est, tanquam pœna, & ad peccatum inclinat. S. Augustinus etiam illam malam vocat pluribus locis; sed quando non ceditur.⁶ Hinc ait contra 2. epist. Pe lag:⁷ *Solius autem carnalis voluptatis causâ*

(1) Cic. lib. 1. de offic. (2) S. Paul. Rom. 11. item Concil. Milevit. Arausic. Carthag. & nuper Trident. Sciss. 6. c. 8. (3) in 1. dist. 31. qui 1. art. 7. ad 3. (4) 1. 3. de lib. arb. c. 20. (5) de bon. persev. c. 11. & 1. retr. c. 9. (6) 1. 3. de lib. arb. c. 20. n. 56. (7) 1. 5. cont. Jul. (8) c. 16. n. 33.

libidini

libidini consensire peccatum est. Sed de his plura Parte secundâ. Vide etiam histor. Cl. Massei. l. II. n. IV. 7.

4. DATUR porro gratia in statu naturæ lapide ob merita Christi redemptoris: Primo tamen hominante lapsum ex solâ liberalitate Dei conditoris fuit concessa. In primo Catholicis recte assentientur hæretici; in secundo quâm male sentiant cum hæreticis nonnulli Catholici edocuit nos Ecclesia per summos Pontifices hunc Baji articulum damnantes: *Integritas primi bonitatis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio;* aliosque id genus. Docuit id ipsum Augustinus, cuius haec sunt de hominis integritate effata: *Homo ad Dei similitudinem factus, non est verus filius; & ideo fit gratia filius; quia non est natura. Mortalis erat conditione corporis animalis. Immortalis autem beneficio conditoris. Gratia Dei magna erat, ubi terrenum corpus bestiale libidinem non habebat: Quia ergo vestitus gratia non habebat in corpore nudo, quod pudet, spoliatus gratia sensit, quod operire deberet. Ex quo liquet, quod statum quandam naturæ chimericum confinxerit Bajus, tribuens naturam, quod proprium erat gratiae.*

5. GRATIA sic explicata varia sunt genera, quibus recentendis immorari modò non vacat: Propria hujus loci est gratia interior, *gratum faciens,* quæ in propriam habentis utilitatem, & suâp̄e naturâ, & Dei ordinatione potissimum cedit; atque in actuali porro & habitualem à T.T. dividitur.

C A P U T . II.

Gratia actualis, ejusque necessitas.

6. G R A T I A actualis est donum Dei in animâ, vel ejus potentias receputum; quod pro certâ temporis opportunitate ad singulos actus salutares conceditur; & cum ipsâ operatione, vel operandi occasione transit. Hæc pro vario, quod exercet, munere variè quoque dividitur: Ac primò quidem in excitantem, & adjuvantem; deinde in operantem, & cooperantem; 3tio in prævenientem, comitantem, & subsequentem. Occasionem hujus partitionis Scholasticis præbuisse videtur Augustinus l. de grat. & lib. arb. c. 17. ubi ait: *Deus cooperando perficit, quod operando incipit; incipit nempe operando per gratiam excitantem, eandemque prævenientem; perficit cooperando per adjuvantem, & comitantem, . . . ut velimus, finē nobis operatur. Cum autem volumus, & sic volumus, ut faciamus, nobiscum operatur. Vide Disser. nostræ P. II. c. 2.*

7. G R A T I A excitans, etiam omnium prima, non consistit in mortuâ qualitate, aut

motione non vitali, se habente per modum principii; sed in actibus indeliberatis nostri intellectus, & voluntatis; qui à solo Deo fiunt in nobis sine nobis, hoc est physicè quidem, at non liberè cooperantibus. Consonat hæc sententia Concilii, & Patribus, qui aliis gratiam excitantem nominibus passim non insigniunt, quâm quibus aliquid intimi mentis nostræ sensu perceptibile, adeoque vitales animæ motus significantur. Appellatur quippe à Tridentino Sess. 6. cap. 5. *Vocatio,* quæ est Dei per J. C. præveniens gratia, à quâ sumendum est in adultis justificationis exordium. *Spiritus S. illuminatio,* atque *inspiratio,* per quam Deo tangente cor hominis homo ipse aliquid agit. A Celestino Papa: *Paterna inspiratio quâ preparatur voluntas à Domino;* & ut boni aliquid agant suorum ipse tangit corda fidelium. Ab Augustino: *Vocatio, bone voluntatis initium, inspiratio cavitatis, cogitatio bona, boni cupiditas.* Sed de his plura Parte II. Quare gratiam excitantem universè acceptam rectè quis dividat in illuminativam; quâ innoteſcit quod latebat; & affectivam, quâ suave fit, quod non delectabat. Sic enim profectò sensisse videtur Augustinus; *omne excitantis seu prævenientis gratia adjutorium, quod ad faciendam, perficiendamque justitiam à Deo deprecantur Sancti, ad duo hæc genera revo- cans, lucem quâ illuminantur tenebrae eorum; & suavitatem, quâ det fructum suum terra eorum.* Quocirca mox subdit: *Quid aliud deprecamur, quān, ut aperiat, quod latebat; & suave faciat, quod delectabat?*

8. G R A T I A adjuvans, ut est alterum actualis gratiae membrum, excitanti, oppositum nunquam datur in homine, nisi homine aliquid liberè simul operante. Neque enim, inquit Augustinus: *Adjuvari potest, nisi quâ aliquid sponte conatur.* Et rursus: *Spiritus Dei, qui te agit, agentibus adjutor est . . . Nemo adjuvatur, si ab illo nihil agatur.* Non igitur est principium actionis vel morale; quia sic ab excitante nihil differet; vel physicum; quia hoc potest, ac solet adesse, etiam homine oriente, aut liberè nihil agente: Sed realis ac physica salutaris operis effectio, in quantum est Dei nobis liberè operantibus cooperantis actio. Principium autem hujus actionis physicum, quod gratia adjuvans in actu primo; vel ut quod vocari potest, licet in justis non sit solus Deus; sed etiam habitus virratum infusi: in peccatore tamen sine habitu actu supernaturel eliciente constitendum existimamus cum Suarezio⁷ in principio increase; sive Divinâ omnipotentiâ; vel

(1) l. 3. cont. Maxim. c. 15. (2) Epist. ad Epp. Gall. (3) Vid. lib. ad Simpl. de bon. persev. & alios paup. (4) lib. 2. de pecc. mer. & remiss. c. 19. (5) ibid. c. 5. (6) Serm. 13. de Verbis Apost. c. 11. (7) Suar. l. 3. de auxil. c. 19.

ipso Spiritu Sancto extrinsecus nobis assistente. Huic enim per approbationem, ut Scholastici loquuntur, operationes gratiae peculiari quādam ratione tribuuntur, ut potentiae opera Patri; & sapientiae filio.

9. Duae aliae gratiae actualis divisiones cum priore, si rem ipsam spectes, coincidunt. Est enim gratia excitans in primis operans, ac præveniens; quia in genere cause formalis intrinseca nos facit potentes operari salutariter; atque ut moraliter excitans liberum nostrae voluntatis præcedit consensum. Est deinde gratia adjuvans & cooperans, & comitans; cùm sit ipsa Dei nobiscum liberè operantibus operantis actio. Denique gratia subsequens; quæ est tertium ultimæ divisionis membrum, potest vel operi salutari, tanquam gratiae prævenientis effectui rectè attribui; vel gratiae excitanti, non omnium primæ; sed quâ, qui priore bene sunt usi, ad progrediendum in via salutis ulterius excitantur. Facem hic iterum præfert S. Augustinus, cuius hæc sunt verba:¹ *Deus cooperando perficit; quod operando incipit: Incipit nimirum operando per gratiam excitantem, eandemque prævenientem; perficit cooperando per adjuvantem, & comitantem.² Ut velimus, sine nobis operatur: Cum autem volumus, & sic volumus, ut faciamus, nobiscum operatur. Quod idem planè est cum eo, quod alibi dicit: Totum Deo detur, qui hominis voluntatem bonam & præparat adjuvandam, & adjuvat præparatam.³ Præparat per gratiam prævenientem, quam dum in nobis sine nobis liberè operantibus efficit, ut velimus, sine nobis operatur: Adjuvat per comitatem, quâ, cùm liberè volumus, & sic volumus, ut faciamus, nobiscum operatur.*

10. QUANTA sit Divinae gratia ad opera salutaria necessitas, constat abunde ex SS. literis P. P. & pluribus contra Pelagium, & Semipelagianos habitis Conciliis. Joannis 6to legimus: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater traxerit illum:* Et c. 15. *sine me nihil potestis facere.* Ex quibus potissimum locis Concilium II. Araucanum ita statuit Can. 1. cap. 7. *si quis per naturæ vigorem bonum aliquod, quod ad salutem pertinet vitæ aeternæ, cogitare, ut expedit, aut eligere, sive salutari, id est Evangelicæ prædicationi consentire posse confirmat absque illuminatione, & inspiratione Spiritus Sancti, qui dat omnibus suavitatem in consentiendo, & credendo veritati, heretico fallitur spiritu.* Consonat cum hoc caput 6tum, & 8vum, ubi eadem ferè, quâ olim ab Augustino, immutatis parumper verbis dogmata proponuntur. Quibus etiam nuperrimè subscripte P. P.

Tridentini Sess. 6. Can. 1, & 3. Nihil igitur, quod ad finem conducat supernum sive adjuvante & excitate Dei gratiâ agere quisquam potest, aut velle; nihil inchoare, vel perficere: Nec tantum hæc omnia & horum singula non potest facile; sed ne simpliciter quidem. Quin & illud cum communis Theologorum censemus verissimum; nullum actum intrinsecè naturalem, posse intrinsecè salutarem esse per modum dispositionis moralis positivæ, etiam remotæ; nec lege stabili in præsenti rerum ordine constitutum esse, ut facient, quod in se est viribus naturæ gratia non denegetur. --

11. EGUISSE etiam in statu naturæ integræ hominum supernâ Dei gratiâ ad observandas leges supernaturales, & vitam aeternam promerendam, certum est, post damnatam hanc Baji propositionem: *Primi hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera.* Posse tamen hominem, etiam in statu naturæ lapsæ suis viribus relictum, cum concursu Dei generali opus aliquod moraliter bonum, nullaque peccati labefactum exercere;⁴ levem aliquam tentationem vincere; Deum insuper ut auctorem naturæ aliquo modo cognoscere, & amare, Doctores Catholicci admittunt. Neque per hoc aut Ecclesiæ, aut Augustino refragantr; modò ut, quidquid id est, quod per solas arbitrii vires sine gratiâ vallemus, nullius ad vitam aeternam valoris esse, pro certo habeatur. Cæterum omnino dicendum arbitramur, non posse hominem in statu præsenti diu omnia mandata Dei sine ope Divinae gratiæ observare;⁵ neque infidelem in peccato lethali constitutum cum ordinariis, & communibus gratiæ actualis auxiliis omnia peccata gravia evitare; nec justum denique sine gratiâ extraordinariâ ab omni peccato veniali quoad vixerit se abstinere; cuiusmodi gratiam B. Virgini obtigisse author est Augustinus. --

12. QUOD si tamen hominem omni supernâ gratiâ destituí continget, superefficer adhuc illi libertas, & facultas physica observandi præcepta naturalia non modò singula; sed etiam omnia: Non enim ad singula tantum, sed ad omnia observanda obstringeretur. Libertas autem merè physica ad peccandum præcisè sufficit; nec alia hinc foret peccandi necessitas, nisi moralis quædam & vaga. Quo fit, ut præcepta singula determinata, quæ violentur, potuerint observari potestate morali; cùm non sit moralis necessitas violandi, nisi aliquod indeterminate. Verum omisso hoc Scholasticorum theorematem, nihil est, quod libertatis metuas. Non committet enim Deus, ut

(1) de gr. & lib. arb. c. 17. (2) ibid. (3) Enchir. c. 32. (4) Non enim omne quod agit peccator, vel seruos peccati, peccatum est, ut confiat ex Bajanâ damnata. Vide etiam ejusdem 34. & 37nam. (5) Vid. testimonia Script. & P. P. apud Bellarm. de gr. & lib. arb. I. 5. c. 5.

gratia supernā ita quiesquam destituatur, ut non praeſtō sit ſufficiens präcepta obſervandi potestas, ſi non ſemper proxima, certe remota, urgente ſaltem präcepto; gratia, inquam, orandi, quā ſi recte uteris, uberiora conſequeris *xactio uata*. Docet hoc pluribus locis S. Auguſtinus, atque ex ipſo Tridentinum Sefs. 6. c. 1. cūm ait: Non enim Deus impoſſibiliter juhet, ſed jubendo admonet, & facere quod poſſis, & petere, quod non poſſis.

CAPUT III.

Gratia ſufficiens.

13. GRATIAM ſufficiem appetamus illam, cuius ope bonum ſalutare faciendi potestatem nanciſcitur voluntas, ita, ut ejus auxilio ſalutem conſequi poſſet ſi veller; eti contingat ſepe gratiam ob voluntaris ſocordiam & malitia non forti effectum. Dari hanc gratiam in ſtatu naturae lapsæ conſentiens omnium T. T. opinio, & fidei dogma eſt; eti in explicandis conditionibus ad potentiam proximam requiſitis non omnes Scholæ conveſiant. Exiſtere autem ſepe hujusmodi gratiam, invictè contra Huius, Bajum, Luth. Calvinum, & Jansenium demonstratur. ^{1. ex SS. literis:} *Vocavi, & remiſi, extendi inquit meam, & non fuī, qui oſpiciebat; deſpiciſi omnes conſilium meum.* ^{2. Quid eſt quod debui ultra facere vineam meam, & non feci? Igitur dedit, ut poſſent; exſpectavi ut faceret uas, concedendo tempus, & otium bene agendi; & fecit labruscas, h. e. mala opera. ^{3. Vos ſemper Spiritui Sancto reſiſtitis: Adhortor vos, ut non recipiatis gratiam Dei in vacuum.} ^{2dō ex Concil. Arauſcano, doctrinam hanc Canone 25to inter cetera fidei capita referente: 3rdo ex Auguſtino, qui cūm alias ſepe, tum präcipue l. 12. de Civ. c. 6. hoc dogma declarat. Si eadem tentatione duo tententur; & unus ci cedat; atque conſentiat; alter, idem qui fuerat perſeueret, quid aliud apparet, niſi unum voluſiſe, alterum noluſiſe a coſtitute deſcere? Unde? Niſi propriā voluntate: Ubi Eadem fuerat in utroque corporis & animi affectio. Gratia hęc certe ſufficiens erat, quia unus cum illa conſenſit: Conjugibiliſ item cum diſſenſu, quia alter eandem habens diſſenſit. Comprobatur demum propriā cuiusque experientiā; quā novimus bonum, ad quod impelliſur, noſtrā ſepe culpa non fieri.}}

Quare mirum proſectō eſt, Jansenium docere auſum fuſſe interiori gratiae in ſtanu naturae lapsæ nunquam reſiſti; mirum magis, Authorem animadverſionum in Histo-

(1) Aug. de nat. & gr. c. 43. in Pl. 40. n. 4. l. 3. op. imp. n. 115. (2) Prov. c. 1. (3) Iſai. c. 5. (4) Act. Apoſt. c. 7. (5) Apoſt. ad Rom. (6) Animadverſionem in Histo-

riam Theologicam Maffeji, scriptorem, ut creditur, Catholicum, auſum fuſſe ſcribere: *Num gratia ſufficiens dogma ad fidem pertinere deceverint Romani Pontifices, Concilii, aut Patres, huic que incompertum ſibi proſtas eſſe. Quesnello ſummo honore fuſſe, quod excluderit gratiam ſufficiem; eoque nomine honorifico compellari. Proſectō nec ego, nec ullus Catholicus hunc Quesnello honorem invidet. Gravifimum autem Anonymi hujus errorem ubi hęc comonſtrare neceſſum non eſt, quando id ſatis, ſuperque praefitit Cl. Maſfeus in Confirmatione reſponſionum l. 1.*

c. 6.

14. GRATIA ſufficiens talis eſte poſt vel proximē, & immediatē, vel remotē ſolum, & mediatē. Proximē ſufficiens ad aliquem actum eſte non poſt, niſi adſint omnia ad eundem actum per ſe essentialiter requiſita. Remotē ſufficiens caret adhuc aliquo ad actum per ſe neceſſariō prärequiſito, proximam tamen illius acquirendi poſteſtā includit: Ac proinde, licet ad unum actum remotē tantum ſufficiat, proximē tamen ſufficit ad alium, quo mediante proxima ad priorem ſufficiens obtinerti poſt. Nicitur haec diſtinctio, ejusque explicatio Tridentino dicente: *Deus impoſſibiliter juhet; ſed juendo monet & facere, quod poſſis; & petere, quod non poſſis; & adjuvare, ut poſſis. Quare priorem non incepit quis vocaverit gratiam ſufficiem operis; posteriorem autem gratiam ſufficiem orationis; quā nimirūm obtineri queat gratia proximē ad opus ſufficiens.*

15. INEFFICACIA ſufficiens gratiae non Deo auctori, ſed ſoli humanae voluntati eft tribuenda: *Perditio enim tua, Iſraēl ex te; tantummodo in me auxiliū tuum,* ⁷ ait Scriptura. S. Auguſtinus interrogatus, cūm voluntate humanā, gratia adjuvante Divinā ſine peccato in hęc vitę homines eſte poſſunt, cur non ſint? Respondeſt apriſimē: ⁸ *Quia nolunt. Rurſus inquirens, cur nolint, cauſas assignat duas: Ignorantiam, & infirmitatem.* Ne tamen quis ſuſpiceatur, neceſſitate inſuperabili ab hiſ hominem pertrahi ad peccatum, mox ſubdit: *Ut autem innoſcat, quod latebat; & ſuave fiat, quod non delectabat, gratia Dei eft, que bonum adjuvare voluntatem, quā ut non aduentur, in iſis itidem cauſa eft, non in Deo.*

16. NEQUE fieri poſt, ut gratia ad actum aliquem proximē ſufficiens, ſit ad eundem ex ſuis intrinſecis essentialiter inefficax. Nam cūm gratia proximē ſufficiens ea ſit, quae vim agendi completam, & proximē expediatam conſert, clarum videtur, fieri non poſſe, ut vel ex ſuis intrinſecis

virtute ad agendum necessariā caret, vel necessariō petat carere effectū, ad quem vi-
res suppeditat necessarias. Quis enim hu-
jusmodi gratiam sibi judicat ad bene ali-
quid agendum necessariam, aut quis eam
exoptet? Atqui gratia omnis ex suis in-
trinsicis essentialiter inefficax talis est; vel
quia virtute ad agendum necessariā caret,
vel quia effectū carere essentialiter petit:
Igitur, quæ proximè sufficiens esse ponitur,
ad eundem actum ex suis intrinsicis essen-
tialiter inefficax esse non potest. Res tota-
liquet in alimentis, & medicinā, quæ certè
sanus nemo dixerit proximè ad conservan-
dam, vel instaurandam sanitatem necessa-
ria, si præter illa requiratur quid aliud ad
hunc sibi præstandum effectum. --

17. CERTUM quoque est, nec Deum
præcipere impossibilia; nec Christum pro
solis prædestinatis esse mortuum. Ex quo
fluit, justis in primis omnibus concedi au-
xilia gratiæ necessaria ad hoc, ut præcep-
ta, quibus hic & nunc tenentur, implere
possint. Deus enim, inquit Augustinus: ¹
*Cum ad perfectam vitam iustitiamque perdu-
xerit, non deserit, si non deseratur, ut piè
semper, iustique vivatur.* Atque ex eo Tri-
dentinum: ² *Deus suâ gratiâ semel justifica-
tos nunquam deserit; nisi ab eis prius deser-
tur.* Neque peccatores fideles, etiam ob-
durati, ac reprobi, ita destituuntur; quin
tempore viæ, ac vitae rationalis, eti non
singulis momentis; sed certis occasionibus,
quædam illis subministrantur auxilia; qui-
bus & præterita salutariter detestari pecca-
ta; & futura cavere vel proximè, vel re-
motè valeant; quâ in sententiâ etiam fuisse
Augustinum Parte alterâ demonstrabimus.
De Paganis, Judæis, hæreticis quale ferendu-
m sit judicium, docet Alexander VII.
damnans hanc propositionem: Pagani &c.
Nullum omnino accipiunt à J. C. influxum;
adeoque hinc rectè inferas, in illis esse volun-
tatem nudam, & invertem, sine omni gratiâ
sufficiente. Sed quid de illis barbaris, ac in-
fidelibus, ad quos externa fidei prædicatio
nunquam pervenit; quique in suâ infide-
litate moriuntur? Aliquam his quoque fi-
dei, & salutis adipiscendæ pote statem, sal-
tem remotam, planè concedit S. Augusti-
nus, ³ dum illa Psalmistæ verba: *Non est,*
qui se abscondat à calore ejus, ita exponit:
Cum autem verbum etiam caro factum est, &
habitavit in nobis, mortalitatem nostram
fusciens, non permisit ullum mortali ex-
cusare se de umbrâ mortis; & ipsam enim pe-
netravit Verbi calor. Consentit S. Prosper,
discipulus, & propugnator Augustini cele-
berrimus; negat quippe excusabiles esse
nationes, quæ fine Deo in hoc mundo sub ig-

(1) de nat. & gr. c. 26. (2) Ses. 6. cap. 11. (3) Expos. 1. in Pl. 18. (4) lib. 2. de vocat. gent. c. 14.
& seqq. (5) ibid. c. 17. (6) lib. 1. ad Simplic. qu. 2.

norante tenebris perierunt; causamque hanc
ad fert: ⁴ *Ahibita enim semper est uni-
versis hominibus quædam superne mensura*
doctrina; que eti parsioris, occulutorisque
gratia fuit; sufficit tamen, scit Dominus ju-
dicavit quibusdam ad remedium; omnibus ad
testimonium. Eundem etiam in sensum ac-
cipient ceteri PP. illa verba Scripturæ:
Deus illuminat omnem hominem venientem in
bunc mundum; solem suum oriri facit super
bonos, & malos & similia. --

18. Quia autem in re sita sit hæc infide-
lium gratia, & cujusmodi sit, Theologi
certant, & adhuc sub judice lis est. Non
dubitamus Christi eam meritis fuisse com-
paratam, cum teste Apostolo non sit aliud
nomen sub Cælo, in quo nos oporteat salvo fieri.
Quare & probabilius viderur, eam entita-
tem habere supernam, ut nempe finis, in
quem conceditur, cum ipsa servetur pro-
portio; finis enim proximus est veræ fidei
agnitio, ultimus vita æterna. Advertit ta-
men Cl. Maffejus, negari à SS. Augustino,
& Prospero, gratiam hanc esse Christi Ser-
vatoris; non tamen quod propter merita
ejus non detur; sed quod vocabulo de se
communi, ac latius patente, utr & alii in
rebus non raro evenit, ad unam speciem
contracto eam propriè solùm, atque auto-
nomastice Christi Salvatoris gratiam appelle-
lariint, quæ Christi mediatoris cognitio-
nem, & fidem involvit. Atque id causæ
est, cur Augustinus, licet verbi calore mor-
tis umbram penetratam fuisse dixerit, ipsis
nimurum infidelium mentibus gratia sue
generalissimæ radiis quibusdam illustratis;
tamen alii locis gratiam per fidem J.
Christi eorum solummodo esse assertar, quo-
rum est ipsa fides. Similiter S. Prosper
fatetur existere aliquas in extremis mundi
partibus nationes, quibus nondum illuxit
gratia Salvatoris, utique specialis illa, de
quâ diximus; & tamen iisdem nationibus
concedit illam mensuram generalis auxiliï,
que desuper omnibus semper nationibus præ-
bita est. Quare univerialis illa, ac juxta
Properum parsior, atque occultior Christi
gratia confitite dicenda est cum in super-
nis quibusdam mentis illustrationibus, quas
S. Augustinus, ⁵ *inchoationes quasdam fidei,*
conceptionibus similes vocat; tum in piis vo-
luntatis affectionibus, quibus vel ad gene-
rale quoddam veri Numinis, veræque re-
ligionis agnitionem, ac desiderium; vel ad
peccatorum horrorem, virtutumque amo-
rem incitantur. Demum juxta hanc senten-
tiæ rectè interpretari possumus, id, quod
de homine inter barbaros nato, vel in sil-
lequent, quodque in se est, faciente docet

S. Thomas, certissimè scilicet tenendum esse,¹ quod Deus ei vel per internam inspirationem revelaret necessariu, vel ad eum dirigeret prædicatorem: Nil enim vetat rationem hic intelligi, gratiâ quidem fidei adhuc destinatam, generalitatem illo, ac parciore, & occultiore auxilio corroboratam. Sufficientem enim ait S. Chrysostom.² Magistrum habemus conscientiam; & fieri non potest, ut quis illo adjumento privetur. Num simul cum formatione hominis insita est scientia faciendo um, & non faciendorum. --

CAPUT IV.

Gratia efficax.

19. GRATIA efficacis nomine apud T.T. venit illa, que liberum humanum voluntatis consensum infallibiliter obtinet; vel ut Augustinus eam definit: Quâ certissimè liberantur, quicunque liberantur. Dari hujusmodi gratiam certissimum est; & luculententer probant innumera scripture, Conciliorum, SS. Patrum, ac præcipue D. Augustini testimonia, quibus docemur, Deum habere humanorum cordium, quô placet inclinandorum omnipotentinam p̄t statem: Eſſe quandam gratiam, quæ à nullo duro corde respuitur; quâ Deus operatur in nobis velle, & operari; quâ facit, ut facias, & quæ sunt his similia. Quâm autem certum est, hujusmodi gratiam existere; tam incertum pariter est, in quo denuo ejus ponenda sit efficacia. Quâ de re nec D. Thomas, nec antiquiores scholastici, ut author est Cajetanus,³ ex instituto egerunt: Recentioribus eâ de re prolixius commentandi non tam occasionem præbuere; quâm injecere necessitatem exortæ postmodum Lutheri, Calvini, Jansenioque hæreses. Sed quæ omnibus una placeat difficultatem dissolvendi via, frustra haec tenus quæsita est. Hoc certum est, traxiū adverterit P. Daniel,⁴ in quovis systemate Catholicō tuenda, atque explicanda esse. Nimur supremum Dei moventis dominium; creaturæ consentientis perfectam libertatem; atque effectus securiū infallibilitatem omnimodam.

20. SUNT certè hâc in re adeò sibi opposita scholarum systemata, ut ea simul vera esse, aut ullo inter se pacto conciliari possibile non sit. Manet tamen probante Româ Thomisticæ non minus scholæ, quâm nostræ laudabile studium; de primâ id quidem dicit̄ pronunciavit Bened. XIII; de secundâ id pari declaravit authoritate Clemens XII.⁵ Mentre, inquiens, eorumdem Praedecessorum nostrorum compertim habentes, nolumus aut per nosfras, aut per ipsorum laudes Thomisticæ scholæ relatas, quas

iterato nostro iudicio comprobamus, & confirmamus, quidquam esse detraclum ceteris Catholicis scolis diversa ab eadem in explicandâ Divinæ gratiæ efficaciâ sentientibus, quarum etiam erga hanc sanctam sedem præclara sunt merita, quod minus sententias eâ de re tueri pergent, quas hacten palam & liberè ubique, etiam in alme Urbis luce docuerunt, & propagarunt. Quare & tantorum Doctorum inconcussa, ratissimâque dogmata sequi semper, ac impensè revereri. Alexandro etiam VII. itâ præcipiente, æquissimum erit.⁶

21. NUNC ad rem ipsam veniamus; ac primùm de hereticis, iūn de scholis Catholicis à nobis dissentientibus, quid nobis videatur, aperiāmus. De Calvinio itaq; & Jansenio sic in primis statuimus. Expli- cari quidem in eorum systemate facilimè supremum Dei dominium; atque effectus securiū infallibilitatem; libertatem autem creatam, quæ vel maximè hic spectanda est, omnino convelli, subvertiique: Unde merito utrumque hoc dogma cum universâ Ecclesiâ rejicimus & execramur.

22. NEQUE satis hic nodus nobis extirpari viderur in systemate prædeterminantium: Etsi id multum à Janseniano, & Calviniano omnem aperiē libertatem defruente, dissidere jam pridem conatu laudabili ostenderint Alvarus, Semofius, Reginaldus, Serrius, aliisque complures scholæ Thomisticae Doctores. Difficulatibus tamen non contempnendis obnoxium illud esse, æquiores etiam Thomistæ lubentes fatentur; quarum una brevi hoc continetur dilemmate. Velest possibile, ut unquam Petrus actum præceptum eliciat sine prædeterminatione: Vel non est? Si primus? Non necessariò ad agendum requiritur prædeterminationis potestque Deus in alio medio gratiæ sufficientis, quæ hoc casu dabatur, videre efficaciam. Si secundum? Quo modo evincet Petro prædeterminatione destituto gratiam verè sufficientem concedi? Et talem quidem, in quâ unus studiosus proficere possit, licet ei alter per negligentiam desit? Ut vult S. Thom. 3. P. Q. 69. a. 8. ad 2. Præterea difficile intellectu est, quomodo jure reprehendere Deus possit hominem, qui quia prædeterminationem non habuit, amorem præceptum non posuit; nec ponere potuit, acquirendo prædeterminationem? Quomodo gratiam abdicere possit homo, eique dissentire si velit? Ut posse illum ait Tridentinum: Quomodo eam acquirere, vel excludere? Ut vult S. Th. 1. p. Q. 26. a. 3. ad 2. Neque eorum nobis probantur systemata, qui, ut gratiam à se ipsâ efficacem tueantur, vel ad Decre-

(1) in 2. dist. 28. qu. un. art. 4. ad 4. & qu. 14. de Ver. a. 11. ad 1. (2) Hom. 54. in Gen. (3) in 1. p. qu. 22. a. 4. (4) in epist. ad K. P. Natal. Alexand. (5) In Brevi: Apostolica providentia officio 2. Os. 1733. (6) Alex. VII. ad fac. Theol. Lovan. 7. Aug. 1660.

tum Dei per se ipsam immediatè voluntatem creatam physicè prædeterminans cum Thomistis, vel condeterminans cum scotisti confugunt; tametsi enim isti qualitatem illam prædeterminantem voluntatiante actum secundum formalem impressam rejicunt, tanquam superfluam, in eodem tamen cum prioribus scopolos videntur impingere.

23. Quas quidem difficultates evadere videntur ii, qui gratia efficaciam positam docent in multitudine auxiliorum, vel causarum contingentium intus, exteriusque excitantium, qua Deus toties, ac tandem subministrat, dum inveniatur aliquid, cui suum voluntas assensum præbeat. Verum dum istas declinant, in alias incurvant. Cum enim recte ponant, quod liber auxilium esse per se sufficiens, & simul indifferens; sed præterea non modo scientiam mediā sed et conditionalem Thomistarum in Decreto prædeterminantibus subjectivè absolu-tis, ex objectivè conditionibus excludant, fateri coguntur, Deum ante ipsum Decretum pro-sus videre non posse, sine hoc vel illud singulare auxilium effectum habi-turum, vel non; quæ sequela repugnare videtur Dei providentiae, quam PP. infal-libilem ubique prædicant. --

24. UNDE nobisquidem expeditior nulla scopolos hinc inde minantes evadent via occurrit, quā si gratia efficacias statuatur in vocatione congrua, hoc est datā à Deo illo tempore, loco, & modo, quo per scientiam conditionalem mediā infallibiliter prævidet humanam voluntatem libere ipse consenserit; libere inquam, quia absolute fieri potuit, ut eidem vocationi in iisdem circumstantiis datā prævidetur dissensura. Quod sane systema ad Augustini mentem accommodatissimum esse contendimus ex plurimis ejus locis, totiusque quā hāc de materiā tradit, doctrinæ serie, & contextu. Voluntates nostræ inquit, tantum valent, quantum Deus eas valere voluit, atque præscivit, & IDEO, quidquid valent, certissime valent; & quod facturæ sunt ipse, omnino facturæ sunt, quia valituras, atque facturas ille præscivit, cuius præscien-tia null non potest. Quia ergo prævidet certissime Deus, quid facturus sit homo, si hāc, vel illa detur gratia, cuius miseretur, eum si vocat, quomodo scit congruere, ut vocantem non respuat.¹ Deus inquam, qui hoc modo vocavit, quomodo aptius erat iis, qui se-uti sunt vocationem.² Cum ergo aliis sic aliis verò sic moveatur ad fidem, eademque res sēpē alio modo dicta moveat, alio modo dicta non moveat; aliquaque moveat, aliumque non moveat, quis audeat dicere, defuisse Deo modum vocandi, quo etiam Esau ad fi-

dem mentem applicaret, voluntatēque con-jungeret, in quā Jacob justificatus est.³ Pa-rent quippe homines,⁴ si congrua suis men-tibus vel audiant verba, vel signa conspiciant. Idem disertè confirmat qu. 2, ad Simplicia-num, ubi exponens, quo pacto verum sit, Deo tribuenda esse justorum opera, non esse volentis, neque currentis, sed mifer-entis Dei; non posse quenquam de bono opere gloriari, tanquam non accepto à Deo, ita loquitur: At enim, quia non procedit vol-untas bona vocationem, sed vocatio bonam voluntatem: Propterea vocanti Deo recte tri-buitur, quod volumus. Nobis vero tribus non potest, quod vocamus: Non igitur id o dic-tum putandum est, non est volentis &c. quia sine ejus adjutorio non possumus adipisci, quod volumus; sed ideo portus, quia, nisi ejus voca-tione, non volumus. Videbat autem objici posse, ut & ipse objicit: Non omnes, qui vocantur, vocationi obtemperare; cum & illud verum sit: Multi vocati, pauci electi: Unde si propterea dictum est, non est volentis &c. quia ejus vocatio nostras pre-venit voluntates, recte etiam dici potest. Igitur non miferentis Dei, sed volentis, & currentis est hominis, quia misericordia vo-cantis non sufficit, nisi vocari obedientia con-sequatur. Verum hoc ita dissolvit, ut non ad gratiam physicè prædeterminantem configiat, sed ad vocationem congruam, quam quibuldam Deus misericorditer largitur; aliis occulto, sed justo iudicio negat. Ve-run est ergo, inquit, multi vocati &c. illi enim electi, qui congruenter vocati: Illi au-tem, qui non congruebant, neque contempera-bant vocationi, non electi; quia non secuti, quavis vocati. Item verum est: Non volentis &c. Quia etiam si multos vocet, eorum tamen miseretur; quos ita vocat, quomodo eis vocari aptum est, ut sequantur. Falsum est autem, si quis dicat: Igitur non miferentis Dei; sed volentis, atque currentis est hominis; quia nullus Deus frustra miseretur; cuius autem miseretur, sic eum vocat, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat.

25. SUNT, qui loci hujus adeo luculent-i vim eludere conantur, dicendo: Scripsiisse S. Augustinum libros ad Simplicianum initio sui Episcopatus, cum nondum Semipelagianorum sese erroribus satis expediisset; vel certe questionem ibi propositam non definiendo, sed disputando solum, ve-ritatēque inquirendo ab ipso fuisse tractatam. Sed utrique evasioni viam præclu-sit ipse Augustinus, in triplici opere sub vi-ta finem conscripto. Primum est operum omnium *Retracciō*, cuius lib. 2. cap. 1. testatur, in libris ad Simplicianum se agno-visse & initium fidei, & perseverantiam in bono dona Dei esse, atque interiorē ejus

(1) Qu. 2. l. 1. ad Simpl. (2) ibid. (3) l. 1. ad Simpl. qu. 1. (4) l. 2. de don. persev.

gratiā præveniri. Alterum est liber de bono perseverantiae, in quo cap. 20. idem aperre profitetur; & cap. 21. Nihil in illis libris remansisse ait, propter quod vocetur in dubium, gratiam Dei non secundum meritum nostra datur. Tertium est liber de Prædestinatione Sanctorum, ubi cap. 4. de Massiliensibus ait, quod, si curvassent, invenissent istam questionem secundum veritatem Divinarum scripturarum solutam in primo libro duorum, quos ad Simplicianum scripsit; solvere autem quæstionem, nō fallor, non est disputando inquirere, sed definire.

26. Nec difficultatem tollit responso illorum, qui loco Augustini admisso vocationis congruitatem à physicā prædeterminatione reperendam contendunt. Nam hoc si verum est, cur bona opera justorum Augustinus constanter tribuit Deo ratione vocationis, quin unquam alterius gratiæ actualis prævenientis à vocatione distinctæ meminerit? Cur vocationem ab adjutorio tam solicite discriminat, ut dicat, non ideo dictum esse: Non est volentis &c. quia sine ejus adjutorio non possumus; sed ideo potius, quia nisi ejus vocatione non volumus? Certè si huc spectat prædeterminatione, non ad vocationem pertinet, sed adjutorii nomine; quod generalius est, censeri debet. Cur denique vocationis ineffaciā, seu incongruitatem non ex defectu auxiliū prædeterminantis, sed solum ex improbabili voluntate reperit? Uri pluribus locis invictè contra Jansenianos demonstravit Cl. Maf- fēus in Hist. Theol. & nos supra, n. 15. cap. 3. ex l. 2. de pecc. mer. cui adjungit adhuc porest, quod in loco hic à nobis prolixius recitato docuit. Noluit ergo, inquit, Esau; & non currevit; sed & si voluisse; & currevit; Dei adjutorio pervenisse; qui etiam & elle, & curreve vocando præstaret, nisi vocatione neglectā reprobus fieret. Effet autem non hinc, sed inde repetenda, si efficaciam, vel congruitatem vocationis sola facere posset prædeterminatione; cum in nullius potestate sit illa adjuvari, si illam non habeat; sicut nec in ejus potestate est illa non adjuvari, si habeat. Accedunt huic nostrae opinioni momenta non pauca, Parte alterā, ubi in mentem S. Augustini de gratiā à se ipsā efficaci inquiremus.

27. Si rogas, unde igitur gratia efficax suam habeat efficaciam, à Deo, an ab homine, an ab utroque? Respondeamus simpliciter, quod eam habeat à Deo; sed cum certo ordine ac respectu ad voluntatem creatam, ejusque cooperationem. Quod ut clarius intelligatur, ita declaratur. Gratiam efficacem ab efficacitate seu efficacitatem constat. Efficacia porro tria in se complectitur: in modum vim, seu virtutem aliquid agendi, vel efficiendi. Hanc vocamus effi-

caciam in actu primo. 2dd actualem efficiētiam; seu operis effectiōnem: Hanc dicimus efficaciam in actu secundo. 3tiō infallibilem cum opere, vel effectu ponendo connexionem. Prima & secunda gratiæ efficaci convenient, secundum quod pertinet ad ordinem infallibilis providentiæ, & intentionis Divinæ. Jam si de primâ efficaciā est sermo, evidens est, quod gratiæ conveniat formaliter ex intrinsecis suis prædictatis; causaliter à Deo, qui illam producit. Si de secundâ, inde illam habere debet, unde actio productiva salutaris consensus habet suum esse. Hoc autem actio ista habet non à solo Deo; non à solâ gratiâ creatâ, sive actuali præveniente, sive habituali; non à solâ voluntate; sed ab his omnibus simul, quia est una indivisibilis actio omnium; licet solam voluntatem humanam denominet immediatè liberè agentem; sicut & vitaliter & meritorie operantem. Itaque ex tribus ipsis confurgit efficacia gratiæ in actu secundo. Si de tertia demum sermo est; illam habet ab actuali consensu productione, ut conditionatè futurâ, non à solâ voluntate; sed ab omnibus principiis modò relatis, & conditionatè prævisâ per scientiam medium; per quam etiam completur in ratione mediæ proximè apti ad consensum creaturæ infallibiliter consequendum.

28. JACTIS hisce principiis negotii nihil est in expediendis ceteris quæstiōibus. Si enim rogas: Cur Petrus consentit, cur dissentit Judas? R. Ex parte intentionis Divinæ causa haec datur, quia Petrum sic vocat Deus, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat; Judam non ita. Ex parte executionis creatæ, alia non est, quām quia unus vult, alter non vult. Nam consentire vel dissentire propriæ voluntatis est, ait Augustinus; & alibi, de duobus eadem tentatione pulsatis, quorum unus ei cedit, alter perseverat: Quid aliud apparet, quām unum voluisse, & alterum noluisse? Si rogas iterum: An fieri possit, ut cum æqualibus gratiæ prævenientis auxiliis unus consentiat, alter dissentiat? R. posse cum æqualibus ex parte executionis sive in ratione auxiliū sufficientis; non vero cum æqualibus ex parte intentionis Divinæ sive in ratione beneficii, & favoris. Etiam si multos vocet, eorum tamen miseretur, quos ita vocat, quomodo apud eis, ut sequantur. Si tertio: An possibile sit, ut aliqua creatura ratione prædicta, humana, vel Angelica prævideatur omnibus gratiæ auxiliis libertatem relinquentibus consensura, vel omnibus diffensura? R. non esse; idque vel eo, quod voluntati creatæ metaphysicè repugnet tanta in agendo vel constantia, vel pertinacia, ut ex infinitis auxiliis, qua-

in infinitum variari possunt, nullum sit, cui consensum prebeat; vel ex infinitis similiter tentationibus nulla sit, cui succumbat: Esset enim constantia, vel pertinacia simpliciter infinita. Quæ etiam opinio conformior videtur Augustino, dicenti, habere Deum humanorum cordum, quod placuerit, inclinandorum omnipotentissimam potestatem.... & magis babeve in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas. Sic enim velle vel nolle in volentis, aut nolentis est potestate, ut Divinam voluntatem non impedit, nec superet potestatem.

29. FLUUNT ex dictis varia confutaria. *Primum est:* In hoc nostro systemate. Optime consuli primum libertati creatæ; ut fatentur adversarii: Deinde Dominio Dei, quippe cui liberum uti vel non uti suâ scientiâ conditionali, dare vel non dare gratiam quam vel efficacem prævidit, vel inefficacem. Demum mediorum ad finem obtinendum infallibilitati, seu prædestinationis certitudini. Si enim ponis dare Deum gratiam, quam efficacem fore prævidit, non potest non sequi effectus. *Alterum est;* non satis rem expendisse Gonatum, cum sistema hoc Semipelagianorum erroribus viam sternere contendit *disput.* 6. b. a. 6. §. 1. & 2. Duo enim fuere, ut constat Semipelagianorum errores; *primus,* quod dentur in nobis initia quædam fidei salutaris, & bonæ voluntatis, quæ non sunt à gratiâ sed à naturâ, seu arbitrio viribus naturæ operante. *Secundus,* quod prædestination ad gratiam saltem primam, fiat immediatè ex præscientiâ boni usus naturalis liberi arbitrii; ex quo manat, prædestinationem ad gloriam mediataè saltem ex eâdem præscientiâ præcedere; adeoque primum totius salutis initium esse in nobis sine ope gratiæ. His addi potest *tertius* ad abusum scientiæ mediæ potissimum pertinens: Nimisrum quod parvulorum ante rationis usum decedentium alii ob bona opera, si vivere perrexissent, ob ipsos ponenda prævisa baptismum consequantur, & salutem; alii contrà ob mala opera similiter sub conditione prævisâ sine baptismo decedant, atque æternum pereant. Cum nullo autem horum errorum commune quidquam habet hoc nostrum systema: Non cum primo; quia scientia media nullum opus salutare repræsentat futurum independenter à gratiâ: Non cum secundo: Non enim ideo necessariò confert Deus gratiam, quia eam videt fore efficacem; sicut nec ideo prædestinat, aut prædeterminat; quia hanc motionem prævidet habituram effectum; sed misereatur, quorum suâ motus clementiâ vult miserationibus.

(1) De Præd. SS. c. 14. (2) in 2. dist. 39. qu. 1. a. 1. & 2. item dist. 25. qu. 1. a. 1-3. (3) ita ferè 1. 2. qu. 19. a. 1-3. & alibi scpc. (4) qu. 12. de Ver. a. 12. (5) Con. Jen. I. 3. c. 159. (6) Trident. Sess. 6. can. 11.

rei. Non quia futuri eramus, inquit Augustinus¹ elegit nos, sed ut essemus; non denique cum tertio: Causam enim non in merita futura creature, sed in sanctissimam simul Dei voluntatem conjicimus; cuius iudicia ut ait Augustinus, *in/crutabilia quidem nobis sunt; sed iusta tamen.*--

30. TERTIUM conjectarum est; systema hoc non modò non Semipelagianismum sapere, ut modò ostensum est; neque tantum Augustini consonare principiis, ut à num. 23. ad 28. demonstravimus, sed & cum nullo S. Thomae dilectione quod quidem certò ipsius sit, pugnare; id quod breviter jam declarabimus. Certa D. Thomæ principia quoad rem præsentem sunt hæc: *1. Quod causa secunda libera determinat ex ea in hunc actum, vel in illum, non est ab alio determinante, sed ab ipsa voluntate.*² *2dum:* Deus non vult fieri nostra peccata, nec ab ipso determinamur ad peccandum.³ *3tum:* *Aliqua contingentia sunt à Deo præscita, quæ non sunt ab ipso prædestinata.*⁴ *4tum:* *Est in potestate liberi arbitrii, impedire Divinæ gratiæ receptionem, vel non impedire.*⁵ Cum quibus omnibus apertissimè hæc nostra cohæret doctrina. Quam mirificè porro eadem concinat cum Tridentino Concilio, peculiari dissertatione abunde demonstrarunt Petavius, Daniel, & Livinus de Mayr; ad quos lectorum curiosum remittimus.--

31. Quæ si vera sunt, uti verissima contendimus, nemo non videt, immoritò à Facult. Lovan. & Duacensi perstrictam fuisse hanc Lessii propositionem: *Fieri potest, & de facto sepe fit, ut quis auxilium habeat præveniens, & omnino sufficiens in genere auxilii prævenientis ad conversionem; & tamen non convertatur, quia non vult.* Mirum profectò censuram hanc in impressis etiam aded à nonnullis extollti, quando ipsius veritatem post Sixti V. & tot Pontificum ei succedentium, declarationes, ac ipsius etiam Tridentini decreta propugnare vel invitus propugnare debet, quisquis audire cupit Catholicus.--

CAPUT V.

Gratia habitualis sanctificans; & gratia in eadem perseverandi.

32. DATUR donum aliquod gratiæ Divinitùs infusum, ac permanenter inhærens,⁶ quod est nostræ justificationis unica causa formalis, & cum peccato metaphysicè incompositibile. Hoc donum gratia habitualis sanctificans vocatur. Est autem hæc gratia physicè spectata, ex probabiliori T. T. sententiâ, & Patrum locu-

tionibus magis conformi¹ vera qualitas, & habitus. Unde qui diceret, gratiam hanc non esse qualitatem, repugnaret quidem sententia Scholasticorum sub tempora Concilii Viennensis communiori: Harefis tamen damnandus non esset; modò affereret, illam esse donum animae inhærens, & permanens, quod tamen non perinde accipendum est; ac si semel recepta, amitti denuo per peccatum non posset, ut vult Calvinus. Hunc enim errorem anathema te ferit Tridentinum² sessione relatâ, ubi ait: *Si quis hominem semel justificatum dixerit amplius peccare non posse; neque graviam amittere . . . anathema sit.*

33. GRATIA hæc, ut ab homine animum ritè expiante recuperari, ita & augeri deinceps potest per actus virtutis, & maximè charitatis ab homine justo elicitos. Primus statuit à Tridentino l. c. Canone 23. *Si quis dixerit, eum, qui post baptismum lapsus est, non posse per Dei gratiam reurge: Aut posse quidem sed solum fide amissam justitiam recuperare sine Sacramento penitentiae, prout Sancta, Romana & Universalis Ecclesia à Christo Domino, & ejus Apostolis edocita hucusque professa est, se vixit & docuit, anathema sit.* Alterum definitur ibidem Canone 24. *Si quis dixerit justitiam acceptam non conservari, atque etiam non augeri coram Deo per bona opera . . . anathema sit.* Haec porro eti recupera, & augeri possit, minui tamen nunquam per peccatum in intentione potest: Per lethalem enimnoxam otinendò tollitur: Cum veniali autem nihil immunita, confitit. *Universa enim mortalia peccata (ut loquitur Tridentinum Sessione 14. de Confessione Capite 5.) . . . Homines iræ filios & Dei inimicos reddunt: Per venialia autem à gratiâ Dei non excludimus.* Reddit insuper hominem justum, & sanctum formaliter, & intrinsecè: Non vero per justitiam Dei ut vocant essentialē, neque per solum peccatorum condonationem aut justitiam Christi nobis extrinsecam, singularique beneficio tantum imputatam, ut cum aliis hereticis fabulabatur Calvinus. Hujusmodi enim opinione à Tridentino rejectæ sunt tanquam spuriae, & à sanâ Ecclesiæ Doctrinâ alienæ. *Si quis dixerit, inquit Canone 11. Sessione 6. homines justificari, vel solum imputatione justitiae Christi, vel solum peccatorum remissione, exclusâ gratiâ, & obavitate que in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur, atque illis inhæret; aut etiam gratiam, quâ justificamur esse tantum favorem Dei (intellige merè extrinsecum) anathema sit.* Idem adhuc clarioribus inculcat verbis eadem Sessione Capite 7. *Unica formalis causa (Justificationis) est justitia Dei, non quâ ipse justus est, sed quâ nos justos facit;*

(1) Teste Concilio Viennensi. (2) Ses. 6. Can. 23.

quâ videlicet ab eo donati renovamus spiritu mentis nostræ, & non modò reputamur, sed verè justi nominamur, & sumus, justitiam in nobis respiciens secundum mensuram quam Spiritus Sanctus partetur singulis prout vult, & secundum propriam cuiusque dispositionem & cooperationem.

34. CUM gratiâ sanctificante infundi semper homini omnes virtutes supernaturales, dona Spiritus Sancti, imò & virtutes Theologicas, si (quod in Catechumeno ad baptismum accedente contingit) in peccatore, qui gratiâ donatur non fuerint: Tridentinum l. c. aperre docet, cùm ait: *Hanc dispositionem . . . justificatio ipsa consequitur, quæ non est sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio & renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum . . . Unde in ipsâ justificatione cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per Jesum Christum, cui inseritur, fidem, spem, & charitatem &c.* Quemadmodum autem praedita Spiritus Sancti dona, & virtutes homini cum gratiâ sanctificante omnes obveniunt, ita pariter, simul atque hæc gratia desperita fuerit, etiam ipsa amittuntur, solo in animâ remanente habitu fidei & spei Theologice: Quod si tamen peccatum admiserit homo, duplice huic virtuti è diametro oppositum, utriusque pariter virtutis iactram facit. Stabilitum hoc dogma fuit à Tridentinâ Synodo contra Lutherum & Calvinum, afferentes, admissò peccato gravi hominem & gratiæ & omnibus, quæ eam comitantur, virtutibus Theologicis excidere. Verba Concilii sunt Sessione 6. Capite 15. *Adversus hominum quorundam callida ingenia . . . afferendum est non modò infidelitate, per quam & ipsa fides amittitur, sed etiam quocunque alio peccato mortali, quanvis non amittatur fides, acceptam justificationis gratiam amitti.* Et ibidem Canone 28: *Si quis dixerit, amissâ per peccatum gratiâ simul & fidem amitti . . . anathema sit.* Quod autem de fide diserte Concilium afferit, id pariter de spe, cùm contra eam peccatur, Theologi omnes ob rationis Analogiam intelligunt ut videre est apud Suarezium, Vasq. Belalminum, Simmonetum aliquosque paßim Scholasticos, & Polernicos.

35. DEMUM gratia sanctificans præter effecta jam enarrata non tantum opera, quæ supra naturæ vires posita sunt, faciliora reddit homini, sed & simpliciter possibilia, ut in Tractatu de fide ostendi solet, & Tridentinum statuit Sessione 6. Canone 2. Nos pariter Divinæ, ut Apostolus loquitur, efficit confortes naturæ, & ex Christi Redemptoris nostri meritis æternæ gloriae consequendæ jūstribuit, modò, ut Tridentinum statuit Sessione 6. Canone 2.

tinum Sessione citat à Capite 16. advertit, dedecamus in gratiâ. Quod quidem postremum Dei in hâc mortali Vitâ conferendum beneficium, an sub hominis cadat meritum, mox aperiemus.

36. D O N U M hoc singulare prorsus est, conceditque illud Deus alii pro suâ misericordiâ; negat alii pro inscrutabilium iudiciorum suorum abysso; ut ceterum est contra Semipelagianos ex Augustino & Conciliis. Definitur à S. Augustino: ¹ *Moris cum statu gratiae conjunctio.* Penes solum autem Deum est vel evocare hominem ex hâc vitâ eò tempore, quo pius & justus est, ne, si diutius vixerit malitia mutet intellectum ejus, ut loquitur sapiens; vel ei quem tantisper prorogare usuram, dum suâmer libertate, ac virtute futurus est impius. De hoc singulare munere uberioris disputat contra Semipelagianos Augustinus libro de corrept. & grat. ² Atque itâ demum concludit: *Sicut ergo coguntur fateri, donum Dei esse, ut finiat homo vitam istam, antequam ex bono mutetur in malum, cur autem alii detur, alii non detur, ignorant:* Itâ domum Dei esse in hono perseverantiam fateantur nobiscum; & cur alii detur & alii non detur, sine murmur aduersus Deum dignentur ignorare nobiscum. Adeo autem singulare est perseverantiae & gratiae efficacis donum, ut nullis bonis operibus possimus illud prometri, merito intellige condigno. Sæpe tamen Deus obsecrationibus nostris exortus largitur illud sponte, & liberaliter. Quapropter assiduis illud atque ardentibus à Deo precibus experendum est; quippe ex quo totius pender aeternitatis felicitas. Plura hanc in sententiam disputat Cl. Masseus bish. Theol. l. XII. n. IV. 6, 7.

CAPUT VI.

Justificatio & meritum hominis.

37. *Justificationem impii de quâ Tridentinum Sessione 6. à Capite 1. ad 10num usque agit hunc in modum definit hic Capite 4. Translatio ab eo statu, in quo bono nascitur filius primi Adæ in statum gratiae & adoptionis filiorum Dei per secundum Adam Jesum Christum Salvatorem nostrum.* Quæ quidem verba, et si solam illam justificationem tangent, quâ quis à primigenia labie per baptismi susceptionem purgatus gratiae compos redditur, ad eam tamen quæ Confessionis ope fit, facile accommodari possunt. Loquitur autem de hâc ipsa Tridentinum Sessione 6. Capite 4. & Canone 29. ubi ait: *Qui vero ab acceptâ justificatione gratiâ per peccatum exciderunt rursus justificari poterunt, cum excitante Deo per pa-*

(1) Aug. l. de bon. persev. C. 6. (2) C. 8.

nitentie Sacramentum merito Christi amissam gratiam recuperare procuraverint.

NECESSITATEM Justificationis eadem facrostanâ Synodus ex naturâ nostrâ liberique arbitrii imbecillitate potissimum repetit, quam adeò per peccatum primi hominis fractam, atque debilitatem asserit, ut transfuscâ hâc per propaginem in posteros labie omnibus sub diaboli potestate (ut hâc capite 1. dicitur) constitutis, non modo gentes per vim naturæ, sed nè Judæi quidem per ipsam etiam literam Legis Moysi inde liberari & surgere possent: Tametsi in eis liberum arbitrium minime extinctum esset, viribus licet attenuatum, & inclinatum . . . Coroll. Polemicum. Duas hoc loco hæreses jugulat Tridentina Synodus. Prima est Quesnelli, qui propositionibus 6. 7. & aliis affirmare veritus non est, Judæos cæterosque in veteri scđere homines in absolutâ à Deo relictos fuisse impotentia implendi legem, quam observare non modò per naturæ vires, sed nè simpliciter quidem illis erat possibile. Ut ut Deus ab homine in hâc impotentiâ relicto fugam peccati exigebet. Altera est Lutheri & Calvini, qui liberum arbitrium non modò attenuatum viribus, aut inclinatum sed extinctum omnino per peccatum asserbant, quò largior nempe scelebratis via fieret ad flagitium; omni non in pravum, ut debebant, liberratis usum, sed in gratiae necessitantis defectum culpâ perpetrâm conjectâ.

38. JUSTIFICATIONIS hujus vim ad omnes omnino homines quoad sufficiantiam, ut loquuntur Theologi, pertingere, inconcussum in Scholis dogma est: Erit quoad effectum ad eos solos propagari contingat, qui, ut l. c. c. 3. Tridentinum influat, moris ejus beneficium (modo quodam peculiari) recipiunt, . . . & quibus meritis passionis ejus communicatur. Quo sensu & illud accipi à T. T. solet, quod in formulâ Consecrationis habetur: *Hic est calix . . . quâ pro multis effundetur. Hoc est; pro omnibus quidem si species sufficiantiam; pro multis etiam si species ipsam efficientiam.*

39. MODUM & ordinem quo quis ad Dei amicitiam per recepram in animâ iustitiam seu quod idem est, sanctificantem gratiam admittitur, nobis Concilium l. c. describit. Ac prior quidem, qui in homine per baptismum lustrato observatur, post Evangelium promulgatum sine lavacro regenerationis aut ejus voto fieri non potest, sicut scriptum est: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c.* Ses. 6. C. 4. Alter qui in homine per confessionem culpas, ut vocant, personales expiante intercurrit, ab eâdem S.

Synodo nobis traditur Capite sequente, cuius hoc est initium: *Declarat præterea ipsius iustificationis exordium in adultis à Deo per Christum Jesum præveniente gratia sumendum esse; hoc est ab ejus vocatione, quā nullus ex eum existentibus meritis vocantur; ut, qui per peccata à Deo aversi erant, per ejus excitantem, atque adjuvantem gratiam ad convertendum se ad suam ipsorum iustificationem, eidem gratiae liberè assentiendo & cooperando disponantur; ita ut tangentे cor hominis per Spiritū Sancti illuminatiōnem neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationē illam recipiens; quippe qui illam abjicere potest: Neque ramen sine gratia Dei se ad iustitiam eorū illo liberè sibi voluntate moveare posse &c.* Quem locum ed̄ lubentius integrum hue transcribimus, quod clarius adverberabamus innumerā illum continere dogmata, quae inde cū ad antiquas cū recentiores retundendas hæreses seu corollaria derivari possent, præcipua eo, quo in mentem veniunt ordine hic subjicimus.

CONFICITUR itaque ex incomparabili hoc loco 1. contra Pelagium & Semipelagianos: Initium salutis non esse à nobis sed à Deo, præveniente gratia per Christum Jesum.

2. **PECCATORI** dari gratiam circa meritum suum, faltem de condigno. Nullis enim peccatores ante primam quidem gratiam ne quidem de congruo, & post primam nullis de condigno existentibus meritis vocantur.

3. Ad iustificationem opus esse replici gratia: Una quidem quæ intellectum & voluntatem excitat; altera vero quæ adjuvare operantem. Idque contra eundem Pelagium & Cœlestium.

4. **HOMINEM** non cogi ut Manichæi fabulabantur, neque ullā rapi necessitate, uti Calvinus; aut insuperabili delectatione, ut Jansenii Schola somniat, sed liberè assentendo & cooperando hoc est suam ipse voluntatem determinando, gratiaque excitanti morem gerendo ad suam ipsius iustificationem disponi.

5. **HOMINI** non foris tantum advenire gratiam, per legem, concessionem, exemplum &c. uti contendebat Pelagius, sed intrinsecè, ita ut non solum intellectum, sed & cor sive voluntatem tangentे Deo per Spiritū Sancti illuminationem inspirationē illam accipiat homo. Quam Doctrinam iterum inculcat SS. Synodus infra eadem sess. Can. II.

6. **JUSTIFICATIONEM** non soli gratiae tribui, ut certe tribuenda videri posset, si gratia illa, de qua agit hoc loco Concilium, aut esset intrinsecè aut à se ipsa efficax, id quod probabiliter etiam plures sentiunt Ca-

tholici, aut quod post Calvinum volebat Jansenius ex vi suā esset hominem ad opus necessitans. Sed effectum ita inter gratiam & hominem dividit, ut nec nihil agat homo, nec nihil gratia sed ambo suo fungantur munere; gratia quidem vires, & motionem, homine vero assensum etiam in sensu composito gratiae liberè præstante.

7. **GRATIAM** debere esse ejusmodi ut etiam illam recipiens abjicere possit homo, ei que ut hīc Can. 4. ait Concilium, dissentire possit, si velit. Quam certè Doctrinam quomodo suo in systemate salvare possit Jansenius, nobis inextricabile appetit mysterium, neque ipsum juvare potest sensus divitus, ad quem hīc frustra tanquam ad extremam in re desperatā anchoram confugit. Cum enim de *dissentia*, de *abjectione*, de *resistentiâ* & similibus, Sermo est, certe loquimur de sensu composito, nemo enim dissentit propriè homini, cuius mentem ignorat, nemo abjicit onus, quod non habet, nemo resistit hosti quem non videt, aut quocum pedem nunquam contulit. Nisi forte Jansenius novam vocibus notionem indere velit, simulque rueri, me toti quem olim ad urbem Hannibal admovit, exercitiū resistere poruisse in sensu scilicet diviso: Sed hoc nugari est ut recte ait *Lixin. de Mayer hist. de auxil & ridiculum verborum suorum nomenclarem agere.*

8. **HOMINEM** se sine gratia moveare, hoc est voluntatem sibi gratia ad bonum infectere, & determinare non posse, quod jam tum ex Arausici Milevit. & Cartaginensi erat manifestum.

40. **DISPOSITIONES** ad iustificationem ex Concilii Tridentini variis locis recensimus sex, idque contra Lutherum, & Calvinum, qui ajunt, *solam fidem requiri* & per illam nos iustificari, perperamque de sola fide explicant Apostolum, ubi docet: *Nos iustificari ex fide, & non ex operibus Legis Mosaicae.* Vide Comment. Tirini in hunc locum & Trident. Prima igitur dispositio est fides: *Sinē quā impossibile est placere Deo,* ut docet Apolitus. Non autem eo sensu accipi fides debet, quo paucim à nostræ aetatis hereticis usurpatur, pro certâ nempe, & infallibili fiduciâ, quā homo credit peccata sua sibi esse condonata, seque justum esse. Nam præterquam quod alia omnino voci huic in Scholis Orthodoxis subjecta sit ex fide notio & potestas, Concilium Tridentinum C. 9. & Can. 14. definit, sicut nemo pius ex Dei misericordia, de Christi meito, deque Sacramentorum virtute & efficaciâ dubitare debet; sic quemlibet, dum se ipsum, suamque propriam infirmitatem, & indispositionem respicit, de suā gratia formidare & timere posse: *Cum nullus scire valeat certitudine fidei, cui non potest subesse falso sumus se gr-*

Ooo 2

tiam Dei esse consecutum. Fides igitur quæ Prima ad justificationem est dispositio, non est, ut eam hic vocat Concilium, *vana hæc & ab omni pietate remota fiducia;* sed fides Theologica, qua homo assentitur omni verbo à Deo revelato; maximèque iis rebus quæ ad justificationem pertinent ut docet Concilium C. 6.

Secunda est timor justitiae divinæ peccatorum vindicis. Statutum enim est in eodem Concilio Sessione 14. Cap. 4. hunc timorem donum esse Dei & Spiritus Sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo penitens adjutus viam sibi ad justitiam pavat; idque contra novatores eosdem dicentes hunc timorem esse peccatum, & homines magis peccatores aut hypocritas reddere ut testatur Concilium eadem Sess. Can. 5. Reliquas hujus timoribus quas ibidem enarrant P. P. Tridentini, recensere hic supersedemus, cùm de eâ in Tractatu de pœnitentiâ ex instituto agi uberior soleat. --

Tertia est spes veniæ consequendæ per merita Christi.

Quarta est dilectio Dei tanquam fontis omnis justitiae: Non vero charitatis initialis ex motivo amoris conceptra, quam cum P. Lupo aliquis Belgis adhuc Germani quidam docent necessariò requiri.

Quinta est odium & detestatio peccatorum, & conceptus de ipsis supernaturalis dolor saltem ex gebennæ & pñnarum metu omnem voluntatem peccandi excludente conceptus, qui certè cum Sacramento post Tridentinum omnibus Orthodoxis certò videtur sufficere: Etsi relati paulò antè homines hac in re à communī opinione videantur recedere; & nescio quid peculiare sentire.

Sexta demum est propositum vitæ novæ instituendæ; observandi item omnia mandata Dei & suscipiendi cum opus fuerit, baptismi, & pœnitentiæ Sacra menta.

Scholium. Circa recentitas jam ex Concilio dispositiones notari volumus 1. eas non requiri in parvulis, sed in solis adultis: Parvuli enim ute pñrationis experies nullius dispositionis actualis capaces sunt. 2. Dispositiones has seu bonos motus liberi arbitrii necessariò pendere ab auxilio præventis & adjuvantis gratiæ, ut supra innuimus. 3. Contritionem perfectam, seu quæ concipitor ex dilectione Dei supra omnia sufficere ad justificationem, quia implicitè & virtute omnes alias dispositions complectitur; atque etiam extra Sacramentum sive Baptismi sive pœnitentiæ sufficere, ex voto tamen illius suscipiendi utrū hic ex tractatu de Sacramentis in genere & de pœnitentiâ supponimus, ubi proprius votum hoc explicandi locus est.

41. *CAUSAS Justificationis ex eodem Concilio Sess. 6. Cap. 7.* adferimus sequentes. Finalis est gloria Dei & Christi, ac vita æterna: *Efficiens principalis est Deus: Principalis meritaria est Christus: Instrumentalis Sacramenta baptismi & pœnitentiæ finè quibus nulli unquam contigit justificatio in L. N. Dispositoria sunt aëtus ex gratiâ ab homine ad justificationem aspirante eliciti.* Demum causa formalis est infusio gratiæ seu justitiae non quæ Deus justus est in se sed quæ nos justos facit . . . ita ut non modò reputemur, sed & verè justi nominemur & simus.

42. *MERITUM bifarium dividitur, in meritum de condigno, quod propriè meritum est, & de congruo, quod quadam etiam analogia meritum nuncupatur. Meritum de condigno est opus bonum, seu actus bonus, & supernaturalis à justo, viatore liberè elicitus, cui merces à Deo promissa ex justitiâ debetur. Condignitatem in aëtu primo habet à gratia, vim proximè causativam præmii non ante acceptationem Dei ipsum ordinantis ad præmium. Meritum de congruo est actus bonus & supernaturalis ab homine viatore liberè elicitus, cui ex decentiâ quadam & gratuitâ Dei libertate debetur merces.*

43. *CONDITIONES* porro ad meritum de condigno 5. requiruntur. 1. Ut opus meritorium sit actus bonus & honestus: Bonus inquam tam ex parte objecti, & adjunctorum, quam ex parte finis, ita ut in Deum tanquam authorem gratiæ & gloriæ referatur aëtu, vel virtute; ac proinde sit supernaturalis, & ex gratiâ actuali procedens. 2. Ut is, qui meretur, gratiâ sanctificante instrutus sit. Ex quo conficitur, peccatorum opera non esse meritoria de condigno, licet esse possint de congruo. Hallucinantur itaque hæretici persuadentes sibi, omnia peccatorum opera esse peccata, atque ideo jure condemnati sunt à Tridentino Sess. 6. Can. 7. 3. Ut qui sibi meretur, sit viator, id est vitam adhuc mortalem, agat. Addidimus particulam sibi, ne necesse sit hoc loco discutere, an quod quidam piè credunt, animæ in peculiaribus flammis cruciatæ saltem alii qui pro eorum liberatione Deum orant, quid mereri possint. Conficitur porro ex requisito viatoris, nec Sanctos in cœlo per amorem moreri, nec damnatos per blasphemias quas in Deum eructant, voces demereri posse: Item Christum dominum licet beatum & visione fruentem beatificâ, meruisse tamen & sibi & nobis. Viator enim erat secundum partem inferiorem animæ, licet comprehensor esset secundum superiorem, ut ex Tractatu de incarnatione Christi, hic certum ponimus. 4. Ut opus meritorium sit liberum, non solum à coactione sed etiam necessitate,

id quod ex PP. & Conciliis manifestum est. *Quinta.* Denique ut intercedat p̄actio quādām, & promissio ex parte Dei de mercede pro ejusmodi opere bono largienda: Dei enim, ut ait Tridentinum sess. 6. c. 16. *Tanta est erga homines bonitas, ut eorum velit esse merita, quae sunt ipsius dona.*

44. *CONDITIONES autem ad meritum de congruo requisitas ad tres sequentes ferè revocantur:* *Nimirum ut adsit status vitae praefentis in operante.* Libertas in voluntate & bonitas in opere. *Gratia enim habitualis & p̄actio illa Divina, de quā ante, hic non necessariō desideratur.* Ceterum sub meritum condignum cadere non potest prima gratia, nec finalis ut vocant perseverantia; id quod jam ante innuimus.

CAPUT VII.

Prædestination, & Reprobatio.

45. *INTER prædestinationem, & gratiam hoc interessē ait Augustinus;* ¹ *quod prædestinatione sit gratiae preparatio: Gratia vero ipsa donatio; seu ipsius prædestinationis effectus.* Definitur autem prædestinatione loquendo de statu naturæ lapsæ ab Augustino: ² *Præscientia, & preparatio beneficiorum, quibus certissimè liberantur, quicunque liberantur.* Cui consonat illa V. Bellarmini: ³ *Dei providentia, quā certi homines ex massa perditionis misericorditer electi per media infallibilia in vitam æternam diriguntur.* Ex quā colligitur, duo ad prædestinationem requiri in Deo: Actum intellectū, quo modum per media infallibilia ad vitam æternam dirigi cognoscat; & actum voluntatis, quo hæc etiam media præ aliis misericorditer eligat. Cur autem in unotria potius media eligat, quā alia, ad inscrutabilia ejus judicia referendum semper ait Augustinus; quorum causam etiū non cognoscamus modū, cognituros tamen nos post hanc vitam idem aſſeverare.

POSSIBILEM esse prædestinationem absolutam & efficacem creatura rationalis ad gloriam ut coronam, quin subiectivè pendat à præscientiâ absolutâ meritorum, plures ex nostris probabiliter defendunt ex eo; quod suppositiâ scientiâ simplicis intelligentiæ, & scientiâ conditionali mediâ de consensu salutari v. g. Michaelis futuro, non videatur ratio, cur Deus non possit ita decernere: Volo dare Michaeli auxilium A, cui consensurum prævideo, ac post, & propter merita gloriam. Hic enim actus foret in primis prædestinatione. Quia foret volitus absoluta dandi gloriam per media infallibilia. *Forer efficax, quia si sic Deus decernat non potest non fieri, ut detur gloria.* Eſſet deum in eodem signo, ut ipote actus indi-

visibilis. Ordinem enim & successionem rerum quæ eſt in executione, hanc etiam subjeclivam, & in intentione Divinâ eſſe debere, nulla demonstrat ratio. Quod etiam in præsenti rerum ordine prædestinatio ad gloriam ut coronam re ipsa facta sit anteab solutam meritorum præscientiam, sententia eſt inter SS. Patres, & Scholasticos communissima; uti ostendit Cl. Maff. hist. Theol. lib. X. à n. 11. Contraria tamen opinio erroris damnanda non eſt; habet enim momenta etiam non contemnenda pro se, quæ eodem loco exhibet, laudatus Massenus; neque satis expeditum eſt utri sententia adhæserit Augustinus. Ceterum prædestinatio in nostro systemate sequitur scientiam conditionalem medium, non ut causam vel rationem cur sit; sed ut conditionem sine quā non eſt, nec eſſe potest. Unde non magis sequitur, quod aliquia gloriam prædestinentur propter merita conditionata; quā quod prædestinentur propter merita possibilia. Præcedit tamen ordine intentionis scientiam meritorum absolutam; à quā simul objectivè, & in execuendo ita pendet, ut in ratione decreti executivi per eam formaliter compleatur.

46. *REPROBATIO* eſt voluntas quo undam peccata permittendi, & post, ac propter peccata aeternum puniendi. Præcedit quidem secundum ordinem intentionis scientiam absolutam peccati tum originalis, tum actualis; ita tamen, ut ab unius vel utriusque prævisione absoluta in actuali poenæ executione pendeat. Supponit quoque scientiam conditionalem peccatorum actualium, propter qua damnantur adulteri. Ejus tendentia nostro concipiendi, ac loquendi modo ſic explicari potest: *Volo dare Luciferu v. g. auxilium A, sub quo ipsum peccatum re ipsa commissum aeternum punire; daturus tamen idem auxilium, etiam si prævidisse Luciferum sub ipso non peccatum.* Quod postremum ideo maximè advertendum eſt ut intelligatur, Deum non studio feligere gratias inefficaces, ut peccant, & damnentur homines, quemadmodum blasphemat Calvinus. Non enim Decreti reprobantis causa finalis eſt peccatum & damnatio hominis; sed ostensio perfectionis Divinæ tam in reprobus per justitiam, quā in elec- tis per misericordiam.

47. *SYSTEMA autem prædestinationis, ac reprobationis ſic explicatum optimè componitur cum antecedente potentia amittendæ beatitudinis in prædestinato, & obtinendæ in reprobo.* Si enim reprobis confensisset gratiæ ſibi conceſſe, ut poterat, & prædestinatus gratiæ ultimæ diſſenſisset, ut itidem poterat, amifſſet hic bea-

(1) I. 1. de præ. SS. c. 10. (2) de bon. perf. c. 4. (3) I. 2. de grat. & lib. arb. c. 9.

titudinem, alter acquisivisset. Ex quo porro liquet, stare insuper hoc Systema cum antecedente in Deo voluntate salvandi omnes homines: Hæc enim respectu prædestinaturum absoluta est, & efficax; respectu reproborum verò conditionata solum, & inefficax. Argumenta quibus hâc in materia perturbari passim vulgus soler, retulit, at-

que ex S. Hieronymo potissimum dissolvit Cl. Maff. hist. theol. lib. VIII. à n. III. Vide etiam, quæ adfert ex Augustino lib. X. à num. VIII. -- item lib. II. num. XI. 3. -- lib. IV. num. VII. 2. Nos interea exposito universo gratia Systemate ad Augustini mentem accuratiè explorandam modò progeditum.

P A R S II.

D O G M A A U G U S T I N I .

P R O L E G O M E N A .

D E

A U T H O R I T A T E , A C U S U P A T R U M , A C P RÆCIPUE
D E A U G U S T I N O .

48. **U**TILLISSIMAM non modò; sed & ron. Seio, inquit, me aliter habere Apostolos, aliter reliquos tractatores: Ios semper maticā, ac positivā, ut vocant, vera dicere; iſtos in quibusdam ut hominū aberrare. Et sanc̄tus fuit, inquit Canus l. c. Qui in Christi corpore & sensu pœnæ, & dolorem fuisse negavit; Sanctus fuit, qui in Chiliaſtaum dogma descendit; Sanctus fuit, qui vivo ob adulterii cu' p̄am uxorem repudiavit alterum matrimonium concessit; Sanctus fuit, qui animis p̄iorum usque ad iuncti diem veram felicitatem ademit; Sancti füre qui Angelos multis ante mundum corporeum aeternitatis creatos esse existimarent. Ac ut de præcipuis aliiquid signillatim dicam: Lapsus est Cyprianus in rebaptizandis hæreticis; lapsus Hieronymus in aliquā parte Danielis reji-ciendā; & durius loquendo de secundis nuptiis. Lapsus Basilius, & Nazianzenus duriora proferentes de tertii. Lapsus Hilarius & Ambrosius in afferenda Angelorum naturā corporeā. Lapsus denique & sanguinis, & gravius ceteris Origenes, & Tertullianus. Ipse usque adeò Augustinus Semipelagianis aliquando adhæsit; multos etiam errores retractavit vivens, nonnullos etiam inemendatos reliquit uti infra ostendemus contra Jansenium. Hac sanc̄te de re maximè monendi sunt, inquit Canus, qui præceptis Theologie nullis acceptis post bonas, quas vocant, literas statim ad SS. veterum lectionem appellunt animam.

49. PRIMUM itaque inter omnes convenit, authoritatem Patrum in rebus Philosophicis, aliisque ad dogma non pertinentibus non esse irrefragabilem. Nusquam enim hâc in re ipsis promissa fuit infallibilitas; paucique fuerunt, qui huic serio operam dederint. Quo etiam factum est, ut ex Platonis scholâ, cui antiquiores addicti in primis füre, plures etiam errores in Philosophiam invexerint; cuius rei, inquit Melchior Canus: ⁴ Exempla proferre facilissimum est, sed non libet etiam in his parvis maiores nostros designare.

50. IMMO etiam in re dogmaticâ unius vel duorum authoritas fallibilis est. Nemo enim, inquit Aug. quantumvis eruditus, & Sanctus non interdum hallucinatur, non alicubi cœcutit, non quandoque labitur. Et Hie-

(1) In Comment. in 1. cap. ad Gal. (2) Conc. Lat. act. 11. (3) Dallæus de vero PP. usu. Rivetus in Critico sacro & J. Barbairac in prolegom. (4) L. 7. de locis Theolog.

num-

nunquam contra communem SS. PP. sensum quidquam statuit; constat ex verbis Conciliorum, & traditionis cum Patrum doctrinâ connexione, utrî fuse ostendit Canus jam sepe laudatus. Nunc quid de Augustino sentiendum, videamus.

52. Quod Chrysostomus, & Basilius inter grecos, hoc inter latinos Patres ferè fuit Augustinus. S. Hieronymus¹ ipsum appellat conditorem antique rursum fidei, & præcipuum heresis Christianæ debellatorem. Cœlestinus I.² eum vocat Magistrum optimum. Concilium Sardicense libros ejus commendat præ omnibus. Milevitanum, Arauficanum, & Tridentinum plura ex ipso loca ipsis Augustini verbis retentis, suos inter Canones retulere. Non fuisse tamen ipsum infallibilem, nec in omnibus ab Ecclesiâ probatum; ideoque, non sufficere ipsum unum pro omni materiâ Theologicâ, ut vult Jansenius, non uno ex capite manifestum est. Si enim hic sequendus sit in omnibus, ergo dubitandum adhuc erit; an animæ nostræ creentur, an ex traduce ab Adamo propagentur; dum contrarium de fide est; teste S. Thomâ 1. P. qu. 118. a. 2. Dicendum erit Angelos esse corporeos, quod tamen Lateranensi repugnat.³ Dicendum erit delectationes voluntarias de rebus veneris non excedere noxam veniale, modò absit consensus in opus vel desiderium, vel periculum;⁴ & plura hujusmodi, quæ operose concessit Alphonsus Tostatus, Abulensis Episcopus, Scripturæ interpres celeberrimus; ut videre est in indice omnium ejus Operum, tomo 13. verbo: *Augustinus*, & tom 12. in Defensorio cap. 18 vo. - Quid plurâ? Ipse S. Doctor, quasi Jansenii præsensisset commenta, omnem illis fidem jam olim ademit his verbis: *Neminem velim sic amplecti omnia mea, ut me squatur, nisi tu sis, in quibus me non errare perspexerit; nam propterea nunc facio libros, in quibus opuscula mea retractanda suscepimus.*

53. OPPONUNT nihilominus novatores ex Jansenio.⁵ Innocentius I. approbasse literas synodicas nomine Synodi Carthaginensis, & Milevitanae scriptas ab Augustino; & prolixam ejus epistolam 95. librumque de naturâ, & gratiâ: Quibus omnia pene doctrinæ Augustinianaæ capita contineantur. 2. Idem fecisse Cœlestinum in epist. ad Episcopos Gallia; Zosimum, Normidam, Joannem II. & Clementem VIII. 3. Concilium Arauficanum II. etiam probasse doctrinam Augustini. 4. Concilium Lateranense sub Martino I. consultat. 5. Post enumeratos multos Patres sic ait: *Suscipimus omnia, que ab eis pro rectâ fide;*

(1) dist. 3. contra Pelagianos. (2) in epist. ad Episc. Gall. (3) sub Innoc. III. Cap. firmiter. (4) lib. 2. cont. Jul. c. 10. (5) ad S. Prosp. l. 2. de Dono perfec. 6. 21. (6) Cap. 15. libri proœmalis.

& in condemnatione hereticorum exposita sunt, & alias Sanctos Patres. Et Gelafius Papa distinctione 15. cap. 3. Approbat opera Cypriani, Athanasii, Hilarii, Ambroxi, Hieronymi, Augustini, & similium: Reprobatur autem opera Origenis, Tertulliani, Eusebii Chronicorum, & quædam alia. Ergo quidquid ex his Patribus ac præcipue ex Augustino profertur, sanum, ac Catholicum dogma est.

54. R. ad 1. in epistolâ synodâ Concilii Carthag. quæ est 90. inter epistolas Augustini duos tantum errores Pelagii proponi; & impugnari, quod scilicet homines sine gratiâ sibi sufficient ad fervanda Dei præcepta, & peccata vitanda, quodque parvuli non egeant baptismo, ad consequendam vitam æternam. Quem duplum errorem ab Augustino rectè impugnatū declarat Innocentius; ut patet epistolam hanc legenti. Idem facit Concilium Milevitanum - hoc autem non est totam Augustini probare doctrinam. Ad 2. Cœlestinus motus querelis, & dissensionibus occasione doctrinae Augustinianæ exortis, ut ait cap. 1. illius epistolæ; collaudato deinde Augustino cap. 2. velut sanctæ recordationis viro, nullo sinistra suspicione rume asperso & inter magistros optimos à Pontificibus habito, subiungit capita ab Apostolica se ñe approbata, & ab omnibus Catholicis tenenda; de quibus nulla modò est controversia. Ac tandem ita concludit: *Profundiores verò, difficilioresque partes intercurrentium questionum, quas lotius pertulârunt, (qui Pelagianis cum Augustino restiterunt) sicut non audemus contemnere; ita non necesse habemus adseruere.* Ad 3. R. Concilium Arauficanum nihil probasse, quod non vel disertè, vel subobscurè continetur in epistola Cœlestini. Quæ porro de Gelasio, ceterisque Pontificibus deferuntur, approbata tantum fuere approbatione quâdam genericâ, quâ universum Authoris opus à maximâ sui parte commendatur: Non autem speciali, quæ omnia sigillatim comprobantur. Ita ferè Abulensis loco ante relato.

55. IN contrarium planè partem abièrent post Lutherum recentiores ejus discipuli; qui omnem omnino Patribus, cùm sibi contrarios experiuntur, autoritatem detractam volunt: Audiamus præcipios, atque ut ait Virgilius, ex uno discamus omnes. Dallæus l. 1. de vero P.P. usu hoc instruit argumenrum: Ut Patrum testimonia idoneam autoritatem haberent, deberent esse certa; & clara: Atqui hujusmodi non sunt, ergo &c. Minorēm propositionem probat undecim capitibus. Imò quia

ex scriptis sacris trium priorum saeculorum, quæ propiora erant Christo & Apostolis, pauca supersunt; cum injuriâ temporum erecta; tum hominum fraude interpolata. 2d Quia pauca attingunt de hodiernis controversiis. 3. & 4. Quia plura sunt supposititia. 5. Quia uruntur vocibus inusitatis, ac sensu à nostrâ ætate alieno, stylo saepe Rhetorico magis, quam Theologico ac involuto, nè omnia intellegentur ethnici. 6. Quia delectantur sensu magis allegorico, quam proprio. 7. Mutarunt saepe opiniones, ingravescente ætate. 8. Difficile est judicare an sententias proponuerint tantum ut probabiles; an potius ut certas. 9. Non constat an senferint cum Ecclesiâ universâ vel quâdam singulari. Si-
ve nomine Ecclesiæ fideles intelligas, sive Episcopos, & Clerum; innotescere tamen non potest Ecclesiæ sensus; ætate Patrum receptus, cum singulos ex Clero aut ceteris orthodoxis interrogare non licuerit. Hactenus ille. 10. Frustra sudare in probanda minore Dallæum, dum falsa est major propositio, quam idoneis firmare momentis negligit. Distingui etiam ita potest propositio: Certa esse deberent hec testimonia, si judicium de traditionibus ferre deberet Ecclesia dependenter à solâ industria humanâ Patrum, permitto. Cum illud ferat assistente Spiritu Sancto N. Hujus enim ope agnoscit, quid probandum sit in Patribus. Atque hec est responsio brevissima, & expeditissima; Hieronymo ac Augustino maximè conformis; quorum prior in simili occasione ad Luciferianos ajebat: *Poterant omnes propositionum rivulos uno Ecclesiæ sole siccare.* Alter contra Cresconium ita inquit: *Quoniam S. Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit, bujas obscuritate quæstions eandem Ecclesiam de illâ consulat, quam sine ambiguitate S. Scriptura demonstrat.* Ceterum qui singula minoris propositionis membra volet excutere, consultat prolixas responses R. P. Natalis Alexandri dissert. 16. sect. 2.

56. URGET idem: Patrum sententiam licet certò de ea constet, non esse tamen infallibilem; idque denuo per 6. integra probat capita; sed responso est eadem; non esse nimis infallibilem hanc autoritatem unius vel alterius, *Conc. omnium N. v. subdis.* Si sola ipsorum spectetur natura, studium, industria C. si simul spectetur Dei infallibilis promissio, & judicium

Ecclesiæ N. Hinc certè monet Tridentinum sess. 4. *Ut nemo sue prudentie innexus in rebus fidei & morum ad edificationem doctrinae Christianæ pertinentium SS. Scripturas ad suos sensus contorquens contra eum sensum, quem temuit, & tenuit S. mater Ecclesia; cuius est judicare de vero sensu, & interpretatione scripturarum sanctorum;* aut etiam contra unanimem consensum Patrum ipsam Scripturam S. interpretari audeat.

57. OPPONIT Rivetus in Critico sacro: Universi P. P. adversantur sententiae immaculatae conceptionis; & tamen contraria inter Catholicos nunc obtinet; licet nondum sit à Pontifice inter fidei capita relata. Ergo universi Patres non efficiunt testimonium infallibile apud Catholicos.

Loca Patrum recenset post M. Canum, Natalis Alex. sect. 2. dissert. 16. §. 11. 12. Dist. ant. Universi PP. adversantur huic sententiae, & hoc ajunt impugnatores ipsius C. propugnatores N. Cum enim Patrum dicta hæc in re non ubique perspicua sint, diversimodè quoque explicantur à Catholicis ab aliis in sensu absoluto, ab aliis in accommodo. Qui ex Catholicis putant Patres universos sententiae huic refragari, eandem quoque rejiciunt: Admitunt ex adverso illam, qui putant Patres sibi favere, ideoque eos alio etiam sensu explicat. Certum autem est Augustinum, Origenem, Hieronymum, & Rupertum non apertiùs favere immaculatae conceptioni, adeoque falsum esse, quod omnes SS. PP. sint contrarii; maximè cum hæc quæstio utpote saeculo superiore exorta à nemine SS. Patrum ex instituto tractata fuerit. Ex quo denuo confirmatur, neminem Catholicorum eam tueri sententiam, quam credit Patribus omnibus adversari. Legi eâ de remeretur Petavius T. 4. l. 14. c. 1. & 2. Et Petrus Canisius de Deipara Virgine l. 1. & 2. Joannes Barbayracius in Proleg. ad Pufendorf. §. 9. & 10. paginas facile 26. meritis implet conviciis, & tam in mores, quam in doctrinas singulorum gravissimè invenitur. Verum huic facile reponimus ex dictis, nec omnia in singulis probari à Catholicis; consensum tamen omnium in redogmaticâ pro certo haberi. Ideoque toram hanc ejus declamationem à controversiæ crinomeno deflectere. Quam multa etiam Hieronymo, aliisque falsò affingat, demonstrare hoc loco facile esset, si ad rem præsentem faceret.

CAPUT I.

DE

LIBRIS S. AUGUSTINI HAC IN RE
CELEBRIORIBUS.

§. 1.

*Liber de gratia Christi & peccato
originali.*

57. ARGUMENTUM Libri I. Damnatio per Innocentium, & Zosimum Papam in Concilio Carthag. Pelagio liber hic, ut ipse testis est Augustinus, conscriptus est. Scopus ejus sermē unicus est, novas Pelagi fraudes detegere; qui post contortum in se fulmen Apostolicum veteres errores novis, & Catholicis in speciem vocibus conabatur involvere. Oferit itaque i. non satis esse, quod featuret gratiam Christi esse semper homini necessariam, quia sub nomine gratiae intelligere posset gratiam remissionis, illius recordationem, legem, exemplum Christi &c. Sed toto libro urget admittendam esse gratiam internam, quae non solum adjuvet illuminando, ut semper intelligebat Pelagius, sed verè cooperando. Errores Pelagi paucis ita complectitur. Admittere ipsum: *Possit in naturā, velle in arbitrio, esse in effectu.* Excusso demum diligenter pravo sensu, quem apud Pelagium faciebant hæc voces: *Gratia, adiutorium, juvare, posse, velle, possibilitas, potentia, & similes, capite gvo hoc demum epiphonemate dicta, in unum colligit.* Hinc itaque apparet inquietus, bane eum gratiam confiteri, quæ demonstrat, & revelat Deus, quid agere debeamus: Non quæ donat, atque adjuvat ut agamus. Demum ostendit, malè ab ipso asseri gratiam non ad simpliciter, sed tantum ad facilitus posse concedi, omnemque Pelago elabendi viam occurrendo præcludit.

LIBER Secundus docet: Pelagium frustra amoliri à se suspicionem hærefoes; sed re ipsā idem docere, quod damnatus ante ipsum anno 412. à Conc. Carthag. Cœlestinus: Hallucinari eos, qui dogma hoc negarent ad fidem pertinere. Denique resellit eos, qui in oppositam partem nimium desflectentes cum origine agnoscunt, nuptiarum laudabile institutum sugillarent. Hoc præmisso brevi operis totius conspectu quæ circa utrumque nobis universè videantur per sequentes propositiones declarare aggredimur.

58. PROP. I. Sunt ex Catholicis quidam, qui cum Pelagio affirment, alii contra qui dubitant, an non hoc demum ex libro erui

posit, admissam fuisse à Pelagio gratiam aliquam internam in intellectu: Nos cum R. P. Tricafino & Illustri. Fenelonio, & nostro P. Daniel, atque V. Bellarmino assertimus, nullum ex toto libro locum afferri posse, unde hoc nobis persuadeatur.

2. IMO multa esse quæ actualē gratiam aliquam & internam (quæcumque demum illa sit) & à naturā distinctam, nunquam admissam ab eo fuisse, nobis etiam argumento positivo persuadeant: Nam primō gratiam suam hic Pelag. apud Aug. comparat cum potentia & facultate videndi, quod in gratiam certò actualē non cadit. Secundō ait, finē illā nos esse, nunquam posse, quod pariter falsum est in homine dormiente aut illā excitatione non indigente. Tertio affirmat se ponere posse in naturā, velle in arbitrio. Demum ut alia que operosè congregat Tricaf. omittam, ex verbis S. Augustini, cùm hoc ipso libro, tum etiam de hæresi c. 88. idem non obscurè eruitur. Quanquam ex lib. de grat. & lib. arbitr. c. 14. colligatur, quod presius Augustini argumentū tandem gratiam interiorē in intellectu admiserit; non tamen in voluntate.

3. Tertia. Multo minus S. Augustini mentem nobis assedit videtur, qui assertunt, admissam hic fuisse à Pelagio gratiam aliquam ut vocant, indifferentem & alii per contemptum Molinianam. Quam graviter illi hallucinantur, qui videre volet, consultat elegantes commentationes R. P. Tricasini in hunc librum, ubi omni ferè paginā opinionem hanc confutat. m. pag. 60. 61. & seqq. Unde pariter frivolum est conjectarium, quod ex hac opinione tanquam vere, supposita deducere conantur sectari. Impugnatam scilicet hic ab Augustino esse gratiam medicinalē indifferentem ex sua naturā. Ideoque omnem & veram gratiam Christi & medicinalē debere esse à se ipsa & suāperte naturā efficacem.

§. 2.

De gratia & libero arbitrio.

59. CUM Augustinus 4. jam libris Pelagiorum epistolas duas, & libris 6. Julianum identidem obstrepentem confitasset, scriptit librum præseniem, ut ipse fatetur l. 2. retract. c. 66., ad Monachos Adrumatinos, inter se disputantes, quo pacto cum libertate concilianda sit gratia efficacia.

P p p

ARGUMENTUM. Monet itaque eos Augustinus, ne vel negata gratia liberum arbitrium, vel libero arbitrio negato sola defendatur gratia. Atque is tortius libri scopus est. Docet porro gratiam non dari secundum merita à Cap. 15. vitam aeternam concessam in præmium nostrorum operum vero sensu esse gratiam. Deinde nomine gratiae Christi non intelligi scientiam legis, non naturam, non peccatorum ex-trinsecam condonationem. Sed gratiam internam: Hanc facere ut lex impleatur, natura libetur &c. Discutit deinde quo sensu accipi debeat quod Deus iubeat quæ ipse daturus est? Item an verum sit, quod criminabatur heretici: Deum nempe imperare ea, quæ fieri non possunt. Docet porro agere & operari Deum in cordibus, facere ut faciamus, voluntatemque quoquo demum voluerit, inclinare, sive ad bonum ex merita erga nos commiseratione, sive ad malum, ex hominis merito; judicio suo eti nobis non semper innotescere, semper tamen æquo & justo. Demum in parvulis ad Cœlum admissis luculentum gratiae gratis concessæ exemplum extare.

60. PROPOSITIO I. Frustra ex hoc libro delectationi sue victori Jansenii schola patrocinium querit. Ait quidem Aug. c. 20. Deum facere ex bonis malos, voluntates hominis ita esse in Dei potestate, ut eas quæ voluerit, quando voluerit faciat inclinari vel ad beneficia . . . praestanda, vel ad penas . . . ingenerandas. Adfert item illud Prov. 12. Sicut impetus a jure, sic cor Regis in manu Dei, quo cunque voluerit dilabit illud. Et plura hujusmodi quæ ferè deducuntur ad has voces: Agere, operari, inclinare, convertere &c. Nihil autem aliud sonant quam Deum physice nobiscum concurrere, dare gratiam, quam scit cum actione nostrâ libere conjangendam, nec deesse omnipotentia ejus media, quibus id quod vult ab homine obtineat; non sic tamen, ut ipse se explicat hoc libro S. Augustino, ut eis liberum admittat arbitrium.

II. Nec majoris ponderis sunt argumenta, quæ ab omnipotentiâ Dei voluntate, actione, operatione, & alii hujusmodi deprompta iidem Novatores operose congerunt. Ipse hæc sophismata difflat Augustinus, & quidem si rogas quomodo opereretur per omnipotentiam, an determinando, necessitando, ineluctabiliter impellendo? Nihil horum sanè: Sed per Angelos bonos, respondet, vel malos. Permittendo nimirum eorum vel ad virtutem, vel ad peccata inspirationis, non tamen ut Apost. alio in loco docet, permittendo te tentari supra id quod potes.

III. PARTI facilitate explicat, quam in partem accipiendo sint voces quedam aliae

duriusculæ, ut jubere, velle, præcipere & similares. Audi ipsummet S. Doctorem cap. 20. de Semini ita differentem: Quomodo dixerit Dominus huic homini, maledicere David, quis . . . intelliget? Et responderet illicet: Non enim jabendo dixit ubi obedientia laudaretur; sed quod ejus voluntatem NB. proprio vitio suo malam in hoc peccatum iudicio suo justo, & occulto inclinavit. Paulus post causam reddens, cur ejus cor malum in peccatum miserit vel NB. dimiserit, ait id à Deo permisum fuisse, ut Davidi occasionem præberet exercitæ humilitatis. Deum sic finit: Ecce quomodo probat, Deum uti cordibus etiam malorum ad laudem, atque adjumentum bonorum. Sic uetus est Iudeus . . . sic uetus est Iudeis, imo capite sequente plurima diligentissime colligit exempla ex sacris paginis, ubi Deus dicitur: Egisse, operatus esse in cordibus malorum, convertisse, suscitasse, precepisse &c. Et subiungit: Utrumque verum est, quia & suâ voluntate venerunt. & tamen Spiritum eorum Dominus suscitavit. Ex quibus locis duo conficiuntur. Primum est, non pugnare inter se excitare, agere &c. Et illum, in cuius animo Deus agit, aut quem excitat, liberè operari. Alterum. Augustinum uifurpare voces, dimittere, uti, usus est, inclinare &c. Nusquam autem in toto hoc libro, ut recte adverbit Illust. Episc. Cameracensis, voce determinare aut necessitare.

IV. QUID sit operari in animo hominis, sub finem cap. 21. ita declarat. Operatur agendo in corde Absalon, ut bonum consilium repudiaret, & aliud quod ei non expediebat, eligeret. Ubi non obiter notari velim ab Hæreticis duo consilia. Bonum unum, & alterum malum, item voces: Eligere, repudiare. Quæ omnia evincunt ita agere Deum, ut relinquat potestatem homini ex utroque quod vult eligendi, ac proinde libertatem quam vocant indifference. Cui adde illud ex cap. 16. Facit, ut faciamus, prebendo vires efficacissimas voluntati; id est ut exponit de libero arbitrio lib. 3. cap. 16. Sufficientissimam facultatem.

§. 3.

De Correptione & gratia.

61. INTER reliquos Augustini libros nullus fermè est qui ita Theologorum fatigaverit ingenia quam præsens, & duo, quos ibi adjectit, de predestinatione SS. & dono perseverantiae. Quo factum est, ut Jansenius reliquique eodem de grege homines virus suum, ut ex floribus etiam optimis araneæ, hinc omne quasi traxerint, jastantes à suis partibus omnino stare Augustinum. Quare ne per reliquos identem libros divagari necessum sit, proposito hic breviter libri argumento, locos istos

celebriores, quantà possimus brevitate; unum sub conspectum dabimus, adjectis nostris circa eosdem commentationibus, nullà interim difficultate dissimulatâ.

Libri scopus, series, & Argumentum.

OCCASIONEM librum hunc scribendi anno 427. August. arripuit, ut ipse testis est, quòd nuntiatum ei fuisset, dixisse querendam, neminem corripiendum, si Dei præcepta non facit, sed pro illo ut faciat, orandum. Hinc

62. APERIT Primò quid doeat Ecclesia de lege, lib. arbit. & gratiâ. Secundò. Gratiam non monstrare modò, quid faciendum sit, sed juvare etiam ut cum dilectione faciant. Correptionem peccatorum, qui hanc gratiam non accepere, injustam non esse, cum suâ voluntate mali sint, neque iniuriam, tametsi non nisi per Deum fiat, ut prospicit. Tertio. Perseverantiam esse magnum Dei donum, non tamen idcirco negligendam correptionem peccantis: Hunc enim & correptione dignum esse, quia suâ voluntate peccavit, & damnatione, si eo in statu perfitebit. Quartò. Cur autem uni præ alio ingens hoc donum obtingat pertinere ad incurtabilem Dei iudicium. Quinto. Ex prædestinatis perire neminem posse: Perseverantiam iis omnibus dari, qui verè filii sunt præscientiâ & prædestinatione Dei. Sexto. Ostendit Adamo datum fuisse adiutoriorum sive quo permanere non posset, si vellent: Non autem quo fieret, ut vellent. Nunc verò per Christum dari non solum sive quo permanere non possumus, etiam si velimus, sed etiam tantum ac tale, quo fiat ut velimus. Denique prædestinatorum, quorum proprium est hujusmodi donum, ostendit certum esse numerum; atque, cùm incertum sit, quis eo de censu sit, omnibus peccantibus adhibendam esse correptionem.

63. PROFERUNTUR loci admodum difficiles, ex cap. 8. & 11, 12. Levia sunt & pugnae quasi præludia, que primis habentur capitibus, puta cap. 2. *Gratia Dei per Jesum Christum est . . . quâ solâ homines liberantur à malo, & sive quâ nullum prouersus, sive cogitando sive volendo, & amando sive agendo faciant bonum . . .* & cap. 5. ubi eadem gratia vocatur, *gratia per quam S. Petrum Dominus respexit, . . . & fecit eum suum peccatum flevere &c.* At difficiliora occurrunt cap. 8. à n. 17. Ubi de gratiâ quam Christus Petro orando impetravit, itâ ait: *An audebis dicere etiam rogante Christo, ne deficeret fides Petri, defecitwam fuisse, si Petrus eam deficere voluisset . . . quasi aliud Petrus ullo modo veller, quam pro illo Christus rogasset, ut vellent: Nam quis ignorat, tum fuisse perituvam fidem Petri, si ea, que fidelis erat, voluntas ipsa deficeret, & permansuram si eadem voluntas ma-*

neret? . . . Quando ergo rogavit, ne fides ejus deficeret, quid aliud rogavit, nisi ut haberet in fide libeiriam fortissimam, invictissimam, perseverantissimam voluntatem. Ecce quemadmodum secundum gratiam Dei non contra eam libertas defenditur! Ex quo loco quæ Irenensis schola derivet consecatoria, in omnium facile incurrit oculos. Sed tricarum nondum finis: Favere adhuc magis sibi contendunt caput 11. ex quo manifestè sibi videntur colligere gratiam Christi, quæ modò datur, omnem esse ex naturâ suâ efficacem, sempèque cum efficiat à conjunctam, ac proinde nullam modò dari præsufficientem. Verba sunt hujusmodi: *Adam non habuit Dei gratiam? Imò vero habuit magnam, sed disparem . . . proinde, eis non latiore num veritatem potentiore gratiam indigent isti* (scilicet Sancti & Prædestinati) & intra. *Istam gratiam non habuit b. mo p. imus, quâ nunquam velle esse malus: Sed sanè habuit, in quâ si permanere velle, non quam malus esset, & sinè quâ etiam cum liberis arbitrio bonus esse non posset, sed eam tamen per liberum arbitrium deserere posset . . . liberum arbitrium ad malum sufficit, ad bonum autem nihil est, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono. Quod adiutoriorum si homo ille per liberum non deseruisse arbitrium, semper esset bonus: Sed deseruit & desertus est: Tale qui pe erat adiutoriorum quod deserueret, cum velle & in quo permaneret, si velle; non, quo si r. ut velle. Hæc prima est gratia, quæ data est primo Adam, sed bæc poterior est in secundo Adam. Prima est enim quâ fit, ut habeat b. mo justitiam si vellit: Secunda ergo plus potest, quâ etiam fit, ut vellit, tantoque ardore diligit, ut carnis voluntatem . . . voluntate Spiritus vincat. Nec illa quidem parva erat, quâ demonstrata est etiam potentia lib. ri arbitrii. Quoniam sic adjuvabatur ut si velle hoc adiutorio in bono non manevret, sed hoc adiutorium si velle desereret: Hæc autem tantò major est, ut parvum sit homini per illam r. parare præditam libertatem parvum sit denique non posse si velle illâ, vel apprehendere bonum, vel permanere in bono si vellit, nisi etiam effici tur ut vellit . . . tunc Deus . . . dederat adiutorium, si velle in eâ non posset permanere si vellit, ut autem vellit, in ejus ibeo reliquit arbitrio . . . nunquatenus, quibus d. est ale adiutoriorum, jam pena peccati est; quibus autem datur, secundum gratiam datur . . . per Jesum Christum ut non solum adiutorium, si velle quo permanere non possumus, etiam si velimus: Verum etiam tantum ac tale sit, ut velimus.*

64. TRIUMPHANT in hoc loco Calvinus & Jansenius, inferuntque hinc: Impotentiam bene operandi in non prædestinatis gratiam à se efficacem, & necessitatem, liberi arbitrii amissionem in peccatum peccati, & alia ejusdem furoris. Antequam

tamen nostram proferamus sententiam, operæ pretium erit, audire adhuc nonnulla ex cap. 12. Quæ sane ejusmodi sunt, ut novatorum opinionibus non leve inde videatur accedere posse firmamentum. Postquam igitur norārat quid interis discriminis inter posse non peccare & non posse peccare ita sermonem prosequitur: *Prima ergo libertas (Adæ) voluntatis erat posse non peccare: Novissima erit multo major non posse peccare . . . prima erat perseverantia potestas . . . posse non deservere: Novissima erit felicitas perseverantiae bonum non posse deservere.* Ubi manifestè significat (ut quidem Jansenio & Quesnello videtur) solam dari & sufficere modò libertatem à coactione. Sed audiamus reliqua: Postquam adjutorium sive quo non (seu gratiam sufficientem Adæ concessam) comparaverat cum adjutorio alimentorum sive quo non sit; non quo sit ut vivamus, & adjutorium quo aliquid sit, cum beatitudine, quam non habet homo & quæ cùm data fuerit continuo fit beatus. Ita pergit: *Primo itaque homini . . . datum est adjutorium perseverantiae, non quo fieret ut perseveraret, sed sive quo per liberum arbitrium perseverare non posset. Nunc vero Sanctis in regnum Dei . . . prædestinatis non tantum tale adjutorium perseverantiae datu*s*, sed tale, ut . . . perseverantes esse non possint, verum etiam ut . . . sint.* Major libertas est necessaria adversus tot . . . tentationes, quæ in Paradiſo non fuerunt . . . illi ergo . . . data est voluntas libera, & eam fecit servire peccato: Horum vero cum fuisset voluntas serva peccati, liberata est per illum qui dixit (Iohannis VIII.) si vos filius liberaverit tunc vere liberi eritis . . . Nunc vero posteaquam est illa magna peccati merito amissa libertas etiam majoribus donis adjuvanda remansit infirmatas &c.

NUNC quām vehementer plures his in locis voces heterodoxis imposuerint videamus.

65. PROPOSITIO I. Certum est in libro hoc & duobus mox subsecutis S. Augustinum non agere nisi de electis ad vitam æternam. Apertè id docet Aug. cap. 13. Cujus hoc est initium: *Hæc de his loquor, qui prædestinati sunt in Regnum Dei.* Colligitur id quoque non obscurè ex eo, quod omni ferè paginâ recurrant hæc voces. *Corona meritorum, coronavi beatitudi, vita æterna, quos perducit ad regnum, discreti à massa perditionis, electi vocati secundum propositum, vasa misericordiæ &c.* Ut etiam observarunt Illust. Cameracensis, Petavius, Daniel & Cl. Massejus &c. Denique tota libri, & capitum series id palam facit vel obiter legenti. Quare crassus est error Fro-mondi, aliorumque suspectorum hominum,

qui etiam de aliis hic esse sermonem pro suo sibi genio communiscuntur.

66. II. ALTER illorum error est, qui cùm de prædestinatione ad gloriam incidit mentio, id de prædestinatione ad gratiam perperam intelligunt. Cujus erroris etiam quosdam Catholicos aliis in locis reos agit Tricassinus comment. in lib. de grat. Chr.

67. III. In locis paulò antè ex Augustino recitatīs, quedam nisi benigniori moliantur interpretatione apertè significant hæresim Calvini, & Lutheri, de impotentiâ absolutâ, & gratiâ necessitate, & arbitrio planè extincto. Quod tamen, et si re ipsâ idem sentiant, dictum nollent sectatores Jansenii.

68. IV. Si (quod perperam ex hoc loco extundere conantur novatores) conficeretur non aliam modo dari gratiam, quam auxilium quo, seu efficacem, quam hic describit Augustinus, sequeretur vel gratiam perseverantiae dari multis etiam non perseverantibus, vel eam in hac vitâ concedi nemini, nisi prædestinatis: Quod, ut ait Petavius lib. de Concil. Trid. & Aug. sent. cap. 8. Nefarium est sceleratumque Calvini dogma quod meritò execratur Ecclesia, estque à Tridentinis Patribus anathemate damnatum. Addi poterat quod non modò S. Augustino apertè repugnet, sed & quotidiano usui, quo docemur, multos per 10. plurem annos Divinâ adjutus gratiâ gravissimarum etiam tentationum imperius frangere, & tamen demum pessimo vitam fine claudere.

69. V. Si locus ex cap. 8. sub initium relatus ad mentem Fremondi apud ill. Fenelonum exponatur eo sensu, quem verba videntur præ se ferre; *Petri fidem nimis defecutam non fuisse, etiam si vo' u'fset.* Consequens est, & potuisse contingere, ut Petrus noluisset amplius credere, & tamen credidisset, quæ pugnantia sunt.

70. VI. SI QUIS hoc loco vellet à sententiâ Augustini discedere, nec in Augustinum, nec in Ecclesiam foret injurius. Non in Augustinum, cum subortâ quondam de ejus dogmate dubitatione ita rescriperit ad S. Prosp. l. 2. de don. perf. c. 21. *Neminem velim sic amplecti omnia mea, ut me sequatur, nisi in iis, in quibus me non errare perspexerit: Nam propterea non facio libros in quibus opuscula mea retractanda suscepī.* Deinde non in Ecclesiam, quia de peculari ratione prædestinationis, quæ tantas in scholis excitavit controversias, & Arausic. & Tridentinum altum siluere, neque hæc in re probata fuit ab Ecclesiâ doctrina Augustini, ut ostendit Petav. l. c. Imò Coelsttinus Papa, cùm reliqua Augustini dogmata

ram operosè commendasset, doctrinam de prædestinatione intactam reliquit, & S. Prosper sub finem 10. capitum, quæ epistole Cœlestini subiecit, in hæc verba definit: *Profundiores vero difficultioresque partes incursum questionum . . . sicut non audeamus contemnere ita non necesse habemus adfruere.*

71. VII. NECESSE tamen minimè nobis videtur vel hic à S. Augustino discessiōnem facere, siquidem varia ipsum cùm Ecclesiæ, sùoque alibi tradito dogmate conciliandi viæ sunt, ex quibus qualem præceteris elegerimus, planum fiet infra c. 2. §. 6. *de gratia prædest.*

§. 4.

De Prædestinat. SS. & de Dono Perseverantia.

72. ARGUMENTUM lib. 1. Scripsit hunc post libros retractationum anno circiter 428. uterque, ut Cameracensis hic & Petav. l. c. advertunt, est continuatio dogmatis cuius in libro superiore jam tum semina jeceret. -- Ostendit c. 2. initium si dei donum Dei esse. Fatetur c. 3. hac in re se quandam errâsse, cùm epistolam ad Rom. exponeret: At postea convictum illo Apostoli: *Quid babes quod non acceperisti, secus sensisse.* Deinde docet gratiam prævenire bona opera, etiam fidem; gratiâ tolli cor dis duritatem, & ad Christum venire omnes qui à Patre docentur, ut veniant, quos autem docet, misericordiâ docere, quos non docet, justo iudicio non docere. C. 10. ait prædestinationem esse non posse sine præscientiâ. Exponit porro disserimen, quod est inter gratiam & prædestinationem. C. 10. inquit prædestinatione *Deum ea præfuisse,* quia fuerat ipse facturus. Gratiam gratis dari ostendit exemplo parvolorum. Post enarrata varia cap. seq. prædestinationis attributa docet c. 18. eligi nos à Deo non quia futuri sumus Sancti, sed ut sumus & prædestinando nos eligere.

73. ARGUMENTUM l. 2. de don. persev. Perseverantiam definit, *quod sit donum Dei . . . quo usque in finem perseveratur in Christo.* C. 2. ait: Fidem esse initium hominis Christiani, Martyrium pro Christo fine fore optimum. C. 5 ostendit Pelagium (id quod ab eo hauserunt hodierni sectarii) voluisse solos justos omni peccato carentes ad Ecclesiam pertinere. C. 6. ait: *Voluntate suâ quisque Deum desirat, ut merito defératur à Deo.* C. 9. & seq. variis exemplis confirmat inscrutabilia esse judicia Dei. C. 11. neminem ait obdurari, nisi mereatur. Deinde commemorat varia errata modò à se correcta, præsertim ex iis quæ afferuerat in libris de lib. arbit. C. 14. iterum inculcat

prædestinationem SS. nihil esse aliud, quam præscientiam feliciter & præparationem beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicunque liberantur. C. 18. monet: Prædestinationem præscientiae interdum nomine significari. -- C. 22. hortatur ne cuivis de plebe proponantur gravia illa de prædestinatione mysteria.

74. PROPOSITIO I. Imperitè certè faciunt novatores, qui ex doctrinâ, quam tradit Aug. hic c. 18. exculpere conantur, nihil inter nostrum, & Semipelagianorum de gratiâ systema interessere discriminis. Non adverterunt quippe Semipelagianos affirmasse prædestinari homines ad gratiam v. g. fidei, quia prævisi sunt consentire. Nos contra docere: Prædestinari quia liberalissimè vult Deus. Quæ quantum inter sed discrepant, vel Dialecticæ tyro viderit. Prælucere fatemur Scientiam medium, at ne aquaquam asserimus esse causam. Hoc postremum hæris est, primum ipsa doctrina Augustini, qui nunquam à prædestinatione ieiunxit præscientiam, ut ote necessariam, ad hoc ut vocet quo modo scit ei congruere ut vocantem non res u. t. Hinc ait: *Non potest esse prædestinationis sine præscientia, potest autem esse sine præscientia prædestinationis.* Et c. 14. *Hac est prædestinationis nihil aliud: Præscientia feliciter & præparatio beneficiorum Dei quibus certissime liberantur, quicunque liberantur . . . nam in suâ (ita pergit C. 17.) quæ falli mutariq; e non potest præscientia opera sua futura disponere, id omnino nec aliud quidquam est prædestinare.* Quare si iis, quæ passim schola societatis docet in tract. de Deo de prædefinitionibus consenteant loqui volumus, mentem nostram aperiire explicatiū non possumus, quam dico cum Aug. hoc ipso in capite. *Certum est . . . manifestum est, ideo . . . tales eramus futuri, quia elegit ipse prædestinans, ut tales per gratiam ejus essimus.*

75. II. TAMESI Irenensis schola & quidquid eadem fuligine afflatum est in Augustini jurare verba videatur, tamen ab ejus opinione mirum quantum se disjunctere, dum quod ipse hic c. 22. faciendum vetat, cum quovis de plebe homine imò ipsi etiam cum mulierculis gravissima illa de prædestinatione mysteria communicant. Quâ de re legi meretur libellus cui hic titulus præfixus est: *Histoire de l'enseignement de J. C.*

76. III. DE universâ demum Augustini doctrinâ circa præsentes controversias asserimus. 1. Nullum ex reliquis Ecclesiæ Paribus tantâ contentione simul & felicitate tractasse materiam de gratiâ, quam Augustinum. 2. Neminem à vero ejus dogmate longius recessisse, quam eos, qui illud novis quali typis videbantur recudere: *Quos*

P p 2

inter chorūm ducit pessimus Augustini interpres Jansenius. 3. Hallucinari, atque totū aberrare Cœlo, qui cum Abbatē quodam obscuri nominis, quem confutandum suscepit olim Petavius, itā Augustiniano in omnibus dogmati adhæscendum affirmant, ut ex ipso potius Tridentinum, quām ex Tridentino explicari oporteat Augustinum. Nec minūs audiendos illos, qui contraria planè in studia dufti cum Launoyo, aliisque Augustinianæ doctrinæ mastrygibus, S. Doctorem hunc à vero Ecclesiæ sensu recessisse, atque nova, imò & hæretica in medium atrulisse dogmata contendunt. 4. Nullā nihilominus censurā notandos, qui in quibusdam ejusdem sententiis, quales sunt parvolorum ob solam culpam primigeniam reprobatione, de eorum cruciatis aeternis, de prædestinatione ante prævisā absolutè meritā & similibus dissentiant. 5. Falli demūn insigniter hæreticos, qui, quod de sacrī litteris passim tradunt, id etiam sentiunt de doctrinā Augustinianā, afferentes nimurū, nihil è clarius, nihil explicatiū, aut in aperto magis positiū, aut esse aut inveniri posse. Erroris profecto eos tacitè convenientiū tot scholæ Catholice de vero ejus sensu tanto jam tempore inter se digladiantes, quas sanè de nihilo contendere qui ausit afferere non tam quid de doctissimis ille viris sentiat, quām quid de se ipso sentiri ab eruditis velit, palam facit.

77. CÒROLL. I. Cùm itaque doctrina S. hujus Doctoris, non adēd in expedio & proclivi posita sit, mirum non est, tanto à se intervallo circa ejusdem mentem disidere Catholicorum scholas, erroresque etiam varios in eodem interpretando committi. Quos tamen ad tres potissimum classes reducimus. 1. est quod prædestinationem ad gloriam sæpe cum prædestinatione ad gratiam confundant. 2. Quod neglecto sæpe libri scopo, aut totius, quod contra hæreticos instaurat, argumenti serie, ad solas quasdam voculas, aur suis è locis avulsas sententias animum advertant. 3. Quod ex libro de gratiâ Christi ostendi posse existimant, aut rejectam ab Augustino, aut assertam à Pelagio fuisse gratiam quandam interiorem & indifferentem. Quem postrem errorem jam tum superius perstrinximus.

78. CÒROLL. II. Occasionem itā variè interpretandi cùm ex perfunctoriâ ejusdem oriri lectione afferimus, tūm ex ipso quondam Augustino, cui cùm contra hæreses è diametro oppositas dimicandum eodem ferè tempore esset, facilè etiam non cogitanti elapsæ sunt voces, quæ si à totâ reli-

quarum partium serie sejungantur, duriusculæ, quid? Quòd & minūs Catholicæ videri possint. Verū hīc maximè locum habet illud S. Hilarii de Trin. l. 2. *Sensus, non sermo fit crimen:* Cæterū quantâ, hāc ipsā in re ne usquam impingeret, diligentiâ S. Doctor usus sit, sequenti scholio apriremus.

79. SCHOLION. Advertit facile Augustinus, cùm contra duo dogmata adeō sibi opposita, dimicandum sibi esset, difficultum fore, itā semper in medio consistere ne alterutra sectatorum schola ex dictis suis quidquam in suum derivare commodum conari posset. Quapropter ut cavillationibus ejusmodi, quanto posset studio, occurreret, adlaboravit pro virili ut in aprico poneret, quantum ipse ab utroque hæreticarum opinionum extremo & absit & abesse velit. Utrumque semper extrellum ex æquo cavens, & eorum, qui cum Pelagio negabant gratiam interiorem in voluntate ad bona opera esse necessariam, & eorum, qui contendebant, à solo Deo ejusque gratiâ per vim sibi innatam & quasi congenitam pendere hominis bona opera itā ut nihil sibi vendicaret libertas. Audiamus ipsa S. Doctoris verba lib. de spir. & lit. c. 33. ubi sic ait: *Si dixerimus bonam volitionem nostram non esse donum Dei* (quod erat extrellum Pelagianorum) *metuendum est, ne existimetur invenisse nos aliquid, quod Apostolo incepanti & dicenti: Quid habes quod non acceperisti &c. respondere possimus.* Ecce habemus voluntatem credendi quam non acceperimus . . . Si autem dixerimus etiam hujusmodi voluntatem non esse nisi donum Dei, rursus metuendum est, ne infideles, atque impii . . . veluti iustè excusare videantur, ideo non credidisse quod dare illis Deus istam noluit voluntatem. Item l. de nat. & gr. c. 32. Non enim cùm ista commemoramus, arbitrium voluntatis tollimus: Sed Dicit gratiam prædicamus. Cui enim profut ista nisi . . . humiliiter volenti non de voluntatis vivibus, tanquam ad justitiam perfectionem sola sufficiat; & l. de perfect. justitiae c. 19. Non quia hoc sine voluntate nostrâ agitur: Sed quia voluntas non implet quod agit, nisi divinitus adjuvetur. Tandem (ut omittamus plura alia quæ in libris de pecc. mer. de spir. & lit. de grat. & lib. arbitr. occurrunt) epistola 47. omnes itā adhortabatur orthodoxos: *Non declinetis inquit, in dextiram neque in sinistram: Hoc est.* Non sic defendatis liberum arbitrium, ut ei bona opera sine Dei gratiâ tribuatis, nec sic defendatis gratiam, ut quasi de illâ securi, mala opera diligatis. Spectatis jam universè S. Doctoris hujus libris ad singula ejus dogmata veniamus.

CAPUT

CAPUT II.

SUMMA DOCTRINA AUGUSTINIANÆ.

§. I.

De gratiâ generatim acceptâ.

S. AUGUSTINUS quamvis fateatur ep. 95. Quâdam non improbandâ ratione dicit gratiam Dei, quâ creati sumus. In libris tamen, quos contra Pelag. & Julianum scripsit, ait, gratiæ nomine apud Patres & Theologos non venire aliam, quam supernam illam, quâ salutem & justitiam consequimur. Hanc, inquit in epistolis, Apostolica doctrina gratiam isto nomine appellat, quâ salvamur & justificamur ex fide Christi. Nam vero gratiam quâ creati sumus homines, h̄c ita appellandam non invenimus intelligimus, mirum est tamen, si ita appellata fuit in ipsis legitimis Propheticis, Apostolicis, Evangelicisque literis.

GRATIAM esse donum suprā naturæ vives & exigentiam positum, non in solo intellectu, sed & in voluntate intrinsecè receptum, necessarium item ad opera salutaria, & imbecillitatem naturæ adjuvandam: Dare nobis velle, & perficere. Constans Augustini doctrina est contra Pelagium, maximè in libris de grat. & lib. arbitr. de correptione & gratiâ, & de gratiâ Christi, ubi ex instituto ista tractat arque operose inculcat. Nomina quæ passim divinæ gratiæ tribuit sunt sacerdotes hæc: *Vocatio, auxilium, adjutorium, motio, delectatio cœlestis, charitas, misericordia Dei, donum, medicina, lumen, & quæ sunt hujusmodi.*

81. GRATIÆ divisiones admittit rarias ut passim videre est in ejus circa hanc materiam operibus. Non tamen eas simul ac semel tradit. Neque pressius adest & succinctis definitionibus, ut modò faciunt scholastici. Versatur porissimum circa actualē, adjuvantē, operantē, excitantē, efficacē, & prædistantē. Hæc enim eā aetate à Pelagiano, Semipelagianoque grege vocabantur in controversiā.

GRATIAM efficientem seu actualē ita ab effectis describit lib. de grat. Christi c. 12. Quod gratia agitur non solum, ut faciendo noverimus, verum etiam ut cognoscendo faciamus, nec solum ut diligendo credamus, verum etiam ut credita diligamus. Eandem in suas tributam species, puta in operantem seu excitantem, & cooperantem seu adjuvantem lib. de grat. & lib. arbitr. c. 12. In hunc modum proponit: Ille qui preparat voluntatem & cooperando perficit, quod operando incepit. Item l. 2. contra 2. epif. Pelagian. c. 8. de eadem ita differit. *Quoties bona agi-*

mus, Deus in nobis, & nobiscum, ut operemur, operatur. Et ibid. multo Deus facit in homine bona, quæ non facit homo: Saltem liberè. (En gratiam prævenientem!) Nulla verò facit homo bona, quæ non præstet Deus, ut faciat homo. (En gratiam cum homine operantem!). Atque duo hæc loca etiam ipsius Concilii II. Arauficani calculo comprobata, atque inter ejus canones relata fuere.

DE gratiâ efficace & sufficiente quid senserit, cùm non una omnium sit opinio id suo postea loco accuratiū pertractandum suscipiemus.

82. GRATIAM prævenientem aliquam ad intellectum pertinere censet Aug. toto ferè libro de gratiâ Christi, tum etiam lib. de grat. & lib. arbitr. c. 7. *Ista opera bona* inquit, *si non præcessissent cogitationes bonæ, nulla essent. Item: Qui dat cordi humano cogitationes pias, per quas habeant fidem. L. de don. perl. c. 8. aliam ad voluntatem refert l. 2. cont. Maxim. Epis. c. 19. Non ipse inquit, gerit, sed inspirans nobis desideriam sanctum, nos facit genere. Similia occurunt alibi passim. Imò ponit eandem in utriusque potentia actibus, hinc l. 2. de pecc. mer. c. 19. n. 33. ait: Cum illius adiutorium deprecamur, quid aliud deprecamur, quām ut aperiat quod latebat, & suave faciat quod non delectabat. Item. Serm. 17. in Ps. 118. n. 3. Deus . . . Sic docet, ut scienda sciamus aperiendo veritatem; sic docet, ut facienda faciamus inspirando suavitatem. Et l. 2. de pecc. mer. c. 17. n. 26. Nolunt homines facere, quod justum est, sive quia latet, an justum sit, sive quia non delectat.*

83. UTRAMQUE hanc gratiam prævenientem, ut in actibus vitalibus ita & in actibus indeliberatis probabilius constituit. Colligitur id ex c. 34. de spir. & lit. n. 70. ubi de voluntate credendi loquens: *Non ideo, ait, istam . . . Divino muneri tribuendam, quia ex libero arbitrio est . . . verum etiam, quod visorum suorum agit Deus, ut velimus, & credamus, sive extrinsecus . . . sive intrinsecus, ubi nemo habet in potestate, quod ei veniat in mentem. Item l. 1. ad Simpl. Q. 2. Non præcedit voluntas bonam vocacionem, sed vocatio bonam voluntatem. Hanc autem vocationem lib. de bono persevit. Vocat cogitationem piam, quæ non est in hominum potestate. Verbo: Non alia sunt apud Augustinum & alios Patres hujus gratiæ nomina, quām quæ sunt, vel sanctorum in intellectu cogitationum, velpiarum in*

voluntate affectionum, quibus sive ad liberam boni salutaris prosecutionem sive ad liberum mali odium impellimur. Circa modum autem quo gratia præveniens sensim & quasi per gradus hominem ad actum deducat, mentem suam clarissime explicat serm. 8. in Ps. 118. n. 5. Prius est . . . ut videtur quād sint utiles & honestae (justifications Dei) deinde, ut earum desiderium concupiscatur: Postremo, ut proficiente lumine atque sanitate delectet earum & operatio quarum sola ratio delectabat.

§. 2.

De gratiâ naturæ innocentis.

84. **G**RATIA ad perseverandum necessaria erat tam Angelis, quam homini innocentio. Si hoc adjutorium vel Angelo vel homini, cum primū facti sunt defuisse . . . non utique suā culpā cecidissent: Adjutorium quippe defuisse, sine quo manere non possent. L. de corr. & grat. c. 11. Sic ergo factus est homo rectus, ut & manere in eā rectitudine posset non sine adjutorio Divino & suo fieri perversus arbitrio. Enchir. c. 107.

GRATIA naturæ innocentio concessa fuit indebita. Nam l. de corr. & gratiâ c. 11. n. 31. sic ait: Quid ergo? Adam non habuit Dei gratiam? Tum verò habuit magnam . . . ibid. nec ipsum ergo Deus esse voluit sine sua gratiâ, quam reliquit in ejus arbitrio. In hoc autem libro accuratè indagat discrimen, quod intererat inter hominem innocentem & lapsum. Nusquam verò illud inde repetit quod gratia homini lapsō fuerit indebita & debita innocentio. Gratia autem hæc consistebat & in habituali, seu sanctificante, & actuali. De primâ ita loquitur S. Doctor l. 1. contra 2. ep. Pel. c. 19. Consiendum . . . non ad solos sanctos homines pertinere, verum etiam de SS. Angelis dici, quod caritas Dei diffusa sit in eis per Spiritum Sanctum, qui datus est eis. De gratiâ actuali intellectus hæc profert l. 11. de gen. ad lit. c. 33. Cum primis etiam parentibus Deus intrinsecus loquebatur, sicut etiam cum Angelis loquitur illustrans mentes eorum. De gratiâ actuali voluntatis hæc habet l. de nat. & grat. c. 48. Nam & tunc erat ad uterum Dei, quod tanquam lumen sanis oculis, quo adjuti videant, se præbebat volentibus.

DONUM porro integratatis in primo homine fuisse donum habitualis gratiæ ex phrasí Augustinianâ multis in locis non obscurè colligitur: Vocat enim donum hoc indumentum quo uestitus, induitus erat homo; post peccatum verò à gratiâ desertum, nudatum, spoliatum ait. In l. 11. de gen. l. 12. & 13. de civ. contra Pel. & Julianum passim.

§. 3.
De gratiâ sufficiente.

85. **D**EUM serio velle salutem omnium hominum tantum abest, ut negari Augustinus, ut etiam pluribus in locis (puta in sermonibus, tract. in Joannem in libris de lib. arbit. de spir. & Lt., & contra Julian.) iisdem pene verbis inculcat. Argumento sunt duo loca ex innumeris: Vult inquit l. de spir. & lit. c. 3. n. 58. Vult Deus omnes hominis salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire, qui bene vel male utentes libero arbitrio justissime judicantur. Et l. 5. contra Jul. c. 1. n. 3. Dei . . . filius Salvator est omnium.

ATQUE hinc est, quod Christum etiam mortuum esse pro omnibus Thomassinus, D. Daniel, & Illustrissimus Fenelonius, id dum ex multis & nuper recentior quidam ex 16. diversissimis sancti hujus Doctoris locis comprobatur. Nobis hic tria contra Jansenium protulisse sufficiat: Primum locus est serm. 4. de symb. ad Catech. c. 5. n. 5. Tunc diabolus sensit Deum liberanem omnes quos creaverat homines. Secundus l. 20. de civ. c. 6. n. 1. Omnes itaque mortui sunt in peccatis . . . sive originalibus sive etiam voluntate additis: Et pro omnibus mortuis vivus mortuus est unus . . . ibid. paulò ante: Ut moveretur D. Jesus pro omnibus. Tertius l. 2. op. imperf. n. 175. Pro omnibus mortuis est quia omnes per peccatum mortui sunt. Quid clarius?

86. ALTERAM Jansenii & Quesnelli de impossibilitate observandi præcepta blasphemiam jam olim confutaverat: l. 2. de pecc. mer. c. 6. n. 7. ubi ait: Dubitare non possum, nec Deum aliquid impossibile homini præcepisse nec Deo opitulandum & adjuvandum, quo fiat, quod jubet, impossibili aequid esse. Item serm. 32. c 9. n. 9. Vocat te Deus & jubet, ut facias, sed ipse dat vires, ut, quod jubet, implevi possit. Et demum l. de grat. & lib. arbitr. c. 2. n. 3. & 4. Erce aperiisse videmus expressum liberum humanæ voluntatis arbitrium. Quod illud, quod tam multis locis omnia mandata sua custodiens, & fieri jubet Deus . . . si non est liberum arbitrium? Nemo ergo Deum casuetur in corde suo, sed sibi imparet, quisque dum peccat.

87. PRÆS 10. esse omnibus urgente præcepto gratiam sufficientem, quibus præcepta vel proximè vel remotè sicut possibilia eadem facilitate ex S. Doctore eruuntur. Veniant ait in Ps. 40. n. 4. Infideles ad fidem, qui dubitabant. Non dicant: Quis legem Christianam implet? Praesumendo de gratiâ Dei credant, praesumendo veniant, adjuvandi veniant. Rationem dat l. de nat. & gr. c. 43. Non enim Deus impossibilia jubet, sed jubendo admonet & facere quod possit, & petere

petere quod non possis (intellige proximè) quæ verba ad eò placuere Concilii Tridentini Patribus, ut ea Ses. 6. c. 11. m. p. 28. Tanquam sua adoptarint, neque immerit: Distinguunt enim accurate inter *gratiam orationis*, & *gratiam operis*, item inter *potentiam remotam*, & *proximam*: Idem similibus ferè verbis reperit S. O. I. 3. op. imperf. n. 115. cum ait: *Deus dat ut faciant præcepta sua eis, qui facere possunt & faciunt, & eos qui non possunt, impetrando admonet à se poscere, ut possint.* Repetit eadem in libris de *grat.* & *lib.* *arbitr.* & *de nat.* & *grat.* sœpe.

GRATIA hæc vel proximè vel remote sufficiens datur omnibus ratione utentibus. Omnes homines, ait l. 1. retr. c. 10. *Possunt si velint . . . quia illud lumen omnem hominem illuminat venientem in hunc mundum.* Idem jam ante dixerat l. 15. cont. Faust. c. 22. l. 2. contr. ep. Parmen. c. 14. serm. 78. tr. 14. in Joann. n. 2. demum in Pl. 49. n. 3. *Deus enim, inquit, sonat ulique, tangendo . . . inspirando. Vocavit terram à solis ortu usque ad occasum, nullas relinquens partes quas non vocavit.*

88. De signatim infidelibus præter ea quæ adduximus, habet sequentiæ. De prædest. SS. c. 16. n. 32. *Vocat . . . Deus prædestinatos multos filios suos, non eā vocatiōne quā vocati sunt, & qui noluerunt venire ad nuptias: Illā quippe vocatiōne & Iudei vocati sunt, & gentes.*

D e excoecatis & obduratis ista: *Quisquis iræcūtatem cordis datus fuerit nondum penitus ab interiori Dei luce secluditur cùm in hæc vitâ est.* In Pl. 6. n. 8. *Sanare Deus vult quemque peccatorum, quantumvis obdurate.* Serm. 351. c. 5. Non inficiamus tamen affere multis in locis Augustinum in pœnam peccatorum præcedentium immitti cerram quandam obstinationem & duritie in peccatoribus, subtractâ scilicet vel omni gratiâ dum non urget præceptum; vel proximâ saltem, cùm urget; relicta interim potentia, si non semper morali, certè physica.

PARVULIS quoque sinè baptismo decedentibus sufficientia ad salutem dari media, patet cùm ex iis, quæ de voluntate omnes salvandi attulimus, rum ex iis quæ habet l. 2. de nupt. & conc. e. 33. n. 57. *Parvuli quomodo rei non sunt, pro quibus Christus mortuus est?* Et l. 3. cont. Jul. c. 25. *Pro parvulis mortuus est Christus, quia & ad ipsos pertinet sanguis qui in remissionem fusus est peccatorum, à quo illos sanguine facit alienos, cùm eos negatis trahere originale peccatum.*

§. 4.

De gratiâ ineffaci.

89. Concedi etiam homini lapso gratiam, quam Scholæ vocant purè sufficiensem, nemo ex Catholicis est, qui vocet in dubium. Luther, Calvin, eorumque Secutori Jansenio, sufficiet sequentia ex Augustino loca in os impingere. L. 5. contra Jul. c. 4. n. 14. *Non omnes qui vocati sunt, secundum propositum vocati sunt.* -- L. 1. impl. q. 2. n. 13. *Nemo ergo credit non vocatus, sed non omnis credit vocatus.* -- Serm. 2. in Pl. 101. n. 6. *Vocata est Jerusalēm & . . . noluit audire.* -- Serm. 1. in Pl. 113. *Ia si ergo misericordiā vocavit impios, & . . . iudicat eos, qui vocati venire noluerunt.* Idem ostendunt familiares tot aliae Augustino voices v. g. *Non respondere vocationi, contemnere vocantem, contemnere misericordiam, non obtemperare vocationi &c.* Omnes autem hæ formulæ loquendi supponunt vocationem, ac proinde gratiam; sed sine effectu, quia non responderunt vocationi peccatores Fundamentum vero Jansenii, quā cariolum sit & ex merâ libidine confictum, infra ostendemus.

GRATIA hæc purè sufficiens etiam simpliciter loquendo beneficium est. Hinc eam vocat *bonitatem, misericordiam, adjutorium, gratiam &c.* *Qui neglexerunt ejus bonitatem, experiantur in fine severitatem:* Serm. 149. c. 17. n. 18. *Sed observa nè malitia in misericordiæ Dei male utendo tu tibi theaurizes iram.* in Pl. 102. n. 16. *Infideles non contemperantur adjutorio gracie.* L. 5. q. supra Deuter. qu. 15. n. 4. &c. Et sane hujusmodi di gratiam beneficium esse quis neget? Confert enim veram bene operandi potentiam, quod autem non consentiamus, id enim vero nostra culpa est. *Jerusalem! Jerusalem!* Quoties volui congregare filios tuos & nolui! Matt. XXIII. 37. *Non omnes qui vocati sunt, venire voluerunt.* . . . *Iaque nec illi debent sibi tribuere, qui venerunt: Nec illi, qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, sed tantum sibi; quoniam ut venirent vocati, erat in liberâ voluntate.* S. Aug. de qu. 83. qu. 68. n. 5.

§. 5.

De gratiâ efficaci.

90. **G**RATIAM intrinsecè & ex naturâ suâ efficacem neque ex Script. neque ex Concilii satis probari posse ostendit jam olim P. Daniel in *Dissert. suâ de gratia efficaci*, Livinus de Mayer, & nostri Theologi passim. Nobis, quibus illius modò controversiæ arbitrum agere non vacat, ostendere hoc loco sufficiet, gratiam intrinsecè efficacem à S. Augustino nusquam fuisse pro-

Qqq

pugnatam. Persuadent autem id nobis potissimum sequentia: 1. Si, inquit L. 12. de Civ. c. 6. Si eadem tentatione duo tententur, & unus ei cedat, atque consentiat, alter idem qui fuerat, perseveret, quid aliud appareret, nisi unum voluisse, alterum noluisse a castitate disficiere? Unde? Nisi propriâ voluntate, ubi eadem fuerat in utroque corporis & animi affectio? Ubi advertendum gratiam quæ hic respectu unius est efficax, si efficaciam haberet ab intrinseco, etiam futuram fuisse talem respectu alterius. Ponitur enim utrumque habere eandem tentationem, eandem gratiam, eandem corporis & animi affectionem. 2. Cujus autem miservetur, si eum vocat, quomodo sit ei congruere ut vocantem non respuat. L. 1. simpl. qu. 2. Quos ita vocat, quomodo eis aptum est, ut sequantur. Ibidem. Verum est ergo: Multi vocari prœci electi: Illi enim electi qui congruerter vocati: Illi autem qui non congruebant, neque contemporabant vocationi non electi, quia non fecuti quamvis vocati. Ibidem de Esau dicit: Si voluisset cucurisset . . . addit deinde reprobum factum vocatione neglecta. Quantum verò Deus se ad hominis voluntatem, & cetera adjuncta accomodet pluribus ostendit D. Chrys. in parabolam de vocatis ad vineam. Vid. Hist. Theol. Lib. VI. n. VIII. 3.

91. GRATIA efficax non inducit nobis bene agendi necessitatem, cui resisti non possit: Quidquid in contrarium afferre ex pluribus locis conetur Jansenius. Audiatur ipse S. Doctor L. de nat. & grat. c. 65. n. 78. Ubi rem totam paucis ita conficit. Liberi enim, inquit, arbitrii nos condidit Deus, nec ad virtutem nec ad vitia necessitate trahimur; aliquin, ubi necessitas, nec Corona est . . . in recte faciendo ideo nullum est vinculum necessitatis, quia libertas est ebavitatis. Item L. cont. Fortunat. Disp. I. n. 15. Cum ergo oporteat non necessitate, sed voluntate, bonum esse, oportebat, ut Deus animæ daret liberum arbitrium. Denique dum de gratia perseverantie Ecclesiae in Sto. Petro concessa loquitur, eandem vocat: In fide liberam, invictissimam, perseverantissimam voluntatem. De corr. & grat. c. 8. n. 17.

VIDE TUR potius vis & energia illa gratiæ efficacis consistere in impulsu quadam voluntatem non irresistibiliter allicientis, & ut Augustini utramur phras: In auxilio quadam congruae & voluntati attemperato. Sic l. de Spr. & Lit. c. 34. n. 60. ait: Visorum suasionibus agit Deus, ut velimus . . . nemo habet in potestate, quid ei veniat in mentem, sed consentire, vel dissentire propriæ voluntatis est. Idem repetit L. 1. ad simpl. & 3. de Lib. arbit. Anima voluntatis arbitrio vel consentit visus, vel non consentit. L. 9. de gen. ad Lit. c. 14.

Quid quisque vel sumat vel respuat est in potestate, ut rationalis substantia sumat ex utroque quod voluerit, & ex merito sumendi vel miseria, vel beatitas consequatur. Lib. 3. de Lib. arbit. c. 25.

92. DELECTIONEM quoque terrnam nullam nobis consentiendi inferre necessitatem perspicuum est, cum ex libris quos scripsit contra Manichæos, ubi doctrinam hanc vocat doctrinam malam, doctrinam impiam, Manicheorum immundissimam insaniam; tum etiam, ut alia omittamus, ex Sermone 128. c. 6. Ubi ait: At delectat adulterium? Contradicatur, refutatur, repugnetur: Non enim non habes, unde repugnes.

De delectatione Christi idem proorsus sentit & Tract. 26. in Joannem n. 4. Jansenii haeresin his verbis facile jugulat: Traberis . . . non solum voluntate, verum etiam voluptate . . . si poëta dicere licuit: Trabit sua quemque voluptas, non necessitas, sed voluptas, non obligatio, sed delectatio, quanto fortius nos dicere debenus trahi hominem ad Christum. Et in Ps. 50. Carnalis delectatio . . . ad illicita . . . progrediens frenanda est, non relaxanda; imperio domanda, non in imperio collocanda.

§. 6.

De Prædestinatione.

93. PRÆSCIENTIA divina rerum à nostrâ libertate pendentium est evitabilis & antecedenter impedibilis. Non ideo peccat homo, quia Deus illum peccatum effecit; quod si nolit, utique non peccat, sed si peccare noluerit, etiam hoc ille præscivit. L. 5. de Civ. c. 10. Sicut tu memoria tua non cogis facta esse, quæ præterierunt; sic Deus præscientia suâ non cogit facienda, quæ futura sunt. L. 3. de Lib. arbit. c. 4. n. 11.

PRÆDESTINATIONEM Lib. de don. per serv. c. 14. Ita definit August. hæc est prædestination, nihil aliud: Præscientia scilicet & præparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicunque liberantur . . . namque in suâ pergit. Ibid. c. 17. Quæ falli mutari que non potest præscientia, opera sua futura disponere, id omnino nec aliud quidquam est prædestinare.

PRÆDESTINATIO non est ex prævisis meritis naturalibus, tanquam causâ morali movente. Patet id ex omnibus fermè libris quibus Pelagi dogma convellit.

PRÆDESTINATOS sive electos sic nobis describit L. 1. ad simpl. qu. 2. Illi electi, qui congruerter vocati: Illi autem qui non congruebant, neque contemporabant vocationi non electi, quia non fecuti quamvis vocati.

ITEM prædestinasse est hoc præscisse quod fuerat ipse facturus. L. de don. per serv. c. 18. Quibus certè verbis nihil afferri posset ap-

positum magis ad explicandum nostrum de prædestinatione Systema.

QUOD NAM apud Aug. L. de corr. & grat. c. 10. & 11. disserimen sit, inter auxilium quo & finē quo non, diu & acriter in Scholis disputatum est. Nos de celebri hāc controverſiā itā statuimus.

94. A v concilianda duo hæc inter se capita, reliquaque Augustini principia cum ecclesiæ dogmate commodiorem nobis non videri viam, quam si dicatur: Disserimen inter adjutorium perseverantiae finē quo non Angelis viatoribus, & primo homini ante lapsū quondam concessum, & adjutorium perseverantie quo quod modō datur prædestinatis in vitam aeternam, in eo possumus esse, quod præparaverit Deus adjutorium perseverantie sufficiens non ut efficax sed ut sufficiens tantum. Adeoque cum tali indifferentia, ut idem eorum cuilibet largitus fuisset, sive previsum fuisset efficax, sive inefficax: His verò præparet adjutorium perseverantiae, non tantum ut sufficiens, sed etiam ut efficax ita nimirum comparatus animo ut si adjutorium quod quilibet eorum non modo habet, prævisum fuisset in aliquo inefficax; non idem, sed aliud darurus fuisset, quod repleat prævidebatur futurum efficax. Videri etiam potest explicatio, quam loco huic adhibet Cl. Maffejus hist. Theol. Lib. XII. à n. V.

§. 7.

De libero arbitrio & hominis merito.

95. PERSEVERAT in hominē lapsō vera, electiva libertas, non à sola coactione, ut vult Jansenius, sed indifferentiæ. Quis nostrum dicat (sunt ejus verba) quod primi hominis peccato pèrierit liberam arbitrium de humano genere? Libertas quippe (aliqua) pèrit per peccatum, sed illa qua in paradiſo fuit habendi plenam cum immortalitate justitiam. -- Item: Eſſe autem liberum arbitrium, atque inde peccare quæcumque, si vélit, non peccare si nolit, non solum in divinis scripturis quas non intelligitis, sed etiam in verbis ipsius Manichai vestri proto. L. 2. de act. cum Fel. Manich. c. 3. Alia quæ hic pertinent, jam rūm quantum satis est, supra attigimus.

Au meritorum & demeritorum hominis lapsi necessaria est libertas immunitis ab omni necessitate à creaturæ antecedenter non superebili. Animæ... si naturæ, non voluntate faciant, id est, si libero ad faciendum & non faciendum motu animi carent, si denique his abstinenti ab opere suo potestas nulla conceditur, peccatum earum tenere non possimus. L. 2. de anim. c. 12. Quæcumque igitur causa est voluntatis, si non potest ei resisti finē peccato ei ceditur. Quis enim peccat in eo, quod caveri

nullo modo potest? Peccatur autem? Caveri igitur potest. L. 3. de lib. arb. c. 18. -- Si quidem animæ rationali, quæ est in homine dedit Deus liberum arbitrium: Sic enim potest habere meritum, si voluntate non necessitate boni essentus. Lib. cont. Fortun. Disp. I. n. 15.

PECCATUM commissum ex ignorantia invincibilis non est formale peccatum, homini in culpam imputabile. Non enim tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras, sed quod negligis querere quod ignoras. L. 3. de lib. arbitr. c. 19. n. 53. -- Non... quod naturaliter nescit, & naturaliter non potest, hoc animæ deputatur in reatum, sed quod scire non studiuit. Ibid. c. 22. n. 64.

96. NON OMNIS AMOR, qui non est actus charitatis perfectæ virtutis est. Licit, enim inquit Serm. 349. c. 2. Est humana caritas, quæ uxor diligitur... licita ergo charitatem habete! Humana est, sed ut dixi, licita est. Ibid. c. 7. Non dico ut non diligas uxorem, sed plus dilige Christum. -- Sic cives sanctæ civitatis Dei... secundum Deum viventes metunt, tripiuntque, doent, gaudent que & quia rectus est amor eorum, iſas omnes affectiones rectas habent, metunt panem aeternam... dolent in re, gaudent in spe. L. 14. de civ. c. 9. n. 1. 2. 3.

NEQUE OMNIS ALIUS ACTUS qui non est ex Theologicæ caritatis motivo continuo in inhoneſtorum censem referendus est. Quando moleſta virantur ut putores amaritudines, actus, frigora, & quequæ asperæ & duræ & gravis & commoditatibus præviſio, non libido est voluptatis. L. 4. cont. Jul. c. 14. Nuptialis autem concubitus... causâ procreandorum filiorum per se ipsum prorsus... est bonus. L. de peccat. orig. c. 38. -- Est virtus animi res laudabilis: Prudentia bona & mala discernens; iustitia sua unique distributoris, temperantia libidines cohibens, fortitudo molestias aquanimitter sustinens: Magna res, laudabilis res. Serm. 150. c. 8. n. 9. Hunc certè bolum, quicunque Irenensi de grege sunt, ægræ glütient, aut concoquent.

97. SINE gratiâ supernâ sanctificante potest fieri actus (etsi non prout oportet ad salutem) bonus tamen in genere moris. Sicut enim non impediunt à vita aeternâ iussum quædam peccata venialia, sine quibus hæc vita non ducitur: Sic ad salutem aeternam nihil profani impio aliqua bona opera, sine quibus difficile vita cuiuslibet peccati hominis inventur. L. de Spiriti. & Lit. c. 28. -- Etiam impiorum... quædam facta vel legitimus vel novimus... quæ secundum iustitiae regulam, non solum vituperare non possumus, verum etiam merito recteque laudamus. Ibid. c. 27. n. 48. Unde colligitur facile quantum abfuerit sanctus hic Praeful à novatorum opinione, qui omnia infidelium opera judicant esse

Qqq. 2

peccata. Imo novo id testimonio confirmat (*Ep. 138. ad Marcell. c. 3.*) cùm ait: *Deus enim ostendit in ... præclaro imperio Römanorum, quantum valerent civiles etiam sine verâ religione virtutes.* Hujusmodi pariter sunt, quæ adfert *Ep. 164. ad Erod. c. 2.* & *217. ad Vital.* Item in *Lib. ad simpl.*; de peccat. mer. & de civitate. Quæ omnia, nè ni- miūm prolixius simus, consultò præterimus.

98. N E Q U E auctum satis vedit Quesnelius cum legisse sibi in Augustino viñus est, Judæis in Lege veteri (exceptis duntaxat Patriarchis, Prophetis, paucisque justis) necessariò contra legem peccati ob defi- ciente Dei gratiam. Qui error ut apertius incurrat in omnium oculos, ipsis Augus-

tini verba non uno è loco deprompta sub- jiciemus: In *Ps. contra partem donati Column. 2.* Lit. D. Tom. 9. Sic ait: *Ceteri & priores habebant Sanctos, sicut ostenderunt scripturæ: Nam & septem milia virorum Deus se dixit reliquise. Et Sacerdotes & Re- ges, & multi justi sunt in lege: Ibi babes tan- totos Prophætæ, babes multos & de plebe. Et l. 3. contra 2. epist. Pelag. c. 4. n. 6. Quis Catolicus dicat Spiritum Sanctum adjutorem viriutis in veteri testamento non fuiss? De- dum in *Ps. 77. n. 2.* An soli Prophetæ ha- bebant hanc fidem, non & populus? Inde verò etiam, qui Prophetas fideliter audiebant, eādem adjuvabantur gratiâ, ut intelligerent, quod audiebant. --*

P A R S III.

RECENTIORUM CONTRA GRATIÆ
DOGMA ERRORES PROPONUNTUR,
ET REFELLUNTUR.

CAPUT I.

REFERUNTUR SYSTEMATA
HÆRETICORUM.

§. I.

Systema Jansenii.

CORNELIUS Jansenius in Hollandiâ natus ad annum 1585. cum Lovaniâ Theologiae dabat operam amicos sibi habuit Jansonium Belgam Præceptorem; & Vergerium Clericum Gallum, qui postmodum sub Abbatia Sancirani nomine magis innotuit. Docuere hi homines Janse- nium, veram doctrinam de gratiâ usque ad Augustini ætatem, hoc est ferè ad finem Sæculi IV. incognitam fuisse; ab hujus au- tem morte ita obscuratam, ut 500. ferè an- nis in Ecclesiâ repertus fuerit nemo, qui eam perfectè calleret; opus proinde fore, ut vir aliquis eruditus Augustini systema de gratiâ ex ejus operibus concinnaret, orbique Catholico proponeret. Hanc itaque sibi spartam ornandam sumpsit Jansenius; socium laboris habuit Jansonium, ac de- dum post impensam 22. annorum operam perfecit ingens ac celebre volumen illud, quod *Augustinus inscribitur.* Tomus pri- mus agit de hæresi Pelagianâ: Alter de va- riis statibus naturæ puræ, innocentis, lap- sae &c. & terius demum de gratiâ Christi. Summa autem totius systematis, & cardo in eo versatur; quod doceat: Omnem amo-

rem vel esse Dei, vel rerum aliarum à Deo: Priorem semper esse bonum, alterum sem- per malum; naturam autem humanam post lapsum Adami ex mente Augustini du- ci semper præponderante voluptate, amo- re, delectatione. Si major sit attentis om- nibus dispositionibus amor seu voluptas prava seu terrena circa res creatas, necel- fari loqui peccatum; si major sit amor, seu voluptas coelestis circa Deum, consequi necessariò per Dei gratiam aëtum bonum; utrumque autem sine verâ libertate indi- fferentia; seu facultate ad utrumque ex op- positis. Quapropter sine *Saluatoris me- dicinali gratiâ, & adjutorio*² (quod adjuto- rium est *Sancta, & præpondevans charitatis delectatio*) nisi vires pristine restaurent tam est impossibile voluntati, ut bene velit, & ope- retur, & homini cœco, ut videat; vel surdo, ut audiat, vel tibiis fracto, ut rectè gradua- tur; quamvis eis & lux & species, & scipo- nes, & omnia cetera sanitatis adjumenta sup- petant.

Cum autem, quæ ex voluptate, ac de- lectatione sunt, licet necessariò, tamen agantur ex inclinatione, propensione, ap- petitione, adeoque absque repugnantia, hanc libertatem à repugnantia seu coactio- ne valde commendat, & sufficientem dicit

(1) Janf. l. 4. de grat. primis 11. capitibus. (2) l. 2. de gr. Chr. c. 1.

In actibus moralibus internis, nihil insuper laborans de libertate indifferentie: Sed non advertens hoc modo etiam bestias esse liberas, quippe quæ, quidquid appetunt interius, & necessariò, non repugnantes apperunt, non coacte, sed quodammodo volentes. Subversa autem hoc modo verâ hominis libertate sequitur, neque velle Deum sincere salutem omnium; neque pro omnibus mortuum esse Christum. Quo sit ulterius, ut auferatur omnis sollicitudo bene operandi, & peccata defendi, atque ita porro flagitiis omnibus via & aditus referuntur.

Hoc autem Systema ut magis confirmat Jansenius, docet in eodem opere: 1. Quod delectatio illa celestis à paucissimis in hac vitâ sentiatur; ideoque omnes infideles, Judæi, hæretici, & Catholici tepidiores, imò etiam justi non prædestinati delectatione hâc in mortis articulo priventur. 2. Quod necessitas illa quam infert præponderans delectatio, non sit *absoluta*, & *totalis*; sed *relativa* & *partialis*; quatenus nimirum homo *gratia parvâ*, ut vocat, instructus posset quidem *absolutè* sequi delectationem celestem; nisi adesseret delectatio terrena præponderans; adeoque *relatè* ad illam necessitatibus voluntas. *Partialem* autem hanc necessitatem vocat, quia non tollit omnem potentiam; licet omnem vincat.¹ Duplici autem huic necessitati duplex pariter respondeat potentia; *absoluta* nimirum, & *relativa*; quibus duobus vocabulis universi Systematis Janseniani fallacia regitur, & adversariorum vis eluditur. Si enim rogas an justis impossibilia sint Dei mandata? Respondent, non esse impossibilia impossibilitate *absolutâ*; licet *relativâ*. Si rogas an possit gratia interiori resisti? Respondent posse: Scilicet quoad effectum ulteriorem quem habere potest, *absolutè*, & non *relativè*. Si rogas, an à libertate excludant necessitatem? Respondent se excludere: At *absolutam*, & antecedenterem; non *relativam*, & *hypotheticam*; item posse voluntatem resistere gratiae, vel obtenerare, si *absolutè* spectetur; non si *relativè*, hoc est, quatenus superior est oppositâ actuali cupiditate. Denique Christum mortuum esse pro omnibus, & Deum velle omnes salvos fieri; ob gratias illas parvas, & sufficietes, quæ quidem *absolutè* possent homines ad salutem perducere; non vero relativè ad præsentes hominum dispositiones. Ex quo vides quâm facile etiam solo *potentiae* vocabulo imperitis fucum faciant, videanturque verbo idem docere quod Catholici, re ipsâ tamen aliud intelligentes.

Arque inde est, quod *potentiam absolutam*, quæ, ut ait Turnelius,² totius Systematis *arcانum est*, ac quasi *nucleus*, multis aliis nominibus idem plane significantibus involvant, ac implicant. Recitat autem laudatus Author³ eodem loco 15. diversas hujus vocis appellations, quas operaे pretium est legisfe. --

Duo autem potissimum infert Jansenius ex delectatione hâc suâ superiore, ac relativâ: ⁴ 1. Exclusionem gratiae sufficientis. 2. Necessitatem operandi bonum sub motione gratiae victricis. Nullum tamen ex hâc necessitate libertati humanæ periculum ait imminere; quia juxta ipsum omne id sit liberè, quod sit voluntariè, ac spontè; licet absit vera facultas ad oppositum.

To ium autem hoc Systema innititur tribus potissimum locis Augustini: Primus habetur in lib. de corrept. & grat. ubi Augustinus agit de distinctione adjutorii quo, & finè quo non. Hæc est, inquit Jansenius,⁵ *Haec est vera claris, quâd aditus in scripta ejus (S. Augustini) aperiendus est.* Alter habetur in epist. ad Gal. I. 5. *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est.* Hunc vocat Jansenius *clarissimum, & præclavissimum.* Terius demum extat in libro paulò ante relato: *Subventum est igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut Divinâ gratiâ indeclinabiliter, & insuperabiliter agevetur.* Verum, quâm cariola hæc & alia hujusmodi fundamenta sint, facile ostendemus, ubi primum de Calvinô quædam differuerimus. --

§. 2.

Systema Calvini.

CALVINUS de Divinâ gratiâ & libero arbitrio hominis docuit sequentia: 1. Homini nullum inesse liberum arbitrium ad bene operandum, fugiendumque peccatum. ⁶ Adhibet quidem lib. 2. & alibi quandoque vocabula *libertatis*, *electionis*, *voluntatis* &c. Verum quid per hæc intelligat perspicue exponit alio in libro,⁷ quando ait: *Si intelligatur p.r libertatem id, quod est oppositum coactioni, confitior, & assertivo constanter, quod detur liberum arbitrium; & hæreticum censio omnem, qui secus sentit.* En idem arbitrium, quod admittit Jansenius! Voluntatem vero *coactam*⁸ vocat illam, quæ in hanc vel illam partem *non sponte suâ nec interiore electionis motu inclinatur*; hinc ait:⁹ *Cor vestrum magis à motione divinâ dependet, quam à vestrâ electione.* Rationem artulit paulò ante: *Corda enim proborum, sic efficaciter gubernantur divinis, ut inflexibili affectu sequantur.* 2. Docet;

(1) vid. Illustr. Fenelonum. (2) de grat. Chr. Tom. 1. (3) m. p. 287. (4) Janf. l. 4. de gr. Chr. c. 10. (5) lib. de grat. primi hominis. c. 17. Tom. 2. p. 69. (6) l. 1. instit. c. 5. & l. 2. c. 2. & 3. (7) l. 2. contra Pighium. (8) l. 3. cont. Pigh. (9) l. 2. instit. c. 3. n. 11.

Concupiscentiam, ejusque motus primò primos seu indeliberatos verè esse peccata.¹ Rogatus tamen, cur voluntas per concupiscentiam ad peccandum, ut vult, determinata, adhuc dicenda sit libera? Respondet:² *Cur? Quia delectatione & proprio appetitu moveatur; hoc est ea libertate quæ etiam in brutis reperitur.* 3. Homines merito Dei arbitrio citra proprium meritum in æternam mortem prædestinari,³ aliquo à Deo creato esse, ut peccent, & damnentur;⁴ Deumque istius esse damnationis Authorum;⁵ imò authorem omnis peccati.⁶ 4. Gratian operari impresso delectationis effectu; sublatâ facultate ad oppositum. 5. Duas illas delectationes gratiae nimirum & concupiscentiæ variare in homine, ejusque voluntatem modò hanc modò contrariam in partem impellere; eamque variationem etiam in impiis, in ethniciis, & prædestinatis admittit. Ex quibus omnibus colligitur Calvini⁷ necessitatem quæ relativam esse, ac Jansenii, quia inducitur à gratiâ certis temporibus superiori; esse etiam partiam, quia non excludit voluntatis flexibilitatem; esse tamen re ipsâ absolutam; quia gratia illa per se ipsam efficax talis est naturæ, ut voluntas ei non posset, cum adeat, dissentire si velit, eamque abjecere; quod tamen requirit Tridentinum. —

§. 3.

Utriusque systematis falsitas. Variis propositionibus ostenditur.

PROPOSITIO I.

DATUR vera libertas indifferentia in homine; hoc est facultas expedita ad duo opposita, etiam post Adami peccatum.

CERTA adeò & manifesta est hæc propositio è SS. literis, Conciliis, & Patribus, ut mirum sit, qui vocari ab hereticis in dubium possit.

PROBATOR tamen primò ex Scripturâ: 1. Moses Deuter. XXX. v. 14. Cùm Dei mandata proponebat: *Testes invoco, ajebat, Cælum & terram quod proposuerim vobis bodie vitam & mortem... elige ergo viram, ut & tu vivas, & semen tuum, & diligas Dominum Deum tuum, arque obedias voci ejus, & illi adhæreas.* Certe frustra horaretur ut eligeret unum præ alio, nisi haberent facultatem ad utrumque. Eccles. c. XV. v. 16. *Si volueris mandata servare, conservabunt te... apposuit tibi ignem & aquam ad quod volueris porrige manum tuam.* Ante hominem vita & mors, bonum & malum: *Quod placuerit ei, dabitur illi.* Isaias c. I. v. 19. *Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis: Quo si nolueritis... gladius devorabit vos.* Qui loquendi modus

(1) l. 3. c. 3. §. 10. (2) l. 3. (3) l. 3. c. 23. §. 2. (4) ibid. c. 21. (5) ib. c. 23. (6) l. 1. c. 18. (7) l. 2. instit. c. 2. & 3.

apertè significat utrumque suisse in eorum potestate. Neque enim dicimus serio loquendo, homini cœco: Si videris; neque surdo: Si audieris, hoc feres præmium; si secus feceris subibis poenam. Quare etiam Chrysostomus in hunc locum ait: *Si velle, aut nolle nostrum non esset, hoc est, si vivendi recte, an secus libertas nobis adempta fuisset, nec bonus unquam Cælestis munus perciperet, nec malus supplicium competens inventire.* Augustinus autem quantus fuerit libertatis hujus vindicta, patet legenti ejus librum *de gratia & lib. arbitrio;* & ea quæ ex aliis ipsius operibus adducit Cl. Maffejus his. Theol. I. IX. à n. III. Suffragatur Chrysostomo, Augustino, ceterisque Patribus tam græcis, quam latinis, Concilium Tridentinum, dum post Arausicanum, Senonense, Valentiniū & alia ita statuit sess. 6. can. 5. *Si quis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum annullum, & extinctum esse dixerit... anathema sit.* Plura videri possunt apud Petav. I. r. de lib. arbit. ubi prolixè atque eruditè hæc de re disputat contra Calvinum. — II. Deus non modo omnibus bene vel male operandi concessit facultatem; sed vult ut omnes eā rectè utantur, atque omnes demum salvi fiant.

PROB. I. Ex clarissimis Apostoli verbis: 1. Tim. 2. *Vult omnes homines salvos fieri & ad agnitionem veritatis venire.* 2. ex 2. Petri 3. v. 9. *Nolens aliquos pereire, sed omnes ad penitentiam reverti.* 3. ex Ezechiele 18. v. 23. *Nunquid voluntatis meæ est mors impij, dicit Dominus Deus?* &c. *Nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus: Revertimini & vivite.* Neque obest, quod non omnes salvantur: Duplex enim in Deo est voluntas: Una efficax & absoluta: Cujusmodi fuit voluntas conditidi mundum. Alia conditionata ex parte objecti; qualis est illa, quæ vult salvare homines, posito, quod ipsis applicentur media ad salutem obtinendam instituta, vel utantur auxiliis gratiae sibi oblatis. Vocatur etiam hæc voluntas ab aliis servia, antecedens, & subjectivæ absoluta. — De priori voluntate dicitur: *Voluntati ejus quis resistet?* De posteriore loquitur August. cont. Pelagianos c. 33. cùm ait: *Vult Deus omnes salvos fieri &c. non sic tamen, ut eis adinat liberum arbitrium, quo vel bene, vel male utentes justissime judicentur.*

III. HANC autem voluntatem seriam esse, quantum quidem in ipso est (ut inquit S. Paulin. ep. 2.) ostendit, dum Christus morsus fuit pro omnibus.

PROB. Breviter ex Apostolo: *Unus Deus, unus & mediator Dei, & hominum homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus,* 1. Tim. idemque confirmatur

ex

ex eodem, epist. 2. Cor. 5. v. 14. & 15. ad Hebr. 2. v. 9. aliisque ex locis. Demonstratur itidem ex unanimi Patrum consensu, ut videre est apud Cl. Massejum; ac de-
mum ex propositione st̄ Jansenii ac Ec-
clesiā solenniter proscriptā. Atque ex tri-
bus hisce assertionibus sponte fluit, prae-
cepta omnibus servatu esse possibilia, gra-
tiā sufficientem dari omnibus, gratiam
efficacem stare cum libertate humanā; ne-
minem nisi suā culpā damnari, & alia plu-
ra hujusmodi. Verū ut haec veritates ad-
huc clariū elucēscant, juvat quatuor aliis
propositionibus easdem ostendere. --

IV. SENTENTIA Jansenii circa gratiam
sufficientem, seu parvam, quæ plenum ac
perfectum suum effectum non assequitur
propter virium defectum, & potentiae re-
lativae ad praesentes subjecti circumstantias
erronea est, ergo rejicienda.

PROB. Antecedens. Repugnat scripturæ,
Conciliis, Patribus, ac deum rationi, ergo.

PROB. Antecedens. Quod primam par-
tem. Deus ait Isai. 5. v. 4. *Quid est quod ultra
debui facere vinea mea, & non feci? . . . ex-
pectavi ut faceret uvas, & fecit labruscas?*
Igitur dedit Deus omnia, quæ sufficiant
ad salutem; igitur gratia effectu caruit non
ob virium & auxiliū defectum, sed ob vo-
luntatis Spiritu Sancto resistentis malitiam.
*Vocavi & renuiſtis. Prov. 1. v. 24. Jeruſa-
lem quoties volui congregare filios tuos . . . &
noluſti?* Inepita autem haec fuisse admiratio-
ni, si defuisse aliquid ex parte virium,
vel auxiliū! Imò non defuisse quidquam,
præter voluntatem consentiendi, disertè
docet Apostolus ad Rom. 2. v. 4. & 5. *An
divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longa-
uinitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas
Dei ad pœnitentiam te adducit?* Secun-
dum autem durius tuam, & impunitens cor-
thes lauizas tibi iram!

REPUGNAT etiam Conciliis: Arausica-
num II. can. 25. ait: *Hoc secundum fidem
Catholicam credimus, quod acceptā per bap-
tismum gratiā omnes baptizati Christo auxi-
liante & cooperante quæ ad salutem pertinent,
possint, & debeant, si fideliter laborare voluer-
int, adimplete.* Valentiniū III. sub Lo-
thario anno 855. *Nec ipsi mali ideo pereunt,
quia boni esse non potuerunt; sed quia boni es-
se noluerunt.* Et omnium clarissimè Tridentinum
fess. 6. c. 5. & can. 4. ubi affirmat au-
xilium gratiæ ita movere voluntatem ut
dissentire possit si velit; & Divinam inspira-
tionem abjecere. --

REPUGNAT Patribus; omnium seculo-
rum, qui veram in homine ad utrumque
potentiam asserunt, impios reprehendunt
quod non consenserint, &c. ut tota ferè
historiā demonstrat Cl. Massejus. Unum
addamus ex Hieronymo & Augustino: O

infelicissimum, inquit Hier. in Ps. 140. *Hu-
manum genus! Qui peccata excusamus dicen-
tes: Victus sum à naturā; cum in potestate
nostrā sit, & peccare, & Domino adjuvante
non peccare!* August. l. 2. de peccat. mer.
c. 17. Sic ait: *Cum voluntate humanā gra-
tiā adjuvante Divina sine peccato in hac vitā
homines possint esse, cur non sint, possem facil-
iter ac verissimè respondere, (non quia vires
sufficientes non habent) sed quia homines
nolunt.* Recole etiam quæ supra ex eodem
attulimus de duobus hominibus eadem gra-
tiā præditis, & eadem tentatione pulsatis,
quorum unus tamen tentationi relitit, al-
ter consensit.

REPUGNAT deum rationi: Fieri enim
non potest, ut gratia ad actum aliquem ve-
rè & completere sufficiens, relatè ad eundem
effectum sit intrinsecè inefficax. Hoc ipso
enim verè sufficiens dici non potest. Quis
enim medicinam ad sanandum, cibos ad re-
ficiendum; ignem ad calefaciendum suffi-
cientem dicat, præter quem aliā insuper re
opus tibi est, ut fortioris effectum. Adde.
Quis unquam dicit nanum verè sufficien-
tes habere vires ad superandum gigantem,
militem unum ad integrum debellandum
exercitum? Licet habeat vires quidem ali-
quas *absolutas*; nullas autem aut prope nul-
las relatè ad gigantem, & exercitum? Idem
applica gracie parvæ Jansenii, & potentiae
ejus relativæ! Nec juvat eos hic recurre-
re ad sensum divisum; nam & nanus gigantem,
& miles exercitum vincere potest, in
sensu diviso. Sensum autem compositum
requirit Tridentinum, ut patet ex vocabu-
lo *dissentire, abjecere & similibus.* Non enim
abjicio, quod actu non habeo, non dissentio
nisi actu suadent!

V. Vis & efficacia gratiæ repeti non de-
bet ex delectatione superiori, seu per gra-
dus relativè vietrice.

PROB. I. Quia sæpe ad bonum impelli-
mū metu salutari, utique delectationi op-
posito, igitur non semper delectatione.

ANTECEDENS certum est ex scripturâ,
quæ plurimis in locis nobis hunc merum
commendat. Sic ait: Eccles. 1. v. 27. *Ti-
mō Domini expellit peccatum.* Et Jerem. 32.
v. 40. *Timorem meum dabo in cor eorum, ut
à me non recedant.* Certum est 2dō ex Tri-
dentino, merum gehennæ salutarem esse
pronunciante adversus Lutherum, certum
3tō ex Augustino; cuius loca vide apud
Maff. Hist. Theol. l. XIII. Ubi inter alia
etiam adverit famosum illud axiomat: *Se-
cundum id oportemur, quod amplius nos dele-
cat;* verum non esse, si de præviâ, & in-
deliberatâ delectatione, ut Jansenio placet,
intelligatur. De se ipso enim testatur S. Au-
gustinus l. 8. Confess. c. 8. *Non faciebam,*

quod incomparabili affectu amplius mibi placet.

PROB. II. Si ex præponderante delectationis vi repetenda est efficacia gratiæ, gratia hæc non est ex se, & per se ipsam intrinsecè efficax, ut vult Jansenius. Quomodo enim à se, id est propriâ & internâ virtute efficax dici potest, si ejus efficacia ex opposita cupiditate majori, vel minori aestimanda sit? Virrus enim gratiæ ex se se victrix, & efficax, fatente Jansenio l. 8. de grat. Chr. *Talis esse debet, ut in quibuscumque circumstantiis voluntas collocetur, semper faciat facere, & operetur effectum suum, omnemque superet resistentiam.*

VI. DELECTATIO victrix Jansenii omnem evertit libertatem; & rationem peccati, & meriti.

PROB. prima pars: Delectatio enim, sive cœlestis, sive terrena necessariò ad unum extremum trahit voluntatem; eique adimit facultatem eam abiciendi, ei resistendi, item eandem acquirendi, igitur tollit libertatem; antecedens certum est in principiis Jansenii. Sequela est legitima; si enim gigas nano viribus superior ipsi adimit potestatem absolutam resistendi, si integer exercitus militi, si pondus 10. librarum ponderi 5. librarum; si catena ligato, quidni & gratia hæc relativè superior homini? Quid enim juvat aliquas habere vires, si cum eo pugnandum sit qui multò habet majores, easque omnes exerit? Volens nolens vincitur à gigante nanus, ab exercitu miles. Nec ad rem est nos sponte facere, quod delectat; non coacte. Nam ad veram libertatem requiri veram etiam indifferentiam non tantum judicij, sed etiam potestatis ad utrumque expedita adeò certum est ex SS. literis, Conc. Tridentino, & Augustino ut uberiori comprobari vix egeat. Vide quae hac de re differit Cl. Maff. hist. l. IX. ãnum. III. & in Confirm. Respons. Cap. V. Coeterum si vincere delectationem malam non possit homo, quando abest major delectatio cœlestis, etiam imputari peccatum homini non poterit; quod enim evitare non possum, quomodo mihi id vertetur vitio? Nec laudi dabitur, ei si bene operetur: Quod enim necessariò facit, nec potest omittere, id nullam apud homines si sensum communem attendimus, laudem promeretur. Hinc recte Augustinus, l. 3. de lib. arb. c. 1. Motus, quo hic, aut illuc voluntas convertitur, nisi esset voluntarius, atque in nostra positus potestate, neque laudandus, cum ad superiora, neque culpandus homo esset, cum ad inferiora detorquet quasi quandam cardinem voluntatis.

VII. SENTENTIA Calvini de prædestinatione non modò falsa est & scripturæ contraria; sed & Deo summè injuria, &

blasphema. Quod falsa sit, & scripturae contraria, probatur manifestè ex locis illis, ubi dicitur: *Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat. Convertimini ad me, & ego converto ad vos, perdito tua Israel, & alii hujusmodi innumeris. Item ex omnibus illis, quibus probatur Christum orasse, & mortuum esse pro omnibus: Cujusmodi est illud 2. Cor. V. 24. Pro omnibus mortuus est Christus. Et alia plura quæ recenset Cl. Maff. l. 3. hist. n. II. & l. 14. n. V. - l. 2. n. XI. 3. & l. 4. n. VII. 2. quòd, nè actum agamus, lectorem remittimus. Quod demum summa in Deum inuria sit, manifestum est vel ex eo, quod eundem faciat authorem peccati, & crudelissimo similem tyranno; qui eò conqueriret homines, ut variis discruciet suppliciis. Coetera Calvini dogma de libero arbitrio, & gratiæ efficacie ita ferè cum Jansenii principiis consentiunt, ut uno confutato Systemate, aliud suâ sponte concidat. --*

S. 4.

Ostenditur celebres quinque propositiones extare in Jansenio: *Imò peiores quasdam extractis.*

PROPOSITIO I.

ALiqua præcepta Dei hominibus justis & valentibus, & coramib⁹ secundum præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia: Deest quoque illis grāia quā possibilia sunt. Exeat ea apud Jansenium conceptissimis verbis, & quoad omnes apices l. 3. de grat. Christi c. 13. ubi ait: *Nihil esse in S. Augustini doctrinā certius ac fundatius, quam esse præcepta quædam, quæ hominibus non tantum infidelibus, excacatis, obduratis, sed fidelibus quoque ac justis volentibus, conantibus, secundum præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia, deesse quoque gratiam quā sunt possibilia.* Profecto non tam ovo ovum simile est, quam iste locus propositioni damnare. Collarum frustra novatores contendunt propositionem hanc de solā impossibilitate morali, aut consequente intelligendam. Mendacii enim eos arguere facile est ex ipso Jansenio, qui non de morali, sed de Physicâ, & antecedente se necessitate loqui manifestè indicat, cùm l. 2. de grat. Chr. cap. 1. ait: *Medicinali gratiæ & adjutorio (de hâc enim solâ controversia est) nisi vires pristinæ restaurentur, tam est impossibile voluntati, ut bene velit & operetur, quam homini cœco, ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracto, ut gradiatur. Quæ exempla omnium Scholarum consensu ut ostendit Illustris. Felenionius in epist. de grat. necessitatem indicant, physicam, absolutam, & antecedentem.*

II. IN-

II. INTERIORI gratie in statu naturae lapsæ nunquam reficitur. Variis illa è locis deponitur, & ad nauseam inculcatur. l. 2. de grat. Salv. c. 24. hæc habet. *Gratiam Dei Augustinus ita victoricem statuit supra voluntatis arbitrium, ut non raro dicat hominem operanti Deo per gratiam NB. non posse refitare.* Atque ideo eodem libro c. 27. ait; *gratia in eo cui datu, semper operatur, & c. 25. gratia nunquam carer effectu suo.* Eandem aliis pluribus in locis crambem recocuit, puta l. 2. de grat. Cbr. c. 4. Ubi referens discrimen gratiae sanitatis, & gratiae medicinalis, quæ sola hujus status propria est, hæc scribit: *Gratia sane voluntatis in ejus libero relinquebatur arbitrio, ut eam si vellet deserret, aut si vellet, uteretur: Gratia vero læsa ægrotaque voluntatis nullo modo in ejus relinquitur arbitrio . . . atque paulò post de adjutorio quo (quo nomine ipse omnem gratiam medicinalem, quæ modò datur intelligit) loquens hæc adserit: Tantæ necessitatis est, ut sine illo non possit effectus fieri; tantæque efficacæ, ut hoc ipso que datur, continuo fiat: Dat enim simul & posse & operari.* Et c. 24. altioribus adhuc canit tibiis. *Quod si quis adhuc inquit, luculentius natu ram gratiae medicinalis . . . intelligere desiderat, videbit . . . talem . . . esse, quæ simul ac pulsat, rumpit oslia, repugnantemque domat voluntatem, tollit omnem ejus resistentiam, rapit eam secum, & ex invitâ voluntem . . . ineffabili suavitate ac potestate facit.* Demum c. 25. ait, ex mente Augustini rectè inferri ex defectu operis, gratiam non esse datam . . . quod est perinde, ut ibidem se explicat, ac si aperiissimè diceret (S. Augustinus) nunquam illa caret suo effectu; quam pestiferam, & ut Petavii utar verbis, *Theologiæ Ireni saturam, totque pontificis sententiis multatam & ambustam sequiem nullam sana Catholica docet Dia lectica.*

COROLL. I. Ex recitatis hic primo loco Jansenii verbis conficitur, tantum abesse, ut nimio in ipsius propositionibus rigore excerpens Romana sedes usi fuerit, ut potius mitiori multò, quæ merebat ratione cum ipso egerit. Propositio enim ab Ecclesiâ rejectâ dicit tantum: *Nunquam refisi, Jansenius l. c. dicit: Refisi non posse.* Quod certè multo plus est afferere.

COROLL. II. Frustra & hic ad molendas per necessitatem moralem quasdam voices, quas de necessitate, arque impotentia effutti, recurrent pravo magistro nè hilum meliores discipuli, ut ex iis, quæ in primâ propositionem adnotavimus, aperatum est.

COROLL. III. Demum ex ultimo loco hic allato (ut reliqua non attingamus) evidenter concluditur, daramatos, omnes-

que reprobos non suâ sed Dei culpâ æternis addictos suisse supplicis; quippe, qui, quod legem infregerint, eos tam acerbè castigat, nec tamen, unde observare ea possent, concessit; quâ blasphemâ nec ab ipsis quidem Manichæis excogitata pejor unquam fuit.

III. Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiriatur in homine libertas à necessitate sed sufficit libertas à coactione. Hic maximè vocem tollunt sectarii, nescio quan in extrahendâ hâc propositione, impastam suo Coryphæo calumniam criminantes. Sed quam vehementer fallantur, post recensita Jansenii verba brevi planum faciamus ratiocinio. Jansenius itaque lib. 6. de gratia Christi, c. 34. Sic ait: *Liberum arbitrium in omnibus sive beatis sive damnatis, sive viatoribus sive Deo sive creaturâ uniformem libertatis rationem obtinet, etiæ difformem statum.* Hoc est, ut pluribus ex Jansenio ostendit Turnelius, uniformis est in omni agente libero formalis atque essentialis ratio libertatis, puta voluntarium deliberatum, tametsi necessarium. Necessitas autem varia est pro vario statu; immutabilis quidem ac perpetua ad bonum in Deo, Christo, & Beatis; immutabilis ad malum in damnatis; in hominibus autem in statu viae adhucdum constitutis, non perpetua, sed mutabilis, jamque ad bonum jamque ad malum flexibilis; prout nempe delectatio jam Cœlestis jam terrestris relatè ad voluntatem superior, servum hominis arbitrium jam sursum jam deorsum impulerit. Subjungit quidem Janf. l. cit. *hominum viatorum non solum coactionis expertem esse libertatem, sed etiam necessitatis immutabilis, voluntarie, hoc est, ut lepidè exponit, ad utrumque indifferentem fatemur perlibenter.* At fallacem, quam hic sub verbis in speciem exquisitis sumit personam, mox ponit; dum quid apud ipsum libertatis nomine veniat, ita exponit. *Voluntas,* inquit, ibid. c. 35. *Hoc est volitio liberata, quæ etiam certè in Sanctis & damnatis est, de quâ NB. solâ tractamus, se ipsâ libera est, & contradictionem implicat non esse liberam, quia fit, cum volumus, non fit cum nolumus;* quod postremum, ut rectè adverbit Illust. Camer. in ep. de grat. nemo sanus unquam in dubium vocavit Philosophus. Pejora adserit l. 4. de statu naturæ lapsæ c. 24. *Ino inquit, etiam si . . . quemadmodum amor beatificus esset necessarius, non tamen ex Augustiniente definieret esse liber.* Ejusdem sunt furfuris, quæ ad fastidium congerit. Lib. de grat. Chr. c. 6. & 34. & l. 8. c. 20. & l. 7. c. 3. Coronidis loco attulisse sufficiat, quod hic l. 8. c. 17. deblaterat. *Si etiam, ejus verba sunt, in hâc vitâ Dei inspiratio tam stabiliter ac delectabiliter Deo operante inhaeret*

Rrr

voluntati, ut eam non posset abducere felicissimum, fortissimum, liberrimumque merito... effet arbitrium. Et l. 8. de grat. salv. c. 19. Nulla inquit, gratiae efficacia, nulla necessitas (proinde nec Phisica, nec Metaphysica) actibus nostris liberis formidanda est, sed sola coactio, & necessitas violentiae. --

COROLL. Allatam itaque superioris propositionem in Jansenio contineri hoc facile conficitur ratiocinio: Nulla juxta Jan. efficacia nulla necessitas actibus nostris liberis formidanda est, sed . . . sola coactio. Igitur ad peccandum sufficit sola libertas à coactione, & necessitate violentiae. Subsumo: Atqui eadem libertas, quae ad peccandum sufficit, haec eriam sufficit ad acquirendam merita: Ergo ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione. Quæ est ipsissima propositione damnata.

IV. SEMIPELAGIANI admitebant præventionis gratiae interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici; quod vellet eam gratiam tam esse, cui possit humana resistere, vel obtemperare. Duas partes haec propositio complectitur primam, quæ est historicæ, & alteram dogmaticam. Priorem itaque damnavit Romana sedes, ut falsam; posteriorem, ut hereticam. Nunc quæm aptè utramque cum Jansenii mente conveniat videamus l. 8. de hæref. Pelag. c. 6. Sic loquitur: In hoc igitur proprie Massiliensium error situs est, quod aliquid primævæ libertatis reliquum putant, quo sicut Adam, si voluisse, poterat perseveranter operari bonum; ita lapsus homo saltem credebat posset si vellit. Et l. 2. de gr. Chr. c. 15. Prior (Massiliensium nempe) error erat, quod initium fidei, orationem, genitus, desideria, & hujusmodi ex nobis, hoc est libero arbitrio profiliere censerent, & tamen gratiam actualem in eorum opinione fuisse ad istos actus necessariam; cuius influxus eorum libero relinquenter arbitrio . . . supratè patefecimus.

COROLL. Parum certè sibi constat Jansenius, dum, quam alibi tueri se falso profiteretur libertatem, hic apertissimè negat. Si enim ut ait loco relato, in eo proprie error situs erat Massiliensium, quod aliquid primævæ libertatis reliquum putarent. Vera & sana Jansenio videbatur ea doctrina, quæ assereret nihil reliquum esse primævæ libertatis. Unâ enim ex contradictoriis ne-

gatâ propositione aliâ affirmari necesse est.

COROLL. II. Vel ex hâc solâ propositione videas quam falsum sit Jansenium qui nil nisi Augustinum spirare videtur, hujus semper mentem assequi, aut doctrinam sequi. Quem enim in Augustini libris vel mediocriter versatum fugit, quâ in re Semipelagianorum error positus fuerit. Sufficiat legere caput i. libri de prædestinatione, ubi gratulatur Massiliensibus, quod Prosperi & Hilarii ope è Semipelagianismo ad veram fidem reducti fuerint sic inquirens: Per venerunt autem isti fratres nostri, pro quibus s. licita est pia caritas vestra, ut credant cum Ecclesiâ Christi . . . ut præveniri voluntates hominum Dei gratiâ fateantur, atque ad nullum opus vel incipiendum (en Semipelagianismum) vel perficiendum (en Pelagianismum!) Sibi quemque sufficiere posse consentiant &c. Hunc certe in locum si diligentius oculos intendisset, non dixisset profecto, quod scholastici, dum eundem, quem hic Augustinus, Semipelagianis errorem tribuunt, nil aliud agant tanto studio, quam tutâ hæreticorum arma colligere, & absuleta recudere.

V. SEMIPELAGIANUM est dicere: Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudit. Hanc tradit Jans. l. 3. de grat. Chr. c. 21. Ubi hâc habet: Nec enim juxta doctrinam antiquorum pro omnibus omnino Christus passus aut mortuus est, aut pro omnibus omnino tam generaliter sanguinem fudit . . . & in fine ejusdem capit. Tam vaga modernorum scriptorum, non alio ex capire, quam ex istâ generali & indifferenti voluntate Dei erga salutem omnium, & ex illâ sufficientis gratiæ omnibus conferendæ præparatione fluxit, quorun utrumque Augustinus, Prosper, Fulgentius, & antiqua Ecclesia velut machinam à Semipelagianis introductam repudiavit.

COROLL. I. Ex hâc ultimâ propositione vel solâ etiam liquet, quâm rectè in ipsius doctrinam cadat, quod, ut in Bullâ Unig. declaratur, doctrina ejus sit falsa, temeraria, scandalosa, impia, blasphemica, & hæretica.

COROLL. II. Ex iis quæ de s. istis propositionibus attulimus planum fit, non modò singulas in ejus libris haberi propositiones, verum etiam peiores sapientia, quam illæ, quas ecclesia excerptit.

CAPUT II.

DILUUNTUR ARGUMENTA JANSENIANORUM.
QUIBUS S. PROPOSITIONES VINDICARE
CONANTUR.

§. I.

Expenditur propositio prima.

OPPONIT I. Jansenius: Academia Lovaniensis, & Duacensis reprobavit hanc Lessii propositionem: *Fieri potest, & de facto sæpe fit, ut quis auxilium habeat præveniens omnino sufficiens in genere auxilii prævenientis ad conversionem: Et tamen non convertatur, quia non vult.* Ergo nullum jam datur hominibus in statu naturæ lapsæ adjutorium sufficiens, quin simili sit efficax. -- Addit nec S. Thomas nec ullum antiquiorum Patrum meminisse usquam gratiae sufficientis.

¶. Censtram hanc Lovaniensem tanquam iniquam à Sixto V. fuisse declaratam; idoque revocatum; ut videre est in literis Sixti anno 1588. 10. Julii ex quo liquet, argumentum hoc obesse potius, quam prodeesse Jansenio. Quod addit de S. Thomas aliisque Patribus, falsissimum est: Nam S. Thomas 1. 2. qu. 106. a. 2. ad 2. Sic habet: *Dicendum, quod gratia Noxi Testamenti etiam adjuvet hominem ad non peccandum, non tamen ita confirmat in bono, ut peccare non possit: Hoc enim pertinet ad statum gloriae.* Et ideo si quis post acceptam gratiam N. T. peccaverit majori pena dignus est, tanquam . . . auxilio sibi dato non utens . . . quia lex quantum est de se, sufficiens auxilium dat ad non peccandum. Clemens Alexandrinus l. 2. Strom. *Divinum verbum clamavit omnes simul vocans: Eos quidem vel maximè cognoscens qui non erant parituri: Et tamen quoniam est in nostrâ potestate parere, & non parere, ut nulli possint causari prætextum ignorantie, justam fecit vocationem.* Cui autem gratia non erant parituri? Certè sufficient, non efficaci? S. Cyrillus l. 1. in Joan. c. 11. *Mundus eum non cognovit sic ait: Illuminat filius, repellit gratiam creatura . . . neglexit currere . . . ex desidiâ, & contempnit banc gratiam.* Non contempnit autem efficacem, ergo sufficientem. S. Prosper. *Et quod à multis gratia refutatur, ipsorum est nequitiae.* S. Fulgentius, alter Augustini discipulus: *Homo . . . gratiam contumax atque in gratia oppugnat. Utique non efficacem.* De Augustino idem abunde ostendit Cl. Maff. hist. l. XIV. n. II. 3. Et alibi sæpe; recole etiam quæ supra attulimus de gratia sufficiente Part. I. Dissert. à n. 85.

OPPONIT II. Gratia sufficiens repugnat principiis Augustini de auxilio quo, & sine quo non quæ totius doctrinæ Augustini clavis, & filum sunt.

Pr. ans. *Auxilium quo est gratia efficax, quæ datur in statu naturæ lapsæ; & auxilium sine quo non erat gratia sufficiens, quæ dabatur Adamo: Ergo cùm auxilium quo sit illa gratia, quæ modò datur, sequitur quod gratia quæ modò datur juxta principia Augustini debeat esse non tantum sufficiens, sed efficax.*

R. n. ans. in prob. dist. conf. ergo *auxilium quo est omnis illa gratia, quæ modò datur N. est aliqua, scilicet quæ datur Sanctis ut cum illâ perseverent C.* Quod etiam in statu innocentiae datum fuerit *auxilium quo*, patet in Angelis qui perseverarunt. Augustinum hic comparat gratiam finalis perseverantiae quâ modò justi in finem perseverant, cum gratia Adamo concessâ etiam ut perseveraret, sed cum quâ suâ culpâ non perseveravit. Quomodo bina capita libri de corrept. & grat. conciliari debeant, diximus Parte II. n. 94. Sensum autem celebris hujus loci fusiùs exponit Cl. Maffejus hist. l. XII. n. V.

INSTAT: S. Augustinus pluribus locis docet gratiam interiorem nunquam se junigi ab effectu. Ergo non agnoscit gratiam medicinalem pure sufficientem.

Pr. ans. Hujusmodi loca sunt: *Agis si agevis, & bene agis, si à bono agaris.* Serm. 42. de vert. Dom. 2. *Si omnis qui didicit à Patre venit, quisquis non venit, profectò non didicit lib. de gr. Chr. 3. De Tyriris in suâ infidelitate relictis ait: Quoniam ut crederent, non erat eis datum, etiam unde crederent erat eis negatum.* Lib. de bon. pers. c. 14. *Quod idem est, ac si diceret: Quoniam data non fuit gratia efficax, etiam data non fuit sufficiens.*

R. 1. Quod admiserit Augustinus gratiam pure sufficientem, evidens est ex iis quæ diximus Parte II. n. 89. & demonstrat Maff. hist. l. IX. n. IX. -- *Neque illi, ait: S. Doct. de hominibus vocationem Divinam negligentibus, qui noluerunt venire debent alteri tribuere, sed tantum sibi; quia ut venirent vocati erat in illorum potestate.* Si autem in illorum erat potestate, ergo habebant gratiam sufficientem, non tamen efficacem, quia noluerunt venire. Ex his pa-

Rrr 2

tet responso 2da. Scil. S. Augustinum in possimus tantum facere, sed ut re ipsa velociis adductis loqui de vocatione efficace,

^r on sufficiens. Agis nempe si ageris efficiens. Venit quisquis didicit efficaciter. Ad 3tum sensus est: Tyriis negarum suis se gratiam efficacem in actu secundo, unde actu crederent; non tamen defuisse proxime vel remorē sufficientem.

OPPONIT III. Hujusmodi gratia non erit beneficium; imo posset eam merito deprecari homo, quia, cum illa nunquam conjungetur actus. Igitur est monstrofa quaestum gratia, ut eam vocat pluribus locis.

CÖNTR. Sine gratia ad bene operandum necessaria non datur gratia ad bene operandum sufficiens, ut pater: Sed gratia efficax est ad bene operandum necessaria, quia sine illa nunquam agitur, ergo omnis gratia sufficiens debet esse efficax.

R. Dist. ant. hujusmodi gratia non esset beneficium, si spectetur secundum suum præcisdit entitatem N. si spectetur ut inefficax, seu ut involvit negationem consensus C. priorem autem partem concedit Deus, veramque per ipsam homini potestatem largiendo certò confert beneficium: Posteriorum vero partem suo vitio addit creatura. Ad Confirm. R. hoc argumento probari ne Adamo quidem datam fuisse gratiam sufficientem, quod est contra Jansenium.

R. 2. Sine gratia antecedenter, & per modum principii necessaria, vel per modum alterius conditionis se tenentis ex parte actus primi proximi, non datur gratia sufficiens C. sine gratia necessaria comitantes, & per modum actualis cooperationis, non datur sufficiens N. & similiter distincta min. nōgo consequentiam. Gratia enim in actu secundo efficax quā talis non antecedit nostram operationem, sed comitantes se habet, estque in potestate hominis gratiam in actu primo efficacem, sive sufficientem habentes, eandem per suam cooperationem reddere efficacem in actu secundo. --

INST. Ergo posset homo se ipsum discernere, & sibi tribuere, quod consentiat; non gratiae: Quod est contra Apostolum dicentem: *Quis te discernerit? Quid habes, quod non acceperisti?*

R. Ergo posset se discernere in actu primo id est mereri vel procurare hanc potius quam aliam gratiam N. in actu secundo, subdist. adæquate & principaliter N. in adæquate & minus principaliter, quatenus ipse liberè consentit C. Interroganti itaque *quis te discernerit?* Respondere deberet cum Apolto: *Non ego, sed gratia Dei in mecum.* --

OPPONIT IV. Gratia sufficiens repugnat precibus Ecclesiæ, quā petit, non ut

limus & faciamus.

R. 1. Gratia sufficiens ut sufficiens est repugnet precibus Ecclesiæ N. ut purè sufficiens est, hoc est, ut includit negationem consensus C.

R. 2. Etiam Ecclesia orat, ut Deus fructus terræ dare & conservare dignetur. Et tamen agnoscit etiam beneficium esse dare fructus; licet non conserver. Sic etiam licet petat, ut non tantum dat posse, sed & agere; tamen agnoscit etiam beneficium conferre illum, qui dat posse. Qui enim magis petit beneficium, non continuo negat beneficium esse id, quod minus est. --

CAPUT II.

Expenditur propositio secunda & quarta.

ARGUMENTA quæ Jansenius ex Aug. stino ad tuendas has propositiones congerit, revocari commode possunt ad 3. classes. Ad primam pertinent ea testimonia, quibus affirmat sine delectatione voluntatem moveri non posse. Ad secundam, quibus assertit Christi gratiam Celestem esse ac victricem delectationem. Ad tertiam, quibus docet delectationem ideo victricem esse, quia major est delectatione opposita; ideoque hominem operari secundum id, quod magis delectat. Quæ ad primam classem pertinent intelligenda sunt de delectatione non indeliberata, ut vult Jansenius, sed deliberata; quæ ad 2dam spectant, intelligenda sunt de eadem delibera delectatione, ordinari & passim, non tamen semper, diversis enim & innumerabilibus modis Deus homines ad se vocat, & reformat, inquit idem Aug. lib. de corr. & gr. c. 5. Vel si agat de delectatione indeliberata, non tamen intelligit necessitanter, quem tuerit Jansenius, sed invitanter, allicientem. Quæ ad 3tiam referuntur explicari possunt de delectatione vel habituali gratiæ sanctificantr, ut loquitur l. de contin. c. 3. l. de spir. & lit. c. 29. Vel de actuali deliberata, quæ oriuntur ex electione & determinatione voluntatis, secundum quam ait necesse esse ut operemur, necessitate scilicet consequente determinationem voluntatis que in objecto sibi placet, eique adhærescit; non tamen adhærescoret, si vellet. Ut colligitur ex l. 2. de pecc. mer. c. 17. ex l. 2. contra Faust. c. 28. ex expos. epist. ad Gal. &c. Vel etiam quandoque de delectatione indeliberata gratiæ prævenientis, non tamen necessitanter. Quarum explicationum ratio perenda est cum ex definitionibus Ecclesiæ, cum ex universo Augustini sistente, locisque variis inter se collatis. Cum tamen quandoque occurrant verba quæ-

dam, quæ à reliquo contextu avulsa plus aliquid difficultatis præse ferant, quid ex precipuis ejus libris hāc de re conscriptis obmoveri possit, breviter videamus. —

O P P O N I. itaque solet . . . locus ille Augustini in ep. ad Gal. quod amplius delectat, secundum id operemur necesse est. Quem locum Jansenius vocat clarissimum, & præclarissimum. Sed

R. I 1 a operamur supposita electione ac determinatione voluntatis C. hāc non supposita N. loquitur hic S. Doctor de delectatione actuali & deliberata, quæ voluntas unum bonum præ aio eligit; sensusque est; quemvis conformare actiones exteriores affectui interno; sic avarus inhat opibus, Epicureus voluptatibus &c. Unusquisque enim, ait Ang. operatur prout affectus est. Ceterū, non posse id inteligi de delectatione indeliberata, inde probatur, quod certum sit juxta Augustinum, nos hanc non necessariò sequi. Nam r. 26. in Joan. ait: *Pater docendo delicit, non necessitatem imponeo. Item de se ipso fatur c. 8. conf. Non faciebam, quod incomparabili affectu amplius nubi placebat.*

I N S T. S. Aug. hīc adducit hoc exemplum: Si quis videt mulierem formosam, excitatur ad delectationem impuram: Sed si objicitur pulchritudo & dignitas castitatis, quæ venit per gratiam ex fide, secundum hanc virum, & . . . operamur atqui hæc est delectatio indeliberata, ergo.

R. D u a s hīc intervenire delectationes; unam indeliberatam, que nihil est præter species objecti in phantasiam recepta; aliam deliberatam, quæ propriè dicitur delectatio. Delectari enim est gaudere de re aliquā propter voluptatem, quam sentimus. De delectatione autem impropriè tali loqui Augustinum qui probat Jansenius, dum ex toto contextu colligitur contrarium? Ait enim, hominem excitari ad delectationem per primam cognitionem objecti; adeoque pro priori esse delectationem aliam quæ ad secundam excitamur. 2. Ait hanc delectationem in bono esse justitiam eorum, id est esse bona hominum opera, ac proinde liberata. Quærerit item quid sit trahi, & delectari voluntatem, & respondeat: *Amando trahitur*, id est delectatur dum amat.

I N S T. 2. Augustinus per delectationem intelligit delectationem gratiæ prævenientis.

P R. ant. l. 2. de pecc. mer. ait: *Ut autem innotescat, quod latebat, & suave fiat, quod non delectabat, gratia Dei est, quæ hominum adjuvat voluntates.* Eodem libro ait: *Deum etiam Sanctis suis alicujus operis justitiam aliquando non tribuere, vel certam scientiam, vel vietricem delectationem, ut cognoscant non a se ipsis esse lucem, quæ illuminentur tenebrae,*

eorum, & suavitatem, quæ de fructum suum terra eorum. l. 2. c. 9. Atqui hic Sermo est de gratiæ præveniente, & delectatione cœlesti indeliberata.

R. D i s t. ant. aliquando per delectationem intelligit gratiam C. semper N. nusquam autem per delectationem indeliberatam intelligit aliquam, quæ necessiter. Unde dist. etiam probat. Deus dat delectationem vietricem ex se, & necessariò N. vietricem in circumstantiis, quibus homo prævisus fuit libere consenserunt C. ubi adverte, non in eo positum esse errorem Jansenii quod velit actionem quandoque fieri ex delectatione viatrice; sed in eo maximè, quod contendat delectationem pro superioritate graduum esse pondus unicum, quo voluntas ad actum invicibiliter determinatur; ita ut ex eo præcisè delectatio sit viatrix, quia superior est & major oppositæ delectatione concupiscentiæ; & delectatio gratiæ parva idcirco sufficiens non sit, quia minor actu concurrente concupiscentiæ. Ita sed Turnelius de gr. Chr. m. p. 420.

D E M U M, nè prolixiores simus, adverti à lectore volumus, totum Jansenii de delectatione relativè superiore, & viatrice convelli, ac subrui solo illo loco Augustini de Civ. D. l. 12. c. 6. Cujus jam sape mentionem fecimus. Ponit enim ibi S. Doctor duos homines animo & corpore æquiter affectos, eddem tentatione ad fornicationem allici, ac proinde æqualem sentire delectationem; & tamen unum consentire, alterum resistere. Quare? Non certè ob delectationem superiorem in uno, quam in aliо, quia ponitur esse æqualis in utroque; sed quia, ut ait ibid. S. Aug. unus bonam, alter corruptam habet voluntatem. Et paulò post: *Quia unus voluit, & alter noluit consentire.*

N e c juvat dicere: S. Augustinum loqui hīc de statu innocentia. Id enim falsum est: Loquitur enim S. D. contra Manichæos, qui dicebant in statu naturæ lapsæ duo dari principia, bonum unum, & aliud malum, & voluntatem malam ab eā inspirari naturā, quæ bonum velle non potest. Contra quos ibidem ait Aug. naturam nostram licet ad malum proclivior, & debilior sit, quam natura Adami, tamen bonam adhuc esse, & dignam creare, quia potestatem habet resistendi delectationi illicitæ.

Expenditur propositio tertia.

O P P O N I I. Jansenius. l. 3. de stat. nat. lapsæ. c. 3. Divus Augustinus sape docet arbitrium voluntatis post peccatum ex libero factum esse servum; nec posse in hāc servitute ullo modo suis viribus, id est sine gratiæ, à compedibus, quibus vincitum est, exui, ut, respirer in libertatem. Ergo

periit libertas indifferentiae. Adducit ad hoc probandum aliquot ejus testimonia ex l. 2. de nupt. c. 3. &c. 8. ex l. 3. ad Bonif. c. 8. ex lib. de spir. &c. lit. c. 30. &c. Eodemque argumento utitur Lutherus in lib. de Servo arb. & Calvinus l. 2. instit.

R. A MISIT homo libertatem à necessitate, quae indifferentiae opponitur N. libertatem à servitute, & captivitate peccati, (vi cuius magis in peccatum inclinat nisi per gratiam juvetur) Conc. de hac postremā loquitur S. Aug. Hinc ait: *à quo quis devictus est, huic servus addictus est.* Neque possumus illam libertatem recuperare nisi per Christi gratiam juxta illud Chrifti: *Si vos filii liberaverit tunc verè liberi eritis.* Atque ita etiam accipienda sunt verba Augustini, quando ait op. imp. l. 3. Naturam per gratiam liberari ut in locum suum redent hoc est, ut explicat Illustriss. Fenelonius, naturam post peccatum magis propendentem in peccatum, per adventem gratiam in perfecto rursum, ceu balancem aliquam, aequilibrio constitui. -- Neque obest, quod non possimus sine gratia evitare malum, id enim nec Adamus potuit, & tamen habuit veram libertatem indifferentiae.

OPPONIT II. ibid. c. 4. Homo per peccatum originis plane subiectus fuit dominati concupiscentiae, & diaboli regentis eum prout vult. Probat id ex epist. 89. D. Augustini ex serm. 12. de verb. Apošt. ex l. 3. de lib. arb. c. 10. &c.

R. UT ante, ita fuit subiectus ut amiserit libertatem indifferentie N. libertatem illam perfectam, quam habebat Adamus C. audi Augustinum l. 1. ad Bonifacium. *Quis nostrum dicat, quod primi hominis peccato perierit liberum ejus arbitrium?* . . . *Libertas quidem periit per peccatum, sed illa, qua in Paradiso fuit habendi plenam cum immortalitate justitiam, & perfectum concupiscentiae dominum.* Atque ex hoc loco solvuntur omnia, quaē ibid. cap. sequente operose ex Augustino congerit Janse-nius. --

OPPONIT III. c. 6. S. Augustinus in expos. quarundam propos. epist. ad Rom. Quatuor distinguit status naturae; scil. ante legem, sub lege, sub gratia, in pace. Ante legem, ait, sequimur concupiscentiam carnis. Sub lege trahimur ab eā; sub gratia nec sequimur eam, nec trahimur ab eā. In pace nulla est concupiscentia carnis. Item lib. 83. qu. 66. Sub lege prohibemur à peccato, & tamen consuetudine vici peccamus &c. Quando jam firmissime credimus liberatori nostro . . . jam non vincimur delectatione consuetudinis male &c. Ergo ante infusam gratiam vici-cem cupiditatum, imò magis ante infusam fidem & caritatem nulla superest in voluntate potestas ad bonum.

R. SENSUS Augustini in locis allatis est, quod in statu ante legem & sub lege magis dominata fuerit cupiditas; quia ante legem minor erat cognitio peccati, & sub lege minus gratiae, hoc est sufficiens quidem, sed non ita abundans ac valida ad resistendum, quām est modò in lege gratiae. Fundatur hæc responsio in binis principiis quæ certa sunt apud Augustinum: Primum est: Quod non sit præceptum ubi non est libertas; alterum quod non sit peccatum ubi non est cognitio, & libertas. *Quomodo inquit jubet Deus si non est liberum arbitrium?* Jussit autem plurima in Testamento veteri, ergo fuit libertas. Et alibi: *Quis enim peccat in eo, quod nullo modo cavere potest?* Atqui sub lege peccarunt homines, ergo habebant libertatem cavendi. --

OPPONIT IV. cap. 7. Grata juxta Augustinum confert libertatem, ergo sine gratia non datur libertas; ac proinde in infidelibus ante gratiam fidei non est libertas pr. ant. ex Aug. l. de spir. & lit. c. 30. *Utrum ergo miseri homines aut de libero arbitrio audent superbire antequam liberentur, aut de suis viribus, si jam liberati sunt?* . . . *Ubi Spiritus Domini ibi libertas, si ergo servi sunt peccati* (hoc est, concupiscentiae dominantis) *quid se jactant de libero arbitrio?* &c. Fit autem hæc liberatio, quando voluntas, cui ante dominabatur concupiscentia, sibi subiicit concupiscentiam opirante gratia; & majori delectatione iustitiae vincit delectationem concupiscentiae, ut affimat S. Doctor l. 1. ad Bonif. c. 10. & l. 1. de nupt. c. 12.

R. LIBERTAS arbitrii non in eo consistit, quod possit voluntas sine gratia velle bonum sicut oportet; sed quod positis omnibus ad agendum necessariis possit agere, & non agere. Sicut habere potentiam videndi non est posse videre sine lumine; sed habere oculos, quibus posito lumine, aliisque adjumentis necessariis videamus. Datur itaque ante gratiam libertas saltem physica in homine ad bonum & malum; gratia tamen potentiam hanc reddit completam, & magis expeditam; facitque ut homo mereatur, & tentationes graviores, quibus alijs facilius succumberet, vincat, & cupiditates coercent: Quare liberari per gratiam dicitur primò, quia per illam è captivitate diaboli & peccati transferrur ad statum gratiae. Secundò, quia per gratiam vincuntur graviores tentationes, quibus passim succumbunt peccatores, utpote majoribus gratiis destituti, quæ conferuntur iustis intuitu gratiae sanctificantis, ut docent T. T. Duplicem hunc liberationis modum expressit Aug. l. 2. op. imp. his verbis: *Alia est remissio peccatorum in eis, quæ male facta sunt: Alia charitas, quæ facit liberum*

berum ad ea, quæ bene facienda sunt. Utroque modò liberat Christus; quia & iniuriam ignoscendo auferit, & inspirando tribuit charitatem.

OPPONIT V. Cap. 5. Augustinus in lib. de duab. anim. c. 11. sic definit peccatum: *Peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi, quod justitia vetat, & unde liberum est abstineere.* Hanc autem definitionem l. 1. retr. c. 15. restringit ad solum peccatum Adami, ergo jam non datur amplius libertas abstinenti à peccato, quando deest delectatio cœlestis relativè superior.

P.R. ant. b.c. inquit, *peccatum definitum est, quod tantummodo peccatum est, non quod etiam pena peccati.* De hoc quippe agendum fuit, quando mali origo quereretur, quale commissum est à primo homine. Et infra. Ait non definiri hic pœnam peccati, quia periret libertas non peccandi; à quo malo nos liberat ille cui . . . d. eumus, dimittit nobis &c.

R. DEFINIT hic solum peccatum Adæ N. illud præcipue, utpote liberrimum C. patet veritas responsionis ex iis, quæ subiungit. Ait enim tria hic distingui posse, nimurum peccatum, pœnam peccati (hoc est mortem & cruciatus, & utrumque (hoc est motus concupiscentiae) in deliberatos, & originale.) Primo modo ait peccatum definitum est, non pœna peccati, non utrumque. Pergit: *Horum sane trium generum si requirantur exempla, pri mi gene in Adam sine ullo modo quæstionis occurrit. Multi quippe sunt, quæ agunt homines mala, à quibus eis liberum est abstineere.* Sed nulli tam liberum est, quam illi fuit, qui Deo suo, à quo conditus erat rectus, nullo proflus virtutis depravatus astabat. Unde & ultimum membrum distinguo. Perit libertas non peccandi peccato stricte sumpto N. minus stricte h. e. pro originali, vel pro moribus indelibera- tis concupiscentiae accepto. C.

OPPONIT VI. Cap. 11. & 12. Cum Julianus ajebat: *Liberum non est, nisi quod duo potest velle, id est bonum & malum* Augustinus eum reprehendit & infert: *Liber ergo Deus non est, qui malum non potest velle.* l. 1. op. imp. Conf. Aug. l. de perf. justit. ait: *Quia peccavit voluntas, secuta est peccantem peccatum habendi dura necessitas.* Ergo Augustinus non admittit facultatem ad utrumque in statu naturæ lapsæ.

R. I. SUM reprehendit Augustinus, quod ita definiret libertatem naturæ lapsæ præcisè N. libertatem generatim, prout convenit Deo & creaturis C. quia libertas generatim accepta, prout abstrahit à Deo, & à beatis, & à viatoribus, satis habetur per hoc, quod possint agere hoc vel illud bonum, item omittere bonum non moraliter necessarium; cuiusmodi libertas est in Deo, & beatis: *In dæmonibus autem sufficit li-*

bertas saltem physica abstinendi à malo, licet juxta communem Theologorum non possint facere ullum opus bonum. Ad Confirm. & per peccatum intelligi motus concupiscentiae indelibera- tos ortos ex origina- li, quos impedi- re non possimus.

OPPONIT VII. Ex lib. de grat. & lib. arbit. varia. *Deus dominatur voluntatibus.* 2. *Ille qui facit in Cœlo, & terra, quod vult,* operatur etiam in cordibus. 3. *Omnipotens ipsum usque ad eum voluntatis motum efficit.* 4. *Deus inclinavit voluntatem Semini in peccatum.* Ergo Deus malitiam hominum non quidem efficit; sed applicat ubi, & quando vult per delectationem invincibilem: *Sicut olitor, non facit aquas, sed eas tantum, quod aperte lubet, laxat, & derivat.*

5. *Ad 1. Dominatur voluntatibus, quatenus media habet, per quæ infallibiliter consequatur effectum, quem vult.* C. quatenus determinat ad bonum vel malum N. *Ad 2. Operatur etiam in cordibus bonum C. malum, subdist. directe & per delectationem victricem determinando N. mediately, indirecte, & permitendo.* C. *Ad 3.* Efficit voluntatis motum determinando N. vocando, quomodo scit congruere C. hinc c. 20. hic, ait: *Sic uetus est Iuda . . . sic uetus est Iudeis;* nempe ex eorum peccatis bonum eliciendo. *Ad 4. Quod de Semei ob- jicitur, ipse solvit Augustinus, dum ibidem addit: In linavit in peccatum voluntatem Se- mei, quæ erat mala ipsius culpæ.* Deus enim (inquit c. 21) malitiam voluntatum non ef- ficit.

PETES: Quomodo igitur Deus effec- tum, quem vult, consequitur? Audi respon- dentem Augustinum: *Deus potens est ad operandum in peccatorum usque ad animis vel per Angelos bonos vel per malos, id est per suggestiones boni vel mali, ergo non per delectationem victricem.*

URGES: S. Aug. gratiam vocat sufficien- tissimam facultatem, vires efficacissimas &c. Deus facit ut faciamus &c. 2. *Merita nostra sunt dona Dei, quæ coronat, ergo totum meritorum gratia efficit.* 3. *Deus est causa meritorum.*

4. *DEUS* facit ut faciamus, determinan- do ad actionem N. præbendo vires effica- cissimas voluntati C. has autem vires, & gratiam Illustr. Fenelonius comparat Spiritui cuidam, seu liquori forti, & acri, qui ægrotu præbet vires satis validas ad sur- gendum, non tamen ad id determinat. *Ad 2.* & 3. **R.** tribui merita nostra Deo tanquam causæ principali, quæ vires & gratiam lar- gitur. Sic etiam vulgo dicimus, hic Dominus meæ fortunæ unica causa est, quia nemo me juvit pecuniâ, authoritate, con- filio. Non tamen idcirco excludimus nos- tram industriam, quam simul achibuumus.

Deus perficit cooperando, quod in cepit operando, ait Aug. hic c. 17.

OPPONES VIII. *Ex lib. de corr. & gr.* ubi S. Augustinus c. 8. ita loquitur: *Aus-*

ne quis dicere, Christo pro Petro orante, ne deficiat fides ejus, illam deficere tamen potuisse, si Petrus eam deficere voluisset, id est si noluisset perseverare usque in finem? Quasi Petrus quodammodo aliud voluisset, quam quod Christus rogabat Patrem, ut Petrus vellet? . . . Sed cum voluntas preparatur per Dominum, oratio Christi non poterat caryere effectu . . . Itaque, dum Christus orabat Patrem, ne deficeret fides Petri, quid orabat, nisi ut Petrus in exercitio fidei haberet voluntatem liberimam, generosissimam, in vitiissimam, & perseverantissimam? Ergo gratia dat homini libertatem, & animum insuperabilem. --

R. 1. Si verba haec in rigore accipientur, sequitur Petrum, nequidem potuisse dissentire, si voluisset; adeoque liberum non fuisse.

R. 2. CHRISTO orante, ut Petro daretur gratia congrua, seu prævisa efficax, certè fieri non poterat, ut non daretur; hanc autem datâ necessariò consentiebat Petrus, necessitate nimirum consequente; quippe quam ipse fecit, liberè consentiendo gratiæ, cui potuisset non consentire, si voluisset, itaque indirecte facere, ut hæc gratia nec prævisa fuisset efficax nec in his circumstantiis data fuisset.

INST. 5. Aug. hic c. 8. n. 6. ait: *Petrus non deficisset, etiam si voluisset fidem suam deficere, ergo non poterat resistere gratiæ.*

R. Ad hos & similes textus. Non deficisset suppositâ Dei præscientiâ, quod non esset defecturus C. hæc non suppositâ N. necessitas hæc non est, nisi consequens. Fundat enim hanc totam necessitatem S. D. hic in præscientiâ Dei, dum ait: *Qui enim prædestinati sunt, atque prescriti . . . horum si quisquam perit, fallitur Deus: Sed nemo eorum perit, quia non fallitur Deus.*

INST. Etiam dicit quod oratio Christi efficerit in Petro voluntatem liberimam, animosissimam, invictissimam, perseverantissimam . . . perpetuam delectationem cum anima, & fortitudine invincibili.

R. ITA ut Deus per gratiam modo, quo scit congruere concessam faciat voluntatem invincibilem tentationi C. ut faciat gratiam invincibilem voluntati N. dicit enim Aug. voluntatem; non gratiam. Item voluntatem liberimam. Nunquam sane dicit Augustinus, voluntatem non posse resistere gratiæ interiori, quia fortior esset voluntate. Sed Deo volenti salvum facere nullum hominum resistere arbitrium. Rationem adferit: *Quia præscientia Dei non fallitur.*

INST. At cap. 14. n. 45. dicitur, quod etiam non possint homines resistere gratiæ,

quæ est omnipotentissima potestas reclinandi voluntates, quæ volent; & quæ intus agit & operatur, ergo etiam gratia interior est invincibilis.

R. Est invincibilis invincibilitate consequente, & ex suppositione scientiæ medie C. invincibilitate antecedente, & nullâ factâ suppositione N. vel est invincibilis, hoc est in his circumstantiis non vincerur C. non poterit absolutè vinci N.

OPPONES ultimò cum Jans. ex lib. de corrept. & grat. c. 11. Prima gratia juxta Augustinum facit, ut homo habeat justitiam si velit. Secunda igitur est multò potentior, quia etiam efficit, ut homo velit: Sed ut velit tam vobementi voluntate & charitate, quæ vincat per voluntatem Spiritus voluntatem carnis sibi oppositam. Ibidem ait: Parum esse, quod secunda gratia reparet liberum arbitrium, & quod der simplicem agendi potentiam, nisi etiam efficiatur per illam ut velit; ergo gratia medicinalis distinguitur per hoc a primâ, quod hæc semper sit efficax; illa non item. Ergo primus homo habuit tantum adjutorium sine quo non hoc est gratiam efficacem, quod adjutorium tum reliquit Deus hominis arbitrio; nos vero habemus semper auxilium quo, id est gratiam efficacem, quæ juxta Augustinum tollit indifferentiam arbitrii; quod sic ostenditur:

ADJUTORIUM sine quo non comparatur cibis a S. Doctore, sine quibus vivere non possum, licet illi non me cogant, ad vivendum, si eos capere nolim. Adjutorium quo comparat beatitudini, quæ homo continuò fit beatus. Deinde ibid. n. 37. ait: *Voluntas primi hominis eas habebat vires, ut perseverare, vel non perseverare in ejus relinqueretur arbitrio . . . sed nunc ex quo grandis hæc per peccatum libertas amissa est, nil remanet præter infirmitatem, quæ multò majoribus eget donis. Prima libertas erat posse non peccare: Novissima erit multò major, non posse peccare . . . bonum non posse deservere &c.*

R. AUGUSTINUS hic opponit inter se gratiam, quæ Adam perseverare poterat; & gratiam finalē quæ modò Sancti perseverant. *Hac de his loquor, ait, qui prædestinati sunt in regnum Dei: Hinc etiam adjutorium quo vocat ipsam perseverantiam, item donum, per quod nonnisi perseverantes sunt.* Duo autem in perseverante distinguuntur illust. Fenelonius, primo gratiam interiorem, cui homo liberè consentit credendo, vel armando; & gratiam exteriorē, nempe solutionem animæ à corpore; quam postremam hic propriè per adjutorium quo intelligi ait. *Et sane in hanc verisimilem cadit, quod sit omnipotentissima potestas, quod non possit ei resisti, quod cum data fuerit,*

fuerit, continuo homo fiat beatus; quod post hanc non possit amplius peccare, quod sit inamissibilis, quod ei nullum resistat arbitrium; quod sit ipsa beatitudine, quod sit mortis celerioris beneficium, finis, quo vita ista finitur &c. Adde, quod pueri qui ante ultum rationis moriuntur, item prædestinati qui in somno tanguntur apoplexiā, non habent gratiam interiore actualem, sed solam hanc exteriorem. Quae etiam explicatio consonat cum principiis S. Thomæ dicentis cont. Gent. l. 3. c. 155. Liberum arbitrium non sufficit ad perseverandum sine exteriore Dei auxilio, quia habitus gratiae . . . nobis in hac vita concessæ non tollunt omnino mobilitatem *versus malum*; addit se non dicere, quod gratia interior cui consentit homo, addi debeat alia interior; sed, quod præter illam ad perseverandum *adduc indiget* homo. *Divinæ providentia auxilio exterius gubernamus.* Et quæst. disp. qu. 23. de lib. arb. Ait bifariam accipi posse perseverantiam, scil. pro virtute speciali v. g. amoris, quem dependenter à gratiâ interiore homo elicit; & pro circumstantiâ virtutis hujus, quæ est *constitutio ad finem vita*. Et sic, inquit, perseverantia non est in potestate hominis habentis perseverantiam.

§. 4.

Expenditur quinta propositio.

OPPON. I. Concilium Valentiniūm III. celebratum circa annum 855. c. 4. Sic ait: *Illud fideliter tenendum ac docendum placet, quod pro illis datam hoc pretium (languinis Christi) quibus Dominus dixit . . . ex altari oportet fidem hominis, ut omnis, qui credit in ipsum, non peccat, sed habeat vitam aeternam.* Non vero pro illis, de quibus dictum est per prophetam: *Ego mors tua est mors &c.* Ergo Christus non est mortuus, nisi pro solis fidelibus, & prædestinatis.

R. Concilium loqui hic de morte Christi quoad efficaciam in actu secundo, & applicationem passionis, quam infideles suæ sepe culpæ impediunt; non vero de illa quoad sufficientiam, seu efficaciam in actu primo conjunctam cum intentione Christi em, quantum de se est, ipsa nisi obstante applicandi. Atque ita etiam sepe intelligendum esse S. Augustinum colligitur ex D. Prospero, optimo ejus interprete, ex quo etiam ubi responderet objectionibus Vincentianis, distinctionem hanc mutuari sunt T.T. Quare etiam ibid. cap. 1. ait:

Rebè dicuntur omnes redempti, & tamen non omnes à captivitate evuti.

OPPON. II. Jans. cap. 21. Non potest esse itanis oblatio, & oratio Christi, qui de se ipso dicit Joann. 11. *Ego sciebam quia semper me audis.* Ergo pro illis tantum mortuus est, quibus mors prodest; atque non prodest infidelibus, ergo.

R. 1. Eodem argumento probare Calvinum, Christum mortuum esse pro solis prædestinatis.

R. 2. Non potest esse itanis oblatio, quando Christus habet voluntatem efficacem in actu secundo, & absolutam C. quando habet voluntatem non efficacem, sed per modum serii desiderii, objectivæ tamen conditionati N. hanc autem conditionem cum homo suâ culpâ non impleat, non est cur suum Christo interitum adscribat.

R. 3. Profuisse etiam mortem Christi omnibus absolute, quatenus nempe ipsius intuitu plures jam omnibus conceduntur gratiae, & auxilia ad salutem. Quanquam abundantiores impertinantur fidelibus. Hinc etiam ait: Apost. 1. Tim. 4. *Qui est salvator omnium, maximè fidelium.*

URGES. At dicit Christus Joan. 17. *Non pro mundo rogo, sed pro his quos dedisti mihi.* R. Ibi sermo est de peculiari oratione, quam Christus in horto fudit pro Apostolis. Quod autem non tantum orat pro ipsis, sed & pro ceteris fidelibus immo pro toto mundo, liquet ex v. 20. & 21. *Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per verbum corum in me.* Versu autem 21. orat, ut mundus credat, quia tu me misisti. Item ex tot aliis locis affirmantibus mortuum pro peccatis totius mundi. 1. Joan. 2. Et gustasse mortem pro omnibus. Hebr. 2. Et dedisse semetipsum redemptions pro omnibus.

URGES iterum: Matth. 26. Dicitur: *Hic est sanguis meus N. T. qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

R. Pro multis hic significare pro totâ multitudine. Sicut etiam Rom. 5. *Unius Adami peccato multi mortui sunt.* R. 2. Si strictius sumeretur, deberet intelligi de effusione quoad applicationem, & efficaciam in actu secundo. Atque haec responsio pluribus aliis hujusmodi locis accommodanda est. Nec obest, cum quandoque dicitur mortuum esse Christum pro omnibus, pro electis, pro fidelibus &c. Hoc enim sumitur positivè, non exclusivè. --

CAPUT III.

OSTENDITUR RECENTIORES CUM ANTIQUIS
HÆRETICIS CONVENIRE ET MORIBUS,
ET DOCTRINA.

Ex hac tenus dictis appetat satis cuivis alieno à partium studiis animo, quām longo intervallo Novatores secesserint à verā Ecclesiæ, scholarum, Augustini, &c., quod inde consequens est; a communi Patrum qui primis sæculis floruerē, sententiā. Quām accurate enim Augustinus cum Patrum antiquiorum aut synchronorum placitis conspiret, demonstravit nū perrimè Illust. Marchio Scipio Maffeius histor. Theologicæ toto lib. 11. & 12. & ante ipsum non obscurè innuit Thomassinus, dum, quam tractatu 3° de *consensu scholæ* præfixit præfationem, his auspiciatur verbis: *Ita mibi concordare visi sunt tum antiquissimi scholæ Theologicæ Antiphides in omnibus, quæ ad gratiam Christi pertinent gravissimis questionibus, ut non vana hæc jandiu spe me oblectaverim, fore, ut eorum omnium consentientem doctrinam brevibus his commentariis complecteres.* Quare prolatā jam in medium S. Augustini (quem laudatus Author in proleg. Theologicis *Ducem & Autorem Theologie Scholastice*, simul & *Patricia appellat*) circa gratiæ doctrinam, sententiā, dissolutisque hæreticorum sophismatibus reliquum videtur, ut porro per sequentes assertionses ostendamus, eos, quantum ab Augustino recessere, tantum ad veteres omnes hæreticos & morum, & dogmatum similitudine accessisse. Mentrent hanc ingerit nobis eruditissimus M. Scipio Maffeius, cum libro VII. sub finem num. XVI. Has in eo voces legeremus: *quam opportunum, & ad bodieanas disceptationes urile foret conferre inter se quandoque Pelagianam, & Quesnlianam causam: Nunquam enim tanta apparuit animorum consensio, nunquam tanta in disputando similitudo, aut in factis æqualitas, &c.*

§. I.

Conveniunt moribus.

ASSERTIO I. Prima & potissima fermè hæreticorum in eo fraus est posita, ut, à quā alienissimi sunt animo, eam ore, faltem ac verbis præ se ferant sanctimoniam. Fraudem hanc in Marcionitis, Valentianis aliisque hæreticis detexit, & cayendam præmonuit Origenes in Eze-

chiel. hom. 7. *Sollicitè caveamus hæreticos, qui conve[n]tione optimæ sunt, nam . . . quo[m]odo quasdam illecebros escarum mucipes porrunt, ut faciliter aves capiant sic &c.* Argumento sint Montanistæ, qui cùm Gnosticos ob morum & doctrinæ spurciciem omnibus horro[re] fuisse animadverterent, nil nisi jejuna, continentiam, martyria, & Spiritus Sancti crepabant charismata. Idem præfiterè Encratitæ, qui ob temperantiam quam identidem jaclabant, hoc si bi nomen apud vulgus conciliarunt ducet à græcâ voce ἐγράτεις, quæ continentiam significat, origine. Eodem modo Constantino, & Athanasio fucum fecit Eusebius Arianus, S. Paulino Vigilantius, Augustino, ceterisque Episcopis Africanis aliquanisper Pelagius, Zosimo Cœlestius, & ut alios raceamus, Concilio Chalcedonensi tantisper Theodosius Mopsuestenus, & Ibas. Eandem nostrâ ætate cum schola suâ scenam denuò exhibuit Jansenius, ex cuius ore nil nisi gratiam cœlestem, chæritatem Dei, delectationem,unctionem spiritus & similia audire est; ideoque etiam, ac post ipsum Quesnellus multis in Gallâ Episcopis imposuit.

I. ALTERA fraus est dogmata sua, tanquam si *sacra bonæ Deæ* forent, clam, & nescio quibus in latibulis, auditoribus proponere. Norunt quippe nocturni, & clandestini istis in congregatis regi facile fucum, & pigmenta, qua clara & publica lux facile redargueret. Malè habuit Augustinum & Hieronymum ars illa elacularia Pelagio familiaris, hinc ad Aeliph. Hier. Hec, inquit, hæresis est, quæ publicè erubescit loqui, quod secreto docere non metuit. August. l. de hæres. c. 70. ait Priscillianistas habuisse inter cetera & hunc canonem: *Jura, per iura, secretum prodere noli!* Ejusdem criminis reos agit Henricianos S. Bernardus. Paria de Calvini discipulis prodidit Florim. Remund. l. 7. c. 15, cum ait: *An-tequam discedant, omnes iurandum dant, se religiosi hoc suæ secretum nemini aper-turos veterum hæreticorum exemplo, apud quos illud usitatum erat, iura per iura!* Idem dicitur confirmat luculentio ab Hugo[n]otis perito exemplo Fam. Strada de bell. belg.

(1) Quanto opportuno sarebbe, e quanto utile il far quæ di man in mano un confronto della causa Pelagiana, e della Quesniana. Non si vide mai &c.

dec. I. l. 3. dum ita scribit: *Cum autem hæretici, quorum complures tunc erant Cœsaroduni circa et pomaria nocturnos cœtus agerent, quoniam intervui non licebat, factum est, ut tanquam nocturni lemares digito monstrarerent pueris, atque ab Hugone Hugonotti per deridiculum vocarentur. Nefas proinde duxit sibi Jansenii Sodalitium, si à receptâ hâc inter majores suos consuetudine vel latum unguem discederet.* Hinc est, quod tot, privata inter se, ut Hieronymianâ utar phrasî, tenebriones illi celebrarent conciliabula, adierint speluncas, cubilia, & lustra ferarum; quod arcanis quibusdam notis Arnaldinæ factionis socii in scribendis literis usi sint, quod denique secretos quodam doctrinæ canones concinnaverint, quibus, quod spargere publicè in vulgus non audebant, pestilens virus in fidis commilitonum suorum aures leni quodam susurro promerent. Quâ de re plura post elapsum Bruxellis è carcere Quesnellum, ex illius & Geberonii scriptis eruta ac publicis postea literis consignata sunt.

III. TERTIA est, suis mulierculas erroribus fascinare, & imbuere. Has enim propinatum iis venenum, & facilius haurire, & tenacius continere, quotidianisque, ut sit, congressibus in reliquum vulgus spargere longo ipsi usu didicere. Prolixè eâ de re loquitur Hier. ad Afpb. contra Pelag. ex quo aliqua tanrum delibabimus. *Magus*, inquit, *hæresim condidit Helene mere-tricis adjutus auxilio; Nicolaus Antiochenus omnium immundiciarum repertor chovos duxit fæmineos; Marcion Romanum præmisit mulierem, que decipiendos animos præpararet, Apelles Philumenen suarum comitem habuit doctrinarum Montanus multas Ecclesiæ per Priscam & Maximillam. . . . primum auro corrupit, deinde hæresi polluit; Arius ut orbem deciperet sororum principis ante decepit, Donatus per Africam . . . Luciliae opibus adjutus est &c.* Præterit tamen hoc loco Hieronymus Paulum Samosatensem, qui Zenobiam teste Philastrio docuit judaizare. De Ario refert Epiph. hæres. 69. Septingentas ab eo Deo consecratas Virgines ab Ecclesiâ abstractas. Quantum earum mulierularum sub suâ disciplinâ haberuit Pelagius, docet Aug. l. 1. contra Pelagium. Idem de Lutherio Cochlaeus, & de Calvinio Florim. Ræmundus, & de Jansenistis præter alios celeberrimus ille libellus, cui nomen: *L'histoire de l'enfance de J. C.*

IV. QUARTA est: Hæreses à suâ diversas oppugnare strenue. Ita constat gravi odio exarsisse Arium in Novatianos; Nestorium in Macedonianos, Quartodecimanos & Novatianos (teste Socrate l. 7. c. 29.)

Photium in suæ ætatis sectarios, quorum vestigia & proximis hisce temporibus presit Lutherus, cum scriptis librum de *Judaïs & eorum mendaciis*. Item epistolam prelixam contra sabbatarios librum de cœnâ Domini contra Zuinglium & Oecolampadium, alia item contra Waldenses, atque Hussitas ejusdem notæ opuscula, ut testantur in ejus vitâ Ulenberg, & Cochlaeus. Calvinus ne ab hochæreticorum more secessionem faceret (ut laudati ante Autores testes sunt) instructionem scriptis adversus Anabaptistas; instructionem *adversus fanaticam & furiosam sectam Libertinorum*; multa quoque in Valentimum gentilem deblaterans; quem postremum dum apud Cardin. Turnonium sub id tempus accusaret Calvinus, ridens merito purpurratus hic princeps, *bæretus hic, ajebat, hæreticum accusat*. E Jansenii demom scholâ eti plurimi desudarint in impugnâ Bulâ *Unigenitus*, in tuendo *silentio*, ut vocant, obsequioso, in vindicando ab hærefoes labe Jansenio, in alliciendâ ad partes suas scholâ Thomisticâ, & aliis id genus, non defuerunt tamen, qui ex instituto, vel faltem ut dicitur *en tâcoâs*, aliquid contra cùm antiquiores, tum recentiores garnirent hæreticos quâ de re, is, cui vacat, adire poterit, *la Morale de Mr. Arnaud, le traité de la nat. & de la grace par Mr. Juriu; instruct. gener. en forme de catechisme par Mr. Ch. Joach. Colbert. &c.*

V. QUINTA est: Censoria quasi virgâ hominum mores perstringere; abusus corrigerere, opiniones laxiores proscribere, universamque Theologie & Philosophie de moribus doctrinam, à noxiis, ut jaclant purgatam sententiis suo demum splendori restituere. Hinc in historiâ Eccles. nil adeò frequens & obvium est, quam videre hæreticos pene omnes simul atque ab Ecclesiâ dissectionem fecere, hoc continuo sibi sumere, ut velut rotidem Herachti eruditis ad flerum oculis aliena tantum peccata deplorent, doctrinam, atque actiones hominum Rhadamantem prope ad crisin vovent. Montanus quamprimum in errorem lapsus est, fastidire cœpit mores Ecclesiæ parum severos: Nec probavit unum tantum quot annis in quadragesimâ observari jejuniū; Christianum mortuâ conjugi alteras cogitare nuptias, tam variè delinquentes itâ promiscue ad veniam admitti &c. Eusebiani post Arium, teste Baronio ad ann. 336. se bonorum morum vindices præstiterunt . . . & Ecclesiastice discipline custodes &c. Istâque fraude Constantino imperatori impoluere, ut ipse apud Theodore. hist. Eccles. l. 2. c. 29. testatur, ac deplorat in epistolâ, quam dedit contra Eu-

sebium, ac Theognim ad Nicomedientes. Parumne severus Pelagius? Quippe, qui articulo 6to à synodo Diopolitanā confi-xo docuit: *Divites baptizatos, nisi omnibus renuncient . . . babeve non posse regnum Dei?* Plura de ipso & Novatianis adfere Hier. l. 3. cont. Pelag. quæ omnia recensere longum foret ad recentiores veniamus; omnium instar sit Lutherus & Calvinus. Quid enim aliud in scriptis suis ubique crepant, quam depravaros Ecclesiæ mores, corruptum clerum, adulterata Theologorum dogmata, omniāque in præsentem abitura perniciem, nisi quales ipsi se profitebantur, reformatores quidam existerent, instaurarentque ea, quæ ruinam meditarentur, omnem à moribus & dogmate fuligineum abstergentes. Hinc Erasmus Lutheri causâ, cum ad moguntinum presulem scriberet, his egit verbis: *Paulatim, inquit, evanescerant vigor Evangelicæ doctrinæ, & futurum erat, ut rebus semper in deteriori prolabentibus, tandem prouersus extingueretur illa scintilla Christianæ pietatis . . . Hæc suspirant, ac deplorant boni vivi!* Mira quoque hoc in genere sibi finxerunt somnia Anabaptistæ, qui, ut author est Zwinglius, talem sibi Ecclesiam imaginabantur; talemque se constituerre posse sperabant, quem Christus in cœlis habet, & habiturus est, omnis peccati & labis expertem. De Jansenii porro colluvie quid attinet dicere? Sufficit vel primoribus attigisse digitis *Augustinum Jansenii, reflexiones morales Arnaldi, opera Quesnelli, literas provinciales*, quæ tantum in Galliâ fecrere iterpeditum, atque egregiè demum fueront confutaræ, à P. Daniel nasutulis hisce hominibus offrente dignum patellæ operculum.

VI. SEXTA est: Scripturas sacras suis erroribus obtendere. *Vino venali*, ut proverbium habet, *non opus est hederæ*; at monstrosis hæreticorum partibus induimento quodam, & ovinâ, ut Evangelium habet, pelle opus est, ne ita facilè id, quod machinantur, erumpat, & lupi formidanda imago in omnium oculos incurrat; restantur id luculenter tot libri à Tertulliano, Origenе, Chrys. Hier. Augustino, aliquis Ecclesiæ Patribus conscripti, quibus id unum sæpe agunt, ut orthodoxæ in S. textum commentatione malam hæreticorum fidem in lucem protrahant. Atque ne in re adeò manifesta actum agere videamus, unicum Vincentii Lirinensis adducemus testimonium. *Videas, inquit, eos volare per singula queque Sanctæ legis volubilina . . . lege Pauli Samosatæ opuscula, Priscilliam Eunomii, Joviniani, reliquaniisque pestium: Cernas infinitam exem-*

plorum congericem, prope nullam omitti paginam, qua non novi, aut veteris testamenti sententias fucata & colorata sunt. Itâ ille componet c. 35. Quod Vincentius de præcis, idem nos de recentioribus, & heri natis affirmamus. Quod, quo jure facimus facilè est colligere, ex Lutheri, Calvinii, Jansenii operibus, ex Quesnellistarum hexaplis, sexcentisque aliis ejusmodi schediasmatibus, undique Patrum testimoniis plenis ac farris.

VII. AFFINIS proximè relatæ fraudi est illa, quæ aliquem ex SS. Patribus, atque inter cæteros quidem Augustinum suas in partes trahere conantur. Persuadent enim facile sibi, hoc se sub clypeo tutos fore, nec facile futurum, ut Ecclesia hæresim feriat tanti Doctoris speciosam nomine. Ariani magno strepitu sibi vindicabant Dionysium Alexandrinum insignis virtutis atque eruditiois virum, ipsum dum contra Sabellium disputavit, sua omnino ad castra transiisse, tanto contendentes studio, ut necesse habuerit S. Athanasius apologiâ suâ hanc illis è manu clavam extorquere. S. Hieronymus acriter perstringit Ruffinum, quod viri cuiusdam apprimè orthodoxi, & Sancti (Joannis nomine) autoritatem se sequi in libri sui fronte jactarit. Cyrillum porro Alexandrinum Eutyches, & Monothelite sibi vindicabant, ut paulò ante Nestoriani Athanasium. Augustinus demum, utpote contra hærefes plurimas sibi è diametro oppositas præliatus, omnium maximè idoneus vius est hæreticis, ut ex eo in suam quisque rem aliquid decerpseret. Hinc ut testis est Baron. ad ann. 490. vix diem suum obierat S. Doctor, mox prædestinationi erexere caput, suum maximè de operum bonorum ob Dei præscientiam, atque prædestinationem inutilitate errorum maximè ex Augustini libris de prædestinatione consarcinabant, alia plurima ex libris de lib. arbitrio, quæ in rem eorum non faciebant, callidè dissimulantes; secuti exemplum Nestorianorum, qui ea duntaxat ex Athanasio decerpserunt, quæ contra Apollinarii hæresin Nestorianæ extremè oppositam hinc inde dixerat. De recentioribus quid attinet dicere, neminem enim fugit, quam ridiculum ex detractis variis Augustino laciniis Wicleffus, Lutherus, Calvinus, ac post illos Jansenius cum suis sibi ex Augustini operibus centonem confuerint. Adeat qui volet ipsorum autographa, aur Scip. Maffei historiam Theologicam.

VIII. Huc recidunt plures aliae id genus technæ, ad quas vafrum hoc homi-

rum genus nullo non tempore confudit: Tales sunt; dogmatum & librorum suorum ab Episcopis emendicare approbatones, obedientiam erga Romanum simulare Pontificem, errore se lapsos fateri, librorum correctionem polliceri, & similia; ut nempe torquendum in se Vaticanum fulmea tantisper suspendant, dumque suos recudant libros, novis errores suos vocibus involvant, credulaeque tandem plebeculae vitiosas hosce merces, tanquam si probae solent, impune venditent. Hos porro fucos, cum quidam naris emuntioris homines olfecerint, atque in lucem prorraxerint, apoloiarum, schediasmatum, satyrarum; ludorum, conviciorum, quibus bonos hosce viros communi studio proscindunt, nullus est finis.

IX. Cum demum post adhibitam frustra per annos complures lenem ulceribus manum, adhiberi incipiunt cauteria, quid magis irritato huic crabonum examini solenne est, quam acerba nimis, imo & iniqua querianathemata? Testari Deos Deasque omnes, nil simile unquam sibi in mentem venisse, aliam prorsus, quam qui verbis assingitur, iis inesse vim sensum, potestatem? Celebre hanc in re exemplum dedit Paulus Samosatenus, qui eti Chistum Deum esse negasset publicè, ita tamen, ut refert Theoret. l. 2. b. apud convenientes Antiochiae Episcopos se hanc de re purgavit, ut pestiferi hujus dogmatis opinionem a se feliciter amolitus, arque a Patribus, tanquam homo, qui palinodiam canere videbatur, impune tantisper dimissus fuerit, proscripto solo dogmate; usque dum larvâ hanc ipsi haud multò post detractâ universa paulò post in oriente congregata synodus ipsum unâ cum dogmate suo proscriptis, ita demum repellantem hanc hydram exanimans, cui prior lenitas vires novas & animos dederat. Eandem in Ecclesiâ occidentali cantilenam occinuit Zosimo Papæ Coelestius, & Augustino Pelagius, quam si ita facilè intellexisset Zosimus, ut Augustinus, non tot opus, fuisset in Africâ synodus, quæ dogmatis ejus sensum, hominisque veritutini mentem excuterent, ac demum sententiâ decretoriâ execrarentur. Lutherus porro, quam dexterè viris etiam acutis imposuerit, testantur satis Erasmus in ep. ad Albert. Archiep. Moguntinum, quâ ita ejus causam suscepit, ut Illustrissimus iste Praeful suum tantisper suspenderit judicium, Sanctæ Romanae sedi ex ulterius disquirenda permittens, Sanctum hanc in re imitatus Bernardum, qui etiam cùm Petrum Abailardum de hæresi suspectum haberet,

excerptos ex ejusdem libris errores ad Innocentium misit pontificem, ejus se parturum judicio promittens. Quandoquidem hic de Luthero incidit mentio præterire non possumus formulam illam, quam ipse, ut omnem a se hærefoe suspicionem amoliretur, Thomæ de Vio Cajetano Legato Pontificio, haud agrè dedit in hæ verba: *Ego Frater Martinus Luther protestor me colere, & sequi sanctam Romanam Ecclesiam in omnibus meis dictis, & factis, praesentibus, præteritis & futuris. Quid si quid contra vel aliter dictum fuerit, pro non dicto haberi, & habere volo.* Vid. Rainaud, ad ann. 1518. Quis non credidisset Lutherum ad Catholicorum cœtum rediisse postliminio; nisi hæreticorum genium jam olim Hier. in ep. ad Pammach. &c. detexisset, ita eos loquentes inducens: *Facile dicam perjurio, quod mox alio solvam perjurio.* De Jansenii denique factione quid pervulgatus, quam quod varios Patriarchæ sui propositionibus sensus asserere, verba duriora emollire, in Calvinio reprehendere, quod nimis aperte, per voces illas gratiæ necessitantis, & cogentis, servi arbitrii &c. Mentem prodiderit, dulioranda nonnihil fuisse ea per suavia gratiæ relativè superioris, delegationisque Cœlestis nomina. Atque hinc ut restatur Illust. Fenelonius in p̄f. ad epistolas, & P. Daniel dīssert. sup̄a rel. commune hoc in Ireni scholâ est proloquium: *Calvinum optimè docuisse. Sed male fuisse locutum.*

X. DEMUM animadverti hic diligenter volumus, solenne etiam prisca temporibus fuisse hæretico gregi, desperatis reliquis omnibus ad subtilem illam divisionem in questionem juris & facti, tanquam ad supremam in naufragio anchoram confugere, atque ut hæreticorum tantum principes commemoremus, inter primos, qui hanc stropham adornarunt, fuit Arius; cuiusdemum, ut frangerent contumaciam, bimembri (ut refert post Theodor. Baron.) opus erat formulâ, cui ex Concilii mente omnes subscriberent; primo quidem membro fides adstruebatur Catholica: Altero Arii verba & errores destruebantur. Hinc Socrat. l. 1. c. 6. ait de Nicenis Patribus: *Impia . . . dogmata Arii . . . perquisita sunt: Unde placuit Concilio communibus suffragiis anathema denunciare ejus nefariæ opinioni, & verbis, sententiisque execrabilibus.* Hinc Eusebius eum tribus aliis Episcopis pertinacioribus apud Concilium ita se purgat aut potius accusat, in epist. quam ex exilio dedit ad synodum inquiens: *Non eam ob causam non subscriptum, quod fidem illam incusaremus, sed quod minimè credere-*

mus eum, qui erat accusatus, hominem ejus generis fuisse. Huic quoque fraudi per Cœlestium per tot annos adhibitæ nè porro locus foret, Leo Papa ep. 85. Septimum adversus Pelagianum sic instruxit: *Qui se correctos videri volunt, errorem suum, & NB. ipsos erroris autores damnari à se sine ambiguitate fateantur.* Jucundissimum quoque est legere in actis Chalcedonensis Concilii, quomodo Patres Theodoretum semper nè quā elabi posset, constrinxerint ad damnandam non solum doctrinam sed & personam, & mentem Nestorii. Aliqua inde delibemus. A&t. 8. ita refertur: *Reverendissimi Episcopi clamaverunt, Theodoretus modo anathematizet Nestorium. Theodoretus . . . dixit: Preces obtuti Imperatori & libellos . . . Episcopis . . . legantur coram vobis, ut sicut sapio cognoscatis. RR. Episcopi clamaverunt nihil relegi volumus: Modo anathematiza Nestorium.* At cum semper eosdem ludos faceret Theodoretus, identidem urgebant Episcopi: *Clare dic anathema Nestorio, & dogmatibus ejus . . . dic aperte &c.* Dum tandem fulminis in se torquendi metu Theodoretus dixit anathema Nestorio; quod simul ac factum fuerat, judices dixerunt: *Omnis jam dubitatio est soluta: Quippe Nestorium coram nobis anathematizavit.* Eant nunc Novatores, & appellant S. fedem Lutheranā ista formulā: *A Pontifice male informato ad Pontificem melius informatum.* Provocent ad Concilia Oecumenica, tueantur se quæstione juris & facti, aliisque id genus præsidii, ut nempe eruditio orbi magis plenum faciant, quorum ipsi de grege sint, quorūque mores sectentur.

§. 2.

Conveniunt etiam doctrinæ.

PELAGIUM suos potissimum errores hauisse ex gentilibus; puta Socrate, Pythagora, Zenone aliisque Philosophis ethnici, docuit jam tum olim S. Hier. & Ilustr. Scipio Massejus nuperimè ex Platone, Laertio, Seneca, Laetatio, aliisque antiquis scriptoribus, dilucidè non minùs, quam eruditè ostendit. Hist. Theol. l. 7. sub init., adē ut non injuriā quondam Tertullianus gentiles illos Philosophos vocarit Patriarchas hæreticorum. Quod iraque ille de Philosophis, hoc nos æquo si non majori jure pronunciamus de hæreticis veteribus comparare ad recentiores. Quos inter quam propè in quibusdam ad Pelagi, Soinosæ, Baji, & Calvini doctrinam accedat Quesnellus, jam tum ex instituto ostensum reperimus à viris in Theo-

logiâ dogmatische versatissimis. Ac primam quidem in se sparram suscepit author dissertationis, quæ in Galliâ prodit hoc titulo: *Les nouveaux Pelagiens Jansenistes.* Alterum executus est P. Fontana T. 4. & c. 15. ad 21. 3tium, author libelli, cui titulus: *Jansenius omnem religionem evertens.* Postremum denique P. Livin. de Mayer in suo Eleuth. Et clariū post ipsum author libelli, qui inscribitur: *Les Caractères de l'erreur dans les défenseurs de Jansen.* & du P. Quesnel. & Fontana tom. I. c. 7. Imò Quesnellum usque adē cum veteri Judæorum synagogâ conspirare idem ostendit Fontana tit. 3. pag. 132--147. Lutheri quoque plagia detexit P. Fetter, in libro quam vocat: *Luther's Wettler-Mantel.* Hoc est consarcinata Lutheri penula. Quare ne in immensum opella hæc quam suscepimus, excrescat, neve actum agere, & ab aliis sorties dicta videamus velle recoquere ad solius hic quam potissimum impugnandum suscepimus, Jansenii dogma vela contrahamus; ostensuri sequentibus: Quantum ejus doctrina de variis naturæ statibus, de morte Christi pro solis justis, de gratiâ item sufficiente, & efficace cum priscis hæreticis conspiret; ut vel inde appareat omnibus, quam inepit Patriarchæ & capitî suo hæresis notam inustam fuisse queratur tam pulchro parente digni Irenenses filii.

I. **G**RATIAM naturæ integræ fuisse debitam naturæ, neque à gratiâ creationis distinctam caput quasi erat Pelagianæ hæresis. Eandem suscitavit denuò Luth. in c. 3. Genes. ubi ait: *Justitiam Adami innocentis non fuisse quoddam donum . . . sed fuisse verè naturalem.* Item tam naturalia ipsi fuisse credere Deo agnoscerre Deum, quam naturale est, quod oculi lumen recipiunt. Hunc secutus videtur Calvinus l. 1. inst. c. 15. §. 4. Utrumque securus est Bajus in damnatis à tribus Pontificibus articulis 21mo, 26to, item primo & tertio inter 79. Hosce Baji errores ejusdem tractatione sotipos fuscitavit Jansenius locis pluribus: Reliquorum instar sint sequentes: 1. *Gratia dilectionis Dei non potest sine culpa subtrahi creaturae rationali innocentia, & aliquo modo debita est.* Tom. 2. edit. Lovan. col. 762. 2. *In Angelis* (idem fuisse in Adamo si perseverasset) neque merita neque perseverantia sunt specialia Dei dona. T. 3. col. 395. 3. *Clava Dei visio nequit negari creaturae innocentia.* col. 797. Ex quibus facilè eruitur, quid senferit, erisi non ita dilucidè mentem promat, ut Luth. & Calvinus, explicata enim hæc & fucata minus loquendi ratio in illis ipsi semper dispili-

displicuit: Ex quo natum videtur commune illud Irenensis scholæ axioma. *Calvinus optimè sensit, at male locutus est.* Vid. Font. & Fenel. epistolas.

II. GRATIAM purè sufficientem, quam etiam in statu naturæ lapsæ unanimi consensu docent Catholici, quantum explodant Janseniani, iis solis ignotum esse potest, qui sparsa ab his proximis hisce annis opuscula ne primoribus quidem digitis attigerunt. Sufficiat ex Jansenii lib. 3. c. 1. locus ille, ubi adstruendæ per reliquum volumen hæresi, hoc substernit fundamen-tum: *Post lapsum Adæ, inquit, nullum datur adiutorium verè sufficiens, quin simul sit efficax.* Haec id ex Calvino, Lutherio, Bajo, eorumque sequacibus. Calvinus ita loquitur de gratia naturæ lapsæ inst. l. 2. c. 2. *Gratia voluntatem movet, non qualiter multis sæculis traditum est, & creditum, ut nostra posse sit electionis, motioni aut refusare aut obtemperare, sed illam efficaciter afficiendo.* Hinc Hollandi in specimen Con-trarie monstrantium art. 72. Hac in Calvini-um utuntur commentatione: *Gratia . . . adeò est efficax, & omnipotens traxio, ut homines ejusmodi tractioni resistere nec velint, nec possint.* Idem adeò docent, quod quoniam (fati tantum nomine in gratiam commutato) de fato docebant gentiles, & ex ipsis Simon Magus (uti post Epiphanius testatur Origenes l. 3.) ac demum Manichæi, aliisque, ut referr August. vid. P. Cozza comment. hist. dogm. c. 1.

III. FAMOSUS ille Catechismus de gratiâ à sede Apostolicâ saepius proscriptus, sed ne damnatus videtur, mutato semper titulo recusus Jansenii & Quesnelli doctrinam de prædestinatione sat prodit, dum querit qu. 66. *Vultne Deus solos electos salvos fieri?* Respondérque ita; *eos tantum salvare vult, quos prædestinavit, at solos electos prædestinavit &c.* Quem errorem Jansenius & socii compilarent ex Calvino, Theod. Beza, Hieron. Zanchoeo, Wille-to &c. &c. Pestiferum hoc dogma ab antiquis prædestinationis acceptum hæreditario quasi jure Irenensi familiae transcri-bentes. Sententia tamen hæc eti maximo, cum his temporibus renasceretur, horrore esset Catholicis auribus, ita modò consuerudine mollita videretur, ut plures etiam Catholicos sæculares Theologiae pa-rum gnaros non parum afflaverit. Vide quæ diximus Part. I. Cap. ult.

IV. EOSDEM plane errores de extinc-to libero arbitrio, quos Aug. olim contra Manichæos operosè confutandos sus-

ceperat, recoixerunt hac etate Luther I. de servo arbitrio. Calvinus, Bajus, ac demum Jansenius, ut cuivis notum est, ingenué fatetur Calvinista celebris Petrus Jurieux his verbis apud Fontana. T. 1. ad prop. 25. c. 3. *Verum est, quod (Jan-senitæ) ad nos omnino accesserint in mate-riâ de gratiâ.*

V. CHRISTUM pro omnibus mortuum esse jamtum olim negavit Saturninus Menandri discipulus (reite Cozza T. 1. c. 3. p. III.) quam heresim eti Centuriatores, Danœus, & Thomas Itigius in suâ de hæ-reſ. dissert. eo forte prætermittant consi-lio, ne, ut inquit Cozza, videantur hunc errorem à Saturnino desumptisse; Irenæus tamen & Epiphanius apertissimè Saturni-no tribuunt. Eundem postea majori stre-pitu recuderunt Prædestinationari, ut pro-lixè ostendit Petav. de Incarn. l. XIII. cap. VII., asserentes Christum pro solis prædestinationis mortem opponiisse: Quo-rum postea vestigiis ita accurate infire-rint Armachani, ut, si quis nosse cupint (verba sunt Petavii l. c.) quæ fuerit anti-quorum Prædestinationariorum hæresis, ex Ar-machani id facile possit animadvertere, cum omnia illorum venena in propriam cœnura sectam transtulerint. In quo per-git idem Author, superioris sæculi imi-ti sunt hæreticos, quos dixi, Calvinus & Lu-therus; in quibus vel exortos primum, si nul-li hæc tenus existabant; vel instauratos, si qui aliquando fuerint, ac rediutus Prædesti-nationis agnoscimus.

VI. DEMUM ut hactenus dicta, quasi in pugnum coacta unum sub conspectum demus; sufficiet recitare ex Petavio summa Armachanae hæreses capita; quæ eum in modum ab iis concepta erant, ut si eorum nomini Calvinum aut Jansenium substituas, ipsos hos loqui existimes.

PETAVII hæc verba sunt: *Afferebat ergo Lucidus ex Prædestinationariorum sententiâ, quæ hoc tempore cum nuperis hæreticis Ar-machani docent: P. ijmum nullum in bonivi-bus post Adami lapsum inesse liberum arbitrium ejus videlicet nomine, ac not one dignum: Sed omnem salaris administrationem & justitiae ab homine pendere gratia deinde Christum negabat pro aliis esse passum, quam pro iis qui reverè salvi sunt: Quod utrumque plenis lucis personant novi dogma-tis patroni; qui nec germanam libertatis hu-manæ rationem retinunt Adhuc præ-scientia sive prædestinatione trahi putabat elec-tos ad vitam, reprobos autem ad interitum,*

aded ut in istorum potestate non esset persevere, vel salutem adipisci; sed in exitium fatali quādam necessitate volverentur quod item Arnaeiani sentiunt, qui impossibilem talem esse perseverantiam usque in finem asserunt, eō quod nullum ad id auxilium idoneum gratiae suppeditari volunt: *Quod nec esse potest, nisi sit aliqua salutis dandæ voluntas in Deo:* Et si deſt, omnis est interclusus ad perseverantiam & salutem adiutor. Hęc vero mera monstra sunt, & deliria prædestinatianorum &c. Hactenus Petav. l.c. Unum itaque, in quo à Lucido recentiores dis-

crepant, est, quod non, ut ille, suos re- cantent, sed cum pertinacia tueri pergent errores.

ATQUB hęc, quantum opinor, cuius etiam Theologia non magnopere gra- ro sufficient ad agnoscendos refellendos que familiari in congressu Jansenianorum errores. Quare & hic differendi scriben- dique finem facimus; volentes simul, ut siquid incautis minis sanum ac rectum ex- ciderit, id pro non dicto, atque re ipsa revocato habeatur.

F I N I S.

INDEX